मध्यमकालीन खर्च संरचना

(आ.व.२०८२/८३-२०८४/८५)

Medium Term Expenditure Framework
(Fiscal Year 2025/26-2027/28)

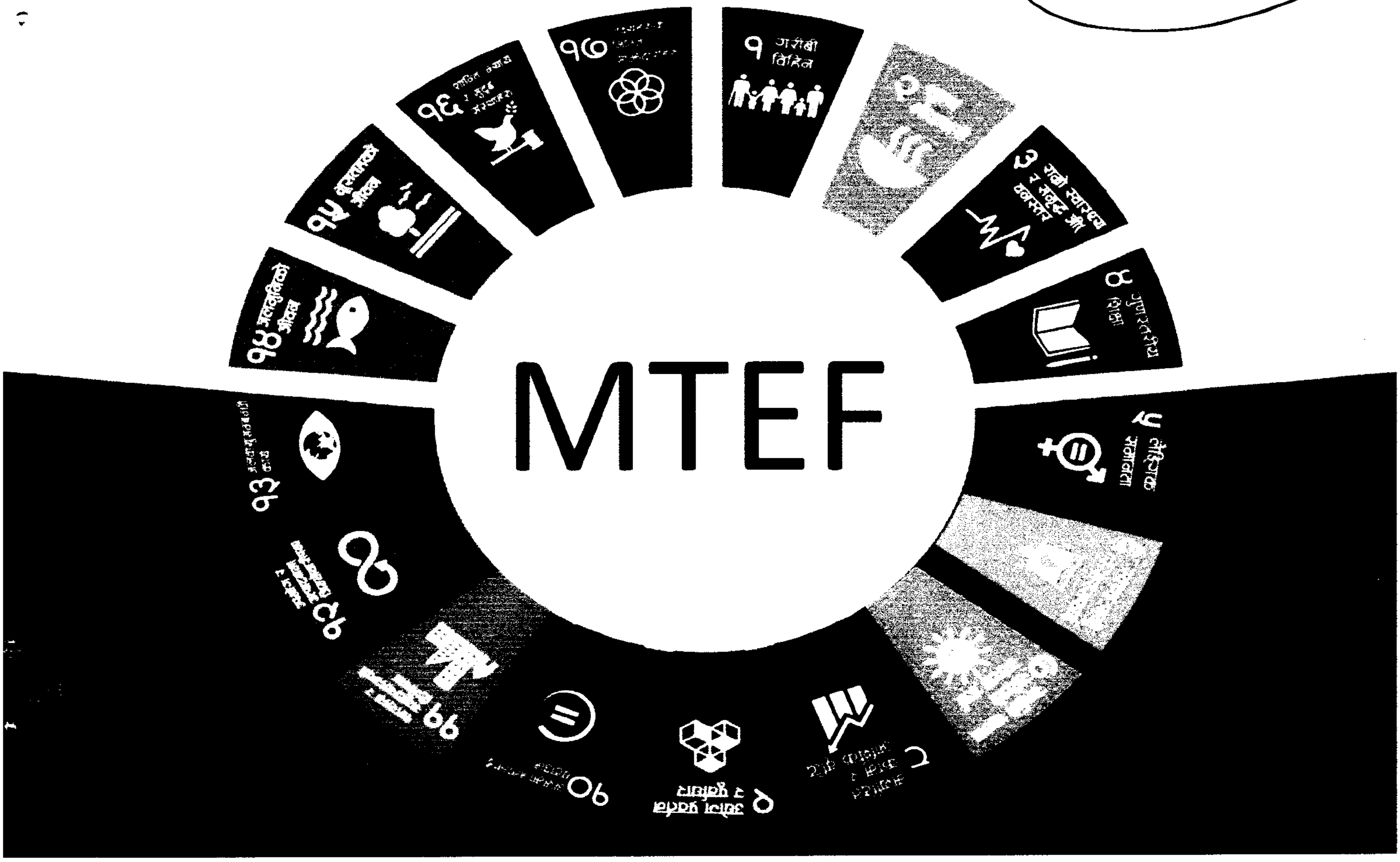

हरिनास गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

हरिनास, स्याङ्जा

गण्डकी प्रदेश

मोवाइल फोनः९८५६०३६४६८

इमेलः harinasruralmunicipality@gmail.com

वेवसाइटः www. harinasmun.gov.np

विषयसूची

परिच्छेद एक : परिचय १

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा १

१.३ मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीको उद्देश्य २

१.४ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमाका आधारहरू २

१.५ मध्यमकालीन खर्च संरचना र दिगो विकास लक्ष्य ३

१.६ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया ५

परिच्छेद दुईः मध्यमकालीन खर्च संरचना ९

२.१ पृष्ठभूमि ९

२.२ चुनौती तथा अवसर ९

२.३ सोच, उद्देश्य तथा रणनीति १०

२.३.१ दीर्घकालीन सोच ११

२.३.२ गाउँपालिका विकासको लक्ष्य ११

२.३.३ गाउँपालिका विकासको उद्देश्य ११

२.३.४ गाउँपालिका विकासको रणनीति ११

२.४ मध्यमकालीन आर्थिक खाका १३

२.५ मध्यमकालीन नतिजा खाका १३

२.६ मध्यमकालीन बजेट खाका १४

२.७ बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँट १७

२.८ विषय क्षेत्रगत बाँडफाँट २०

परिच्छेद तीनः आर्थिक क्षेत्र २३

३.१ कृषि तथा पशुपक्षी २३

३.१.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान २४

३.१.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण २४

३.२ सिँचाइ २४

३.२.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान २५

३.२.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण २५

३.३ उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय २६

३.३.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान २६

३.३.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण २६

३.४ पर्यटन तथा संस्कृति २६

३.४.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान २७

३.४.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण २७

३.५ श्रम, रोजगारी तथा गरिबी निवारण २७

३.५.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान २९

३.५.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण २९

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

परिच्छेद चारः सामाजिक क्षेत्र ३०
४.१ स्वास्थ्य तथा पोषण ३०
४.१.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३१
४.१.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ३१
४.२ शिक्षा, कला, भाषा तथा साहित्य ३१
४.२.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३३
४.२.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ३३
४.३ खानेपानी तथा सरसफाइ ३३
४.३.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३४
४.३.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ३४
४.४.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३६
४.४.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ३७
४.५ युवा तथा खेलकुद ३७
४.५.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३८
४.५.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ३८

परिच्छेद पाँचः पूर्वाधार क्षेत्र ३९
५.१ भवन, आवास तथा बस्ती विकास ३९
५.१.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३९
५.१.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ४०
५.२ सडक, पुल तथा यातायात ४०
५.२.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४१
५.२.३ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ४१
५.३ जलस्रोत, विद्युत तथा स्वच्छ ऊर्जा ४१
५.३.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४२
५.३.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ४२
५.४ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि ४२
५.४.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४३
५.४.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ४३

परिच्छेद छः वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र ४४
६.१ वन तथा जैविक विविधता ४४
६.१.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४५
६.१.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ४५
६.२ भूसंरक्षण तथा जलाधार ४५
६.२.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४५
६.१.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ४५
६.३ वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन ४५
६.३.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४६

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara.

६.३.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ४७
६.४ विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन ४७
६.४.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४८
६.४.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ४८

परिच्छेद सातः संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र ४९
७.१.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ५१
७.१.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ५१

अनुसूचीहरू ५५
अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरण ५५

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara. ★

तालिका सूची

तालिका १: मध्यमकालीन आर्थिक खाका १३
तालिका २: मध्यमकालीन नतिजा खाका १४
तालिका ३: मध्यमकालीन बजेट खाका १५
तालिका ४: रणनीतिक स्तम्भको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको अनुमान तथा प्रक्षेपण १७
तालिका ५: प्राथमिकताक्रमको आधारमा तीन आर्थिक बर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण १८
तालिका ६: दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण १९
तालिका ७: लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण २०
तालिका ८: जलवायु सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण २०
तालिका ९: क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण २०
तालिका १०: कृषि तथा पशुपंक्षी विकास क्षेत्रको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान २४
तालिका ११: सिँचाइ विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान २५
तालिका १२: उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्तिको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान २६
तालिका १३: पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदा विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान २७
तालिका १४: श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षाको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान २९
तालिका १५: स्वास्थ्य तथा पोषणको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३१
तालिका १६: शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तनको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३३
तालिका १७: खानेपानी तथा सरसफाइ को खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३४
तालिका १८: महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्गको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३६
तालिका १९: युवा तथा खेलकुद विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३८
तालिका २०: बस्ती, भवन, आवास तथा सार्वजनिक निर्माणको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३९
तालिका २१: सडक, पुल तथा यातायात पूर्वाधारको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४१
तालिका २२: ऊर्जा विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४२
तालिका २३: सञ्चार, सूचना तथा प्रविधिको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४३
तालिका २४: वन तथा जैविक विविधताको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४५
तालिका २५: भूसंरक्षण तथा जलाधारको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४५
तालिका २६: वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापनको त्रिवर्षीय अनुमान ४६
तालिका २७: विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलताको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ४८
तालिका २८: संस्थागत विकास तथा सुशासनको विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ५१

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara. ★

परिच्छेद एक : परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

मध्यमकालीन खर्च संरचनाले आवधिक योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम बीच अन्तरसम्बन्ध कायम गरी सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन सहयोग गर्दछ । हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजनाले लिएका समष्टिगत तथा विषयगत लक्ष्य र उद्देश्य हासिल गर्न सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको महत्त्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता र वित्तीय सुशासन जस्ता विषयहरू सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापनका मुख्य अवयवहरू हुन । मध्यमकालीन खर्च संरचनाको प्रमुख उद्देश्य प्राथमिकताका आधारमा सार्वजनिक स्रोतको बाँडफाँट गरी खर्चको प्रभावकारिता बढाउनु हो । मध्यमकालीन खर्च संरचनाले विकास योजनाको लक्षित नतिजा हासिल गर्नको निमित्त उपलब्ध स्रोत साधनको प्रभावकारी विनियोजन र परिचालन, पारदर्शी र मितव्ययी खर्च प्रणाली, वित्तीय सुशासन जस्ता पक्षमा सुधार ल्याउन महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ।

अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ ले सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न अनिवार्य कानुनी व्यवस्था गरेको छ । गाउँ कार्यपालिका, विषयगत समिति, कार्यदल, विषयगत शाखा र अन्य सरोकारवालासँग राय परामर्शका साथै हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, उपलब्ध शाखागत सूचना, गण्डकी प्रदेशको दोस्रो आवधिक विकास योजना तथा मध्यमकालीन खर्च संरचना र चालू आर्थिक वर्षको वार्षिक कार्यक्रमलाई आधार मानी यस दस्तावेज तयार गरिएको छ ।

१.२ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा

मध्यमकालीन खर्च संरचना सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको एक औजार हो जसले सरकारसँग उपलब्ध सीमित स्रोत—साधनको वस्तुनिष्ठ आँकलन गर्ने र योजनाको प्राथमिकताको क्षेत्रमा मध्यम अवधिको लागि बाँडफाँट गर्ने गर्दछ । यस संरचनामा मुख्यतः समष्टिगत आर्थिक खाका, नतिजा खाका र बजेट खाका गरी तीन वटा खाकाहरू समावेश गरिएको हुन्छ । चालू आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमको उपलब्धिको आधारमा उत्पादन, रोजगारी, आय र लगानी लगायतका परिसूचक समावेश गरी मध्यमकालीन आर्थिक खाका (Medium Term Fiscal Framework – MTFF) निर्धारण गरिन्छ । स्थानीय तहलाई सङ्घ तथा प्रदेशबाट प्राप्त हुने अनुदान, राजस्व तथा रोयल्टी बाँडफाँट, आन्तरिक आय, आन्तरिक ऋण तथा अन्य स्रोत समेत आँकलन गरी क्षेत्रगत प्राथमिकता अनुरूप विषयगत शाखा र अन्तर्गतका निकायहरूसँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रम तथा आयोजनागत रूपमा खर्चको अनुमान सहितको मध्यमकालीन बजेट खाका (Medium Term Budgetary Framework - MTB) तयार गरिन्छ । यस दस्तावेज तयार गर्दा बजेटको कार्यान्वयनबाट तीन आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुने प्रतिफलको समेत अनुमान गरी मध्यमकालीन नतिजा खाका (Medium Term Result Framework – MTRF) तयार गरिएको हुन्छ ।

मध्यमकालीन खर्च संरचना चक्रीय हिसाबले वार्षिक रूपमा तयार गरिने योजना दस्तावेज हो । यसमा पहिलो आर्थिक वर्षमा बजेटको वास्तविक स्रोत र व्ययको अनुमान हुन्छ भने त्यसपछिका दुई आर्थिक वर्षका लागि स्रोत र खर्चको प्रक्षेपण गरिन्छ । पहिलो वर्षको बजेट कार्यान्वयन भएपछि उपलब्धि समीक्षा गरी बाँकी दुई वर्षको प्रक्षेपित अनुमान परिमार्जन एवम् थप एक वर्षको बजेट प्रक्षेपण गरिन्छ, यो

प्रक्रिया वार्षिक रूपमा गरिरहनु पर्दछ । मध्यमकालीन खर्च संरचनाले बजेट तर्जुमा प्रक्रियालाई बढी यथार्थपरक र वस्तुनिष्ठ बनाउन महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ ।

१.३ मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीको उद्देश्य

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मुख्य उद्देश्य उपलब्ध स्रोत साधनलाई नीति, आवधिक योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम बीच तालमेल गराई सार्वजनिक खर्च प्रणालीमा सुधार ल्याई वित्तीय अनुशासन कायम गर्नु हो । साथै मध्यमकालीन खर्च संरचनाको तयारीका विशिष्ट उद्देश्य देहायअनुसार रहेका छन् :

क) मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई दिगो विकासमैत्री बनाई नेपालले निर्धारण गरेका लक्ष्य सन २०३० सम्ममा प्राप्त गर्न सहयोग गर्ने,

(ख) गाउँपालिकाको विकास योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमबीच तादात्म्यता कायम गरी स्रोत—साधनको विनियोजनलाई उपलब्धिमूलक बनाउन बजेट खाका, नतिजा खाका र वित्तीय खाका तयार गर्नु,

(ग) दिगो विकासलाई टेवा पुऱ्याउने आयोजनाहरूलाई प्राथमिकीकरणका आधारमा स्रोतको सुनिश्चितता गर्नु,

(घ) स्थानीय सरकारलाई प्राप्त हुने मध्यम अवधिको आन्तरिक र बाह्य स्रोतको वास्तविक अनुमान गरी बजेट खाका तर्जुमा गर्नु,

(ङ) सार्वजनिक खर्चलाई प्रभावकारी एवम् कुशल बनाइ लक्षित प्रतिफल सुनिश्चित गर्नु ।

१.४ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमाका आधारहरू

सार्वजनिक खर्च संरचना तर्जुमा गर्दा संविधानले व्यवस्था गरेका प्रावधानहरू एवं स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्रका आर्थिक, सामाजिक, वातावरणीय तथा राजनीतिक पक्षसँग सम्बन्धित विभिन्न नीति, ऐन, नियमको कार्यान्वयन तथा दीर्घकालीन योजना, आवधिक योजना, विषयगत रणनीतिक योजना र दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्ने पक्षलाई ध्यान दिनु आवश्यक छ । सो बमोजिम यस मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्दा देहायमा उल्लिखित लगायत अन्य पक्षलाई आधार लिइएको छ

- नेपालको संविधान
- दिगो विकासका लक्ष्यको अवस्था र मार्गचित्र (२०१५—२०३०)
- अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- सोह्रौं राष्ट्रिय योजना (२०८१/८२- २०८५/८६)
- राष्ट्रिय दीर्घकालीन सोच, २१०० तथा पन्ध्रौं राष्ट्रिय योजना (२०७६/७७—२०८१/८२)
- गण्डकी प्रदेशको दोस्रो आवधिक योजना (२०८१/८२- २०८५/८६)
- नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम (आ.व. २०८१/८२)
- हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना (२०७९/८०- २०८३/८४)
- गाउँपालिकाका अन्य विषय क्षेत्रगत नीति र योजनाहरू

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

१.५ मध्यमकालीन खर्च संरचना र दिगो विकास लक्ष्य

दिगो विकास लक्ष्य गरिबीको अन्त्य, समग्र पर्यावरण तथा पृथ्वीको संरक्षण र सबै मानिसको शान्ति एवम् समृद्धि हासिल गर्ने उद्देश्यले संयुक्त राष्ट्र सङ्घको १५औं साधारण सभाद्वारा विश्वको साझा, दिगो र सुरक्षित भविष्यका लागि ग्रहण गरिएको विश्वव्यापी लक्ष्य हो । सहस्राब्दी विकास लक्ष्य (MDGs) मा आधारित रही तर्जुमा गरिएको दिगो विकास लक्ष्य (SDGs) मा सन् २०३० सम्ममा हासिल गर्ने गरी १७ वटा विश्वव्यापी लक्ष्यहरू, १६९ परिमाणात्मक गन्तव्य र २३२ वटा सूचक निर्धारण गरिएका छन् । यी दिगो विकास लक्ष्यहरू सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारका काम, कर्तव्य अधिकार तथा दायित्वसँग प्रत्यक्ष, परोक्ष रूपमा सम्बन्धित रहेका छन् । नेपालको दीर्घकालीन सोच समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय लक्ष्यहरू पनि दिगो विकास लक्ष्यसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित छन्; यसर्थ पनि सबै तहका सरकारहरूले दिगो विकासको लक्ष्य प्राप्तिमा योगदान गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । यसका अतिरिक्त, दिगो विकास लक्ष्यलाई देशको आवधिक तथा वार्षिक योजनामा समाहित गरी कार्यान्वयन गर्ने प्रतिबद्धता विश्वका अन्य राष्ट्रहरूका साथै नेपालले पनि व्यक्त गरेको सन्दर्भमा दिगो विकास लक्ष्यको कार्यान्वयन नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताका रूपमा पनि रहेको छ ।

स्थानीय सरकारहरू नागरिकका समस्या सम्बोधनमा प्रत्यक्ष संलग्न हुने तथा नागरिकहरूसँग प्रत्यक्षरूपमा जोडिएका हुने भएकाले दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा स्थानीय सरकारको भूमिका अझ बढी महत्त्वपूर्ण रहेको छ । उदाहरणका लागि सबै क्षेत्रबाट सबै किसिमका गरिबीको अन्त्य गर्नु दिगो विकास लक्ष्य—१ हो; यो लक्ष्य हासिल गर्ने सन्दर्भमा गरिबीमा रहेको जनसङ्ख्याको पहिचान गर्न र स्रोत तथा सार्वजनिक वित्तलाई सम्बन्धित गरिब व्यक्ति/समुदायसम्म केन्द्रित गर्न स्थानीय सरकारको भूमिका तुलनात्मक रूपमा बढी प्रभावकारी हुने भएकाले दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न स्थानीय सरकारहरूको भूमिका अहम् छ । नागरिकहरूसँग प्रत्यक्ष जोडिनुका अतिरिक्त संवैधानिक अधिकार र जिम्मेवारीका हिसाबले पनि दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा स्थानीय तहहरूको भूमिका महत्त्वपूर्ण छ । सेवा प्रवाह र स्थानीय पूर्वाधार विकास लगायतका कार्य जिम्मेवारी स्थानीय तहको कार्यक्षेत्रमा पर्ने भएकोले दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न यसको स्थानीयकरण गर्ने महत्त्वपूर्ण अभिभारा स्थानीय तहमा रहन गएको छ । साथै, सरकारको एकल प्रयासले मात्र पनि दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न सम्भव छैन । यसका लागि निजी क्षेत्र, गैरसरकारी क्षेत्र, नागरिक समाज, समुदाय, विकास साझेदार लगायत विकासका सरोकारवाला बीचमा साझेदारी हुनु पनि उत्तिकै जरुरी छ ।

दिगो विकास सम्बन्धित राष्ट्रको आर्थिक तथा सामाजिक विकास र वातावरण संरक्षणको एकीकृत अवधारणा भएकाले सदस्य राष्ट्रले दिगो विकास लक्ष्यलाई आन्तरिकीकरण वा स्थानीयकरण गर्नु आवश्यक छ । अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा सहमति भएका विकासका मुद्दामा सरकारको जिम्मेवारी पूरा गर्ने यो एउटा मुख्य माध्यम समेत हो । नेपालले चौधौं योजनादेखि नै दिगो विकास लक्ष्यलाई आन्तरिकीकरण गरिरहेको छ, जसअनुसार आय वृद्धि, गुणस्तरीय मानवीय पूँजी निर्माण र आर्थिक जोखिमको न्यूनीकरण गर्दै वि.सं. २०७९ सम्ममा अति कम विकसित देशबाट विकासशील देशमा स्तरोन्नति गर्ने र वि.सं. २०८७ सम्ममा दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्दै उच्च मध्यम आयस्तर भएको मुलुकमा स्तरोन्नति हुने गरी दीर्घकालीन लक्ष्य लिइएको छ । सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय स्तरमा आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा दिगो विकास लक्ष्यहरूलाई साङ्केतिकरण गरी सम्बन्धित योजनाले दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा पुऱ्याउने योगदानको आँकलन गरी समग्र विकास उपलब्धिलाई दिगो विकासका लक्ष्य प्राप्तितर्फ उन्मुख गराउने प्रयास हुँदै

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT PVT. LTD. Pokhara.

आएको छ । दिगो विकास लक्ष्यको कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाउन प्रदेश तथा स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । यसका अलावा, दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयनलाई अझ प्रवलीकरण गर्न दिगो विकास लक्ष्य अनुकूलको स्थानीय आवधिक योजना तर्जुमा, दिगो विकास लक्ष्य अनुरूपको मध्यमकालीन खर्च संरचना, वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा, दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि चालू तथा पुँजीगत खर्चको व्यवस्थापन, दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन र दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि समन्वय, सहकार्य तथा साझेदारीको आवश्यकता रहेको छ ।

सार्वजनिक वित्तलाई दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तितर्फ उन्मुख हुने गरी लगानी नगरेसम्म दिगो विकासको अपेक्षित उपलब्धि हासिल नहुने भएकाले दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा सार्वजनिक वित्तको अहम् भूमिका रहेको छ । यसर्थ, स्थानीय तहहरूले दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा योगदान गर्न सार्वजनिक वित्तलाई दिगो विकास लक्ष्यका प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा लगानी गर्नु आवश्यक हुन गएको छ । लगानी बिना दिगो विकास लक्ष्य प्राप्त हुन नसक्ने र सामाजिक, आर्थिक, भौतिक विकास र वातावरण संरक्षणमा लगानीको मुख्य स्रोत सार्वजनिक वित्त भएकाले स्थानीय तह लगायत प्रदेश र सङ्घ स्तरमा समेत दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा सार्वजनिक वित्तको मुख्य भूमिका रहेको छ । दिगो विकास लक्ष्यको कार्यान्वयनका लागि वार्षिक रूपमा नेपाललाई औसत रु. २०२४.८ अर्ब आवश्यक पर्ने र यसको ५४.८ प्रतिशत सार्वजनिक क्षेत्र, ३६.५ प्रतिशत निजी क्षेत्र, ४.४ प्रतिशत घरपरिवार र ४.३ प्रतिशत सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट योगदान हुने प्रक्षेपण गरिएको छ । यस आँकडाबाट पनि दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा सार्वजनिक क्षेत्र तथा सार्वजनिक वित्तको भूमिका अहम् रहेको देखिन्छ।

सबै जसो दिगो विकास लक्ष्यहरू स्थानीय सरकारका कानुनी कार्यजिम्मेवारी भित्र र जनअपेक्षालाई संवोधन गर्ने किसिमका रहेका छन् । दिगो विकास लक्ष्य—१ (शून्य गरिबी), लक्ष्य—२ (भोकमरीको अन्त्य), लक्ष्य—८ (मर्यादित काम तथा आर्थिक वृद्धि) र लक्ष्य—१० (असमानताको न्यूनीकरण) सँग जोडिएका छन् । संविधानले स्थानीय तहहरूलाई स्थानीय बजारको व्यवस्थापन, कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, सहकारी जस्ता स्थानीय आर्थिक विकासको जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको दर्ता तथा नियमनसम्बन्धी र स्थानीय सङ्घ संस्था दर्ता, नियमन र परिचालनको जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । यसर्थ, स्थानीय सरकारका उक्त जिम्मेवारीहरू दिगो विकास लक्ष्य १, लक्ष्य २, लक्ष्य ८ र लक्ष्य १० सँग सम्बन्धित छन् ।

स्थानीय सरकारको अर्को महत्त्वपूर्ण कार्यक्षेत्र सामाजिक विकासको क्षेत्रमा स्थानीय तहको क्षेत्राधिकारभित्र चारवटा प्रमुख क्षेत्र पर्दछन् । यसमा आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा, खानेपानी तथा सरसफाइ, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीता जस्ता पक्षहरू रहेका छन् । सामाजिक विकाससँग दिगो विकास लक्ष्यका चारवटा लक्ष्य, लक्ष्य—३ (स्वस्थ जीवन), लक्ष्य—४ (गुणस्तरीय शिक्षा), लक्ष्य—५ (लैङ्गिक समानता) र लक्ष्य—६ (स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइ) का लागि आवश्यक बजेटको सुनिश्चितता गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचनाको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहेको छ ।

स्थानीय तहको अर्को कार्यक्षेत्र पूर्वाधार विकासतर्फ दिगो विकास लक्ष्य—९ (उद्योग, नवीनता एवम पूर्वाधार), लक्ष्य ११ (दिगो सहर तथा समुदाय) र लक्ष्य ७ (धान्न सक्ने र सफा ऊर्जा) पर्दछन् । वातावरणीय दिगोपनाको सन्दर्भमा दिगो विकास लक्ष्य—१२ दिगो उत्पादन तथा उपभोग तथा उत्पादन प्रति जबाफदेहीता), लक्ष्य—१३ जलवायुसम्बन्धी कार्य), र लक्ष्य—१५ (जमिनमाथिको जीवन) जोडिएका

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT PVT. LTD. ★ Pokhara ★

छन् । यसरी, दिगो विकास लक्ष्य र स्थानीय सरकारका कार्यक्षेत्रमा ठूलो हदसम्म समानता रहेको छ । स्थानीय सरकारले आफ्नो प्राथमिकताका आयोजना तथा कार्यक्रममा स्रोतको सुनिश्चितता गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गर्नुपर्ने कानुनी अनिवार्यता हुनु र स्थानीय सरकारका प्राथमिकताका क्षेत्रहरू दिगो विकास लक्ष्यसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित हुने भएकाले दिगो विकास लक्ष्य र मध्यमकालीन खर्च संरचनाबीच पनि प्रत्यक्ष सम्बन्ध रहेको छ ।

हरिनास गाउँपालिकाले हालसम्म दिगो विकास लक्ष्यमा केन्द्रित गरी दिगो विकास लक्ष्य, महत्त्व, जिम्मेवारी सम्बन्धी जनप्रतिनिधि, कर्मचारीहरूलाई सचेतनाका कार्यक्रमहरु संचालन गरेको छ । दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्न प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा योगदान पुऱ्याउन वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीलाई दिगो विकास मैत्री तुल्याउने अठोट लिएको छ । दिगो विकास लक्ष्य स्थानीयकरणमा आधारित रही गाउँपालिकाको सङ्घीय सरकार तथा गण्डकी प्रदेशसँग समन्वय सहकार्य गरी कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने र गाउँपालिकाका शाखागत कार्यक्रमहरू दिगो विकास लक्ष्यमा आधारित भई समीक्षा गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने अभ्यास रहेको छ ।

उपर्युक्त पृष्ठभूमिमा यस मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई पनि दिगो विकास लक्ष्यमैत्री बनाउने प्रयास गरिएको छ । यसका लागि दिगो विकासका लक्ष्य तथा सूचकहरू र यस मध्यमकालीन खर्च संरचनाको लक्ष्य तथा सूचकहरूबीच अधिकतम सामञ्जस्यता/एकरूपता कायम गर्ने प्रयास छ । यसमा प्रस्तुत आर्थिक खाका तथा नतिजा खाकामा प्रस्तुत सबै सूचकहरूले प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा दिगो विकास लक्ष्यका सूचकहरूलाई कुनै न कुनै रूपमा योगदान गर्दछन् । दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा बजेटको बाँडफाँटको अवस्था अध्ययन गरी योजना अवधिमा कुन—कुन दिगो विकास लक्ष्यमा के कति बजेट प्राप्त हुन सक्छ भनी अनुमान तथा प्रक्षेपण गरिएको छ । यस मध्यमकालीन खर्च संरचनामा प्रस्तुत विषय उपक्षेत्रगत सोच, उद्देश्य तथा रणनीतिहरू प्रत्यक्ष वा परोक्षरूपमा दिगो विकास लक्ष्यलाई नै योगदान पुऱ्याउने खालका रहेका छन् । समस्या चुनौतीहरूको विश्लेषण गर्ने क्रममा दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्नमा रहेका समस्या चुनौतीहरूलाई पनि आवश्यकताअनुसार विश्लेषण गरिएको छ । दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिमा योगदान पुऱ्याउने आयोजना तथा कार्यक्रमहरू र दिगो विकास लक्ष्यसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित क्षेत्रलाई प्राथमिकीकरण गरी लगानीको सुनिश्चितता गर्ने कार्यलाई पनि यस मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमाका क्रममा विशेष ध्यान दिइएको छ।

१.६ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया

सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले तयार गरेको स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ (परिमार्जित), स्थानीय तहको बजेट तथा कार्यक्रममा दिगो विकास लक्ष्यको साङ्केतिकरण श्रोत पुस्तिका, २०७९ र स्थानीय तहको दिगो विकास लक्ष्यमैत्री मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्न सहयोगी श्रोत पुस्तिका, २०७९ लाई आधारमानी यो दिगो विकास लक्ष्यमैत्री मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरिएको छ । मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमामा निम्न बमोजिमको चरण तथा प्रक्रिया अवलम्बन गरिएको छ:

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara. ★

चरण— १: तयारी चरण

प्रक्रिया १: प्राविधिक सहयोगका लागि टोली परिचालन

मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीमा सहजीकरण गर्न परिचालित हुने प्राविधिक सहयोग टोली गठन गरी अभिमुखीकरण गरियो । अभिमुखीकरणमा मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा, तयारी प्रक्रिया ढाँचा एवं औजारहरूको सम्बन्धमा प्राविधिक सहयोग टोलीका सदस्यहरूबीच समान बुझाइ कायम गरियो । साथै यस अभिमुखीकरण कार्यक्रममा समय सीमा, सम्पन्न गर्नुपर्ने कार्य, गाउँपालिका र परामर्शदाताको जिम्मेवारी स्पष्ट गरी परिचालन गरियो ।

प्रक्रिया २: नीतिगत, कानुनी दस्तावेज, दिग्दर्शन एवं अन्य उपयोगी सन्दर्भ सामग्री सङ्कलन तथा समीक्षा

प्राविधिक सहयोग टोलीद्वारा स्थानीय तहको योजना, श्रोत प्रक्षेपण र सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित नीति, कानुन, दिग्दर्शन र कार्यविधि लगायतका सान्दर्भिक दस्तावेज सङ्कलन एवं अध्ययन गरियो । दस्तावेजहरूको अध्ययनबाट मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका सन्दर्भमा व्यवस्था गरिएका महत्त्वपूर्ण तथा सान्दर्भिक विषय वस्तुहरू पहिचान गरियो । मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा क्रममा निम्न बमोजिम सन्दर्भमा सामाग्रीहरू अध्ययन एवं समीक्षा गरियो:

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ तथा नियमावली, २०७७
- अन्तर—सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण कार्यविधि
- नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको वित्तीय हस्तान्तरणको अभ्यास
- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार एवं सम्बन्धित स्थानीय सरकारको वित्तीय ऐनहरू
- नेपाल सरकारको क्षेत्रगत नीति, कानुन, मार्गदर्शन र मापदण्ड
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ (परिमार्जित)
- स्थानीय सरकारको बजेट तथा योजना तर्जुमा हाते किताब, २०७७
- नेपाल सरकारको दीर्घकालीन सोच, पन्ध्रौं राष्ट्रिय योजना, प्रदेशका योजनाहरू
- हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९ तथा विषय क्षेत्रगत नीति र योजनाहरू
- सङ्घ तथा प्रदेशको सान्दर्भिक नीति, कानुन तथा प्रतिवेदन
- गाउँपालिकाका सान्दर्भिक नीति, कानुन तथा प्रतिवेदन आदि ।

प्रक्रिया ३: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको ढाँचा, औजार र कार्ययोजना तर्जुमा

स्थानीय तहको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी सम्बन्धी दिग्दर्शनमा उल्लिखित विधि, औजार एवं कार्ययोजना सम्बन्धमा गाउँपालिकामा प्रारम्भिक बैठकको आयोजना गरी छलफल गरियो । यस बैठकमा गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, विभिन्न शाखाका प्रमुखहरू लगायतको उपस्थिति रहेको थियो । बैठकमा भएको छलफलका आधारमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी विधि तथा प्रक्रिया औजार र दस्तावेजको ढाँचाको प्रस्ताव तयार गरियो । साथै, बैठकमा आएका सुझाव र पृष्ठपोषणका आधारमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी कार्ययोजना तर्जुमा र परिमार्जन गरियो ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara

चरण— २: लेखाजोखा चरण

प्रक्रिया ४: अभिमुखीकरण तथा प्रारम्भिक कार्यशालाको आयोजना

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको तर्जुमा प्रक्रियाको सम्बन्धमा साझा बुझाइ तयार गर्ने उद्देश्यले अभिमुखीकरण कार्यक्रमको आयोजना गरियो । उक्त कार्यक्रममा गाउँपालिकाका विषयगत शाखाका कर्मचारी लगायतको सहभागिता रहेको थियो । कार्यशालामा मध्यमकालीन खर्च संरचना सम्बन्धी अवधारणा, कानुनी आधार, विधि तथा प्रक्रिया औजार, संस्थागत व्यवस्था र कार्ययोजना प्रस्तुति गरी यस सम्बन्धमा स्पष्टता तथा बुझाइमा एकरूपता कायम गरियो । मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यदल गठन तथा कार्य योजनाको स्वीकृति र यस सम्बन्धमा स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, विषयगत समिति, कार्यदल र विषयगत शाखाको जिम्मेवारी तथा भूमिका समेत स्पष्ट गरियो ।

प्रक्रिया ५: विषयगत समिति तथा शाखाहरूसँग परामर्श तथा छलफल

विषयगत रणनीतिक योजना, आवधिक योजना र वार्षिक योजनाको उपलब्धि समीक्षाका लागि विषयगत समितिहरूसँग छलफल गरियो । यस छलफलबाट विषयगत समिति तथा शाखाका प्रमुख उपलब्धि, चालू आयोजना, सालबसाली आयोजना तथा कार्यक्रम, विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार भएका आयोजना तथा सम्भाव्यता अध्ययन र लागत अनुमान भएका आयोजना र कार्यक्रमहरूको विवरण सङ्कलन गरियो । सो छलफलबाट विषय क्षेत्रगत योजनाको सूची तयार र हरेक आयोजनाको उप—क्षेत्रगत रूपमा श्रोत आवश्यकता निर्धारण गरियो ।

प्रक्रिया ६: श्रोत तथा खर्चको अनुमान र त्रिवर्षीय प्रक्षेपण

अन्तर—सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण, राजस्व बाँडफाँट लगायतका विभिन्न श्रोतबाट उपलब्ध हुने रकमलाई विगत आर्थिक वर्षहरूको श्रोतको उपलब्धताका आधारमा तथा आन्तरिक श्रोतलाई राजस्व सुधार कार्ययोजनाका आधारमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको श्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण गरियो । विगत आर्थिक वर्षहरूको खर्च सहित गाउँ गौरवका आयोजना, चालू तथा बहुवर्षीय आयोजना र आवधिक योजना, विषयगत क्षेत्र रणनीति र गुरुयोजना अनुसारका प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको कार्यान्वयनमा आवश्यक पर्ने श्रोतलाई मध्यनजर गरी खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण गरियो । श्रोत तथा खर्च प्रक्षेपणका आधारमा तीन वर्षको विषय क्षेत्र तथा उपक्षेत्रगत बजेट सीमा निर्धारण गरियो । यसरी तयार गरिएको बजेट सीमालाई सबै विषयगत शाखामा क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका लागि उपलब्ध गराइयो ।

चरण — ३: तर्जुमा चरण

प्रक्रिया ७: क्षेत्रगत योजना तर्जुमा

विषय क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका लागि विषयगत शाखासँग छलफल तथा बैठक गरियो विषयगत शाखा/एकाइका कर्मचारी तथा विषयगत समितिका पदाधिकारीहरूको सहभागिता रहेको छलफलबाट प्रत्येक उप—क्षेत्रका आगामी तीन वर्ष सञ्चालन गरिने आयोजना तथा कार्यक्रमको पहिचान गर्ने, प्राथमिकता निर्धारण गर्ने, लागत अनुमान यकिन गर्ने र आगामी तीन आर्थिक वर्षको लागि स्रोत आवश्यकता निर्धारण गर्नका साथै स्थानीय रणनीतिक स्तम्भ, प्राथमिकताक्रम, दिगो विकास लक्ष्य, लैङ्गिक तथा जलवायु सङ्केतका आधारमा कार्यक्रम तथा आयोजना तथा उप—क्षेत्रको साङ्केतिकरण गरियो ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara.

प्रक्रिया ८: विषय क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचनाको दस्तावेज तयारी उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शनका आधारमा विषयगत शाखा/एकाइ सँग छलफल गरी उप क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयार गरियो । यसरी तयार गरिएको उप–क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई एकीकृत गरी विषयगत क्षेत्र मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरियो ।

प्रक्रिया ९: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयारी

निर्धारित ढाँचामा विषयगत क्षेत्रका मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई एकीकृत गरी मध्यमकालीन खर्च संरचनाको एकीकृत मस्यौदा दस्तावेज तयार गरियो । यस क्रममा मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यदल र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिसँग राय परामर्श गरियो । त्यसैगरी मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमाका क्रममा आवधिक योजना, विषयगत क्षेत्र मध्यमकालीन खर्च संरचनाको विवरण, विषयगत क्षेत्र योजना र वार्षिक विकास कार्यक्रम समीक्षाबाट प्राप्त उपलब्धि विवरण तथा क्षेत्रगत रणनीतिक योजनाको परिमाणात्मक लक्ष्यलाई आधार लिइएको थियो । यस दस्तावेजमा स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ (परिमार्जित) को व्यवस्था बमोजिम समष्टिगत मध्यमकालीन वित्तीय खाका, मध्यमकालीन नतिजा खाका र मध्यमकालीन बजेट खाका साथै विषयगत क्षेत्रको स्थिति, नतिजा खाका, वित्तीय योजना र कार्यक्रम/आयोजनाको सारांश तयार गरि प्रस्तुत गरिएको छ ।

चरण ४: स्वीकृति चरण

प्रक्रिया १०: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा प्रस्तुति, छलफल तथा सुझाव सङ्कलन

उल्लिखित विधि प्रक्रियाबाट तयार गरिएको मस्यौदा दस्तावेज छलफल गरि आवश्यक सुझाव सङ्कलन गर्ने उद्देश्यले गाउँपालिकामा अन्तरक्रिया कार्यक्रम गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रममा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, शाखा प्रमुखहरू तथा सम्बद्ध अन्य कर्मचारीहरूको सहभागिता थियो । उक्त कार्यक्रममा मस्यौदा प्रतिवेदनका मुख्य पक्षहरूमा प्रस्तुति तथा छलफल गरी आवश्यक थप सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलनका साथै विषयगत क्षेत्र तथा उपक्षेत्रगत मुख्य कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको विस्तृत विवरण तयार गरियो । त्यसैगरी विषय उपक्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको प्राथमिकिकरण तथा साङ्केतीकरणलाई समेत अन्तिम रूप प्रदान गरियो ।

प्रक्रिया ११: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अन्तिम मस्यौदा तयारी

मस्यौदा प्रतिवेदन छलफल कार्यक्रमका साथै विभिन्न शाखाहरूबाट प्राप्त सुझावहरू तथा दस्तावेजमा अपुग भएका आवश्यक सूचना तथा तथ्याङ्कहरू विभिन्न शाखाहरूबाट सङ्कलन तथा समावेश गरी मध्यमकालीन खर्च संरचनाको यो अन्तिम मस्यौदा तयार गरिएको छ ।

प्रक्रिया १२: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको स्वीकृति

उपरोक्त चरण र प्रक्रिया अनुसार तयार भई बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिबाट पेश भएको मध्यमकालीन खर्च संरचना उपर कार्यपालिकामा आवश्यक छलफल र स्वीकृति पश्चात् अनुमोदनका निमित्त गाउँ सभामा पेश गरी स्वीकृत गरिनेछ ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT PVT. LTD. Pokhara.

परिच्छेद दुई: मध्यमकालीन खर्च संरचना

२.१ पृष्ठभूमि

नेपालमा दशौं योजना देखि नै मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा र कार्यान्वयन गरी प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा साधन र स्रोतको विनियोजन गर्ने पद्धतिको सुरुवात गरिएको हो । सामाजिक तथा आर्थिक विकास र समृद्धिका लागि सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । यसका लागि साधन स्रोतको विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता तथा वित्तीय अनुशासनका तीनै पक्ष उत्तिकै प्रभावकारी हुनु पर्दछ । यी पक्षहरूमा सुधार गर्ने उपाय तथा औजारको रूपमा मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई लिइन्छ ।

सङ्घीय संरचना अनुरूप अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन सम्बन्धी सङ्घीय कानुनले सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा आ—आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रका विषयहरूमा हुने सार्वजनिक खर्चको अनुमानित विवरण तयार गरी आगामी तीन आर्थिक वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । उक्त विवरणमा वित्तीय व्यवस्थाका लागि आवश्यक पर्ने रकम सहितको चालू खर्च, पुँजीगत खर्च खुलाउनुपर्ने व्यवस्था रहको छ । उपरोक्त संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था अनुसार हरिनास गाउँपालिकाले तय गरेको दीर्घकालीन सोच सहितको आवधिक योजना अनुसार प्राथमिकताका क्षेत्रमा साधन स्रोतको विनियोजन सहितको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचना आवश्यक रहेको छ ।

नेपाल सरकारले घोषणा गरेको समृद्ध नेपाल सुखी नेपालीको दीर्घकालीन सोच अनुरूप सोह्रौं राष्ट्रिय योजना, गण्डकी प्रदेश सरकारको दोस्रो आवधिक योजना र गाउँपालिकाको आवधिक योजनाका नीति तथा कार्यक्रमलाई यस दस्तावेजमा समेट्ने प्रयास गरिएको छ । योजना तथा विकास उपलब्धिको सफलता वित्तीय सङ्घीयताको कुशल व्यवस्थापन, तीव्र आर्थिक वृद्धि एवम् विकास कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा निर्भर रहन्छ । मध्यमकालीन खर्च संरचनाले यसतर्फ गाउँपालिकालाई मार्गदर्शन गर्नेछ ।

आर्थिक वर्ष (२०८२/८३—२०८४/८५) का लागि तर्जुमा गरिएको यस मध्यमकालीन खर्च संरचनाले तीनै तहका सरकारहरूका योजनाहरूको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र प्राथमिकता तथा गाउँपालिकाको घोषणा, प्रतिबद्धता, विगत आर्थिक वर्षका वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र दिगो विकास लक्ष्यको मार्ग चित्रलाई मुख्य आधारका रूपमा लिइएको छ । गाउँपालिकाका तुलनात्मक लाभका क्षेत्रहरू, प्राथमिकता तथा विकास कार्यक्रम र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्र संलग्न कार्यसूची अनुसारका कार्यक्रम तथा आयोजनालाई यस संरचनामा समेट्ने प्रयास गरिएको छ ।

२.२ चुनौती तथा अवसर

<u>चुनौतीहरू</u>

गाउँपालिकामा सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक तथा पर्यटकीय विकासका सम्भावनाको सँगसँगै चुनौती पनि प्रशस्त रहेका छन् । यस क्षेत्रको समग्र विकासको प्रमुख चुनौती भनेको नै आर्थिक स्रोतको व्यवस्था गरी दीर्घकालीन र दिगो किसिमको भौतिक पूर्वाधारको निर्माण र विस्तार गर्नु रहेको छ ।

- युवाशक्ति पलायन भएका कारण आर्थिक गतिविधिका लागि प्रयाप्त जनशक्तिको आभाव भएको

- व्यवसायिक कृषि उत्पादनमा जान नसक्नु
- स्वास्थ्य सेवाका लागि सहज पहुँच नभएको
- उच्च शिक्षाका लागि सहज पहुँच नभएको
- साक्षरता दर न्यून रहेको
- अधिकांश सडकहरु धुले अवस्थामा रहेका
- गाउँपालिका स्तरिय सार्वजनिक यातायात नभएको
- पहिरो तथा आगोलागीले केही धनको क्षति हुने गरेको
- गाउँपालिकाको आन्तरिक आम्दानी न्यून रहेको
- आर्थिक पुर्वाधारको बिकास गर्न गाउँपालिकाको मात्र प्रयास प्रयाप्त नहुने
- गाउँपालिकाको जनसंख्या तिब्र रुपमा घट्दै जानसक्ने
- युवा जनशक्ति पलायन हुँदा पूर्वाधार विकासमा ठुलो असर पर्नसक्ने पुर्वाधार बिकासका निमित्त ठुलो धनराशी खर्च गर्नु पर्ने
- उद्दार तथा राहत बितरणका लागि आवश्यक जनशक्तिको अभाव पर्नसक्ने
- कर्मचारी समायोजनबाट यस गाउँपालिकामा आवश्यकता भन्दा कम संख्यामा खटाइएको

<u>सम्भावना तथा अवसर</u>

आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेका आर्थिक, प्राकृतिक तथा मानवीय स्रोत तथा साधनको परिचालन गरी समृद्धिको मार्गमा अगाडि बढ्ने महत्त्वपूर्ण अवसर गाउँपालिकालाई प्राप्त भएको छ । यस गाउँपालिकाका विकास र समृद्धिका मुख्य अवसरहरूलाई निम्न रूपमा उल्लेख गर्न सकिन्छः

- धार्मिक पर्यटनको विकासका लागि ठुलो संख्यामा मठ, मन्दिरहरु भएका
- बहुभाषा तथा बहुजातीको बसोबास रहेको
- ब्यबसायिक कृषिका लागि उपयुक्त हावापानि रहेको
- खुल्ला क्षेत्रहरु प्रसस्त रहेको र वातावरण प्रदुषित नरहेको
- सडक संजालसंग जोडिएको हुँदा धेरै अवसरहरु सृजना गर्ने
- सार्वजनिक यातायात संचालनमा रहेको
- गाउँपालिकालाई आत्मनिर्णयको आधिकार प्राप्त भएको
- शिक्षा, स्वास्थ्य संस्थाहरुको भौतिक संरचना निर्माणका लागि दातृ निकायको सहयोग भइरहेको/हुने
- बजारिकरण नभइसकेको क्षेत्रमा योजनाबद्ध ढंगबाट बस्ति बिकास गर्न सकिने
- गाउँपालिका र वडा कार्यालयले दिने सेवाको बारेमा जनचेतना विकसित भएको

२.३ सोच, उद्देश्य तथा रणनीति

नेपाल सरकारको **"समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली"** र प्रादेशिक सरकारको लक्ष्य तथा हरिनास गाउँपालिकाको श्रोत र साधनलाई दृष्टिगत गर्दै गाउँपालिका विकासको सोच, लक्ष्य उद्देश्य तथा रणनीति देहाय बमोजिम रहेको छः

२.३.१ दीर्घकालीन सोच

“कृषि, पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य र पूर्वाधार – भाषा, संस्कृति, पहिचान सहितको समृद्ध गाउँपालिकाको आधार”

२.३.२ गाउँपालिका विकासको लक्ष्य

कानुनी राज्यको अवधारणलाई सर्वोपरी मान्दै प्राकृतिक स्रोत साधनको समुचित प्रयोग मार्फत कृषि, वनपैदावर तथा पर्यटन क्षेत्रबाट आर्थिक बृद्धि हासिल गर्दै सबैको पहुँच सहितको पुर्वाधार निर्माण, सेवा तथा सुविधाको माध्यामबाट सामाजिक विकास गरि समृद्ध गाउँपालिका निर्माण गर्ने ।

२.३.३ गाउँपालिका विकासको उद्देश्य

१. प्राकृतिक श्रोतको समुचित प्रयोग गरि रोजगारी सृजना, कृषि उत्पादनमा बृद्धि, पर्यटन विकास र कृषि तथा वनपैदावर सम्बद्ध औद्योगिक क्षेत्र निर्माण सँगै सामाजिक तथा आर्थिक उन्नती हासिल गर्ने ।
२. विकास वजेटलाई भौतिक पुर्वाधार निर्माणमा खर्च गरि हरेक वस्तिहरुमा शिक्षा, स्वास्थ्य, संचार, यातायात, बिद्युत तथा खानेपानी सेवाको पहुच प्रभावकारी रुपमा पुर्याउने ।
३. सञ्चार तथा सुचना प्रविधिको प्रयाग मार्फत प्राकृतिक प्रकोप क्षती न्यूनिकरण, सेवा तथा सुविधाको पहुचमा बृद्धि तथा आर्थिक र प्रशासनिक पारदर्शिता कायम गर्ने ।
४. योजनाबद्ध बस्ति विकासको अवधारणालाई आत्मसात गर्दै सोहिअनुरुप भूउपयोगको वर्गिकरण गरि लागु गर्न तत्परता देखाउने ।

२.३.४ गाउँपालिका विकासको रणनीति

१. टोल टोलमा टोलविकास संस्था गठन गरि सबै घरधुरीलाई टोल विकास संस्थामा आबद्ध गरि टोल, गाउँको विकासका लागि टोल विकास संस्था मार्फत सामाजिक परिचालनको कार्य गरिनेछ ।
२. सामाजिक परिचालन कार्यक्रम अन्तरगत टोल विकास संस्था स्तरबाट आवश्यक सूचना तथा जानकार संकलन गरि कानुन निर्माणमा सामुदायको समेत सहभागिता सुनिश्चित गर्दै गाउँपालिकाको लागि आवश्यक कानुनहरु निर्माण गरि कानुनी शासनको प्रत्याभूति गरिनेछ ।
३. सहकारिताका माध्यमबाट दैनिक रुपमा जीवन धान्न आवश्यक पर्ने आम्दानी गर्नका लागि समुदायका सदस्यहरुलाई कृषि तथा गैर कृषि जन्य उद्यम, व्यवसायमा संलग्न गराइने छ । यसरी जीविकोपार्जनको सुनिश्चितता गराउनका लागि समुदायमा आधारीत संस्था गठन र परिचालन गरिनेछ भने यस प्रकारका संस्थाहरुलाई जिम्मेवार र सक्षम बनाउदै, विभिन्न समुदायका स-साना समुहहरुलाई एकीकृत गरि आदि विकासका लागि छरिएर रहेका स-साना पूजी संकलन गर्दै एउटा वित्तीय संस्थाको रुपमा खडा गरि समुदाय स्तरमा परेका समस्याहरुलाई समाधान गर्नको लागि लघुवित्त कार्यक्रम मार्फत सहकारी संस्था संचालन गरिने छ ।
४. विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि वा आयोजना सम्पन्न गर्नका लागि हरेक क्षेत्रको आवश्यकता पर्दछ यसलाई मनन गरि आयोजना सँग सम्बन्धित सबै क्षेत्र र समुदायको सहभागिता तथा साझेदारितामा काम गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । योजना कार्यक्रम

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara. ★

संचालनमा सहभागिताको र साझेदारीको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको कुरालाई गाउँपालिकाले सदैव मनन गर्नेछ ।

५. गाउँपालिकामा सञ्चालन हुने सेवा तथा नाफा मुखी कार्यक्रमका लागि निजी क्षेत्रसँगको साझेदारितामा कार्य गर्न सार्वजनिक निजी साझेदारीको रणनीति अख्तियार गरिनेछ ।

६. गाउँपालिकाको कार्यक्रमहरु सहजरुपमा सञ्चालन गर्नकालागि आन्तरिक रुपमा संस्थाको सुदृढीकरण र कार्यप्रणाली मजबुद बनाइनु पर्ने हुन्छ । आन्तरिक रुपमा व्यवस्थित संस्थाले मात्र आफ्नो कार्य समयमा गुणस्तरीय ढंगले सम्पन्न गर्न सक्ने भएकाले संस्थाको आन्तरिक व्यवस्थालाई सुदृढीकरण गरिनेछ ।

७. कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि नयाँ नयाँ प्रविधिको ज्ञान, सिपमूलक तालिम तथा सामाजिक परिचालन, समावेशीकरण, जस्ता तालिमहरुमा सहभागी गराउने साथै यस प्रकारका तालिमहरु सञ्चालन गरि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने रणनीति अवलम्बन गरिनेछ ।

८. समुदायमा छरिएर रहेका बस्तिहरुलाई विकासको मुलधारमा लिनको लागि उनीहरुलाई एक आपसमा आत्मीयताका साथै विकासमा एकजुट गराउने । समाज तथा समुदायमा विकृतिका रुपमा रहेको लैङ्गिक विभेदलाई हटाउने र सामाजिक मूल्य मान्यताका साथ समुदायलाई समावेशीकरण गराउने विभिन्न जातजाति, दलित, महिला, बालबालिका, असहाय र पिछडिएका वर्गहरुलाई समान रुपमा समान स्थान दिने काम गरिने छ ।

९. पछाडि पारिएका वर्ग जातीहरुलाई उनीहरुको हकहितका लागि आफ्नो आवाज उठाउन सक्ने गरि क्षमता विकास गर्ने, राज्यका विभिन्न निकायहरुमा उनीहरुको पहुँचलाई सुनिश्चित गर्नका लागि सहयोग गर्ने, उनीहरुलाई आवश्यक ज्ञान, सीप तथा विकासको प्रत्याभूति दिलाउन आवश्यक सहयोग गर्नुका साथै अन्तराष्ट्रिय स्तरमा स्थापित न्यूनतम मानव अधिकारको सुनिश्चिता दिलाउन सहयोग गर्दै समान नागरिकको रुपमा अघि बढाउने ।

१०. गाउँपालिकाको स्रोत परिचालनका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय भगिनी सम्बन्ध कायम गरि त्यस्ता निकायबाट समेत गाउँको विकासका लागि साधन स्रोत परिचालन गरिनेछ ।

११. दैनिक रुपमा बढदै गएको वातावरण विनासलाई न्यूनीकरण गर्नका लागि समुदाय परिचालनको माध्यमबाट प्राकृतिक स्रोत र साधनको समुचित प्रयोग गर्ने र भावी सन्ततीका लागि समेत त्यस्ता स्रोत र साधनलाई सुरक्षित राख्नका लागि प्रोत्साहित गरिनेछ । प्राकृतिक हिसाबले पहाडी जिल्लाको रुपमा रहेको स्याङ्जा जिल्ला बेला बखत प्राकृतिक प्रकोपमा परिरहने भएकोले दिगो विकास मार्फत प्राकृतिक प्रकोप न्यूनीकरण तथा यसको लागि तत्कालिन राहत र पुनरस्थापनाका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

१२. कानुनत गाउँपालिकाले संकलन गर्ने कर, दस्तुर, शुल्क स्थानीय कानुन निर्माण गरि संकलन गरिनेछ भने करको दायरा वृद्धि गरि स्थानीय स्रोत वृद्धिमा थप कार्य गरिनेछ । पर्यटकीय क्षेत्र तथा भौतिक पूर्वाधारको उपयोगमा सेवाशुल्क लिई स्थानीय स्रोतमा अभिवृद्धि गरिनेछ ।

१३. स्थानीय आर्थिक विकासका लागि स्थानीय स्रोत र साधनमा आधारित लघुउद्यमको विकासका लागि सामाजिक परिचालन मार्फत गठित टोल विकास संस्था मार्फत लघुउद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT PA LTD. Pokhara.

१४. क्रमागत तथा दुई वा दुई भन्दा बढी वडाहरुलाई समेटेर सन्चालन गर्नु पर्ने योजना र आयोजनाहरु गाउँपालिका स्तरबाट नै सन्चालन गरिने छ ।

१५. उपभोक्ताको क्षमताले भ्याउने प्रकृतिका योजना वाहेक प्रवधि र लागतको आधारमा रु. २५ लाख भन माथिका योजनाहरु आवश्यकता अनुसार ठेक्का प्रणालिबाट समेत संचालित गरिने छ ।

१६. भौतिक पूर्वाधार तथा निर्माण सम्वन्धिका कुनै पनि योजनामा पूर्व डिजाइन र लागत इस्टिमेट विना वजेट विनियोजन गरिने छैन । पूर्व डिजाइन र लागत इस्टिमेट पश्चात मात्र बजेट विनियोजन गरिने छ ।

२.४ मध्यमकालीन आर्थिक खाका

राष्ट्रिय सोच तथा सङ्कल्प **"समृद्ध नेपाल र सुखी नेपाली"**, गण्डकी प्रदेशको सोच **"आत्मनिर्भर र समुन्नत प्रदेशः सम्मानित प्रदेशवासी"** र हरिनास गाउँपालिकाको सोच **"कृषि, पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य र पूर्वाधार – भाषा, संस्कृति, पहिचान सहितको समृद्ध गाउँपालिकाको आधार"** विकासको लक्ष्य अनुरूप आगामी तीन आर्थिक वर्षको मध्यमकालीन खर्च संरचनाको प्रमुख लक्ष्य तथा नतिजा सूचक निर्धारण गरिएको छ । सो अनुसार ३ वर्षको समष्टिगत आर्थिक लक्ष्य तालिका नं. १ मा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका १: मध्यमकालीन आर्थिक खाका

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	गत आ.व. को उपलब्धि	चालु आ.व. को अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५
१	वार्षिक उत्पादन	रू. लाखमा	२४३६	२५५८	२६३५	२७९३	२९८८
१.१	कृषि	रू. लाखमा	७८०	८१८	८४३	८९४	९५६
१.२	गैह्र कृषि (उद्योग र सेवा)	रू. लाखमा	११६९	१२२८	१२६५	१३४०	१४३४
२	औसत पारिवारिक आय	रू. लाखमा	८.५	८.९	९.२	९.७	१०.४
३	उद्योग व्यापार र व्यवसाय	सङ्ख्या	२६०	२७३	२८१	२९८	३१९
४	औपचारिक क्षेत्रमा रोजगारी सिर्जना	कार्यदिन	३८०	३९९	४११	४३६	४६६
५	आधारभूत खाद्य सुरक्षाको स्थितिमा रहेका परिवार	प्रतिशत	४०	४२	४३	४६	४९

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

२.५ मध्यमकालीन नतिजा खाका

नेपाल सरकारको सोह्रौं योजना, गण्डकी प्रदेशको दोस्रो आवधिक योजना तथा गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजनाले लिएको समष्टिगत तथा विषयगत अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न सहयोग पुग्ने गरी आगामी तीन आर्थिक वर्षको समष्टिगत नतिजा खाका निर्धारण गरिएको छ । यो खाका विगत आर्थिक वर्षहरूको उपलब्धि र चालू आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को अनुमानित उपलब्धिको आधारमा आगामी आ.व. २०८२/८३ को लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ । नतिजा खाकाको दोस्रो र तेस्रो वर्षको लक्ष्य

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT & MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara. ★

गाउँपालिकाको आवधिक योजना र विगत वर्षहरूको उपलब्धिको आधारमा निर्धारण गरिएको छ । मध्यमकालीन समष्टिगत नतिजा खाका तालिका २ मा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका २: मध्यमकालीन नतिजा खाका

क्रसं.	सूचक	हालको अवस्था	आवधिक योजनाको लक्ष्य
१	समग्र गाउँपालिकाको आर्थिक वृद्धिदर	७० प्रतिशत.	१० प्रतिशत
२	कृषि क्षेत्रको वार्षिक औसत वृद्धिदर (प्रतिशत)	२८०.	४००.
३	गैर कृषि क्षत्रको वार्षिक औसत वृद्धिदर (प्रतिशत)	७.१०	१०
४	गरिवीको रेखामुनि रहेको जनसङ्ख्या (प्रतिशत(	१६.२	२
५	औसत आयु	६९.४७	८०
६	मातृ मृत्युदर (प्रतिलाख जीवित जन्ममा)	२३.५	५
७	खानेपानी सेवा पुगेको जनसङ्ख्या (प्रतिशत)	८५	९९
८	साक्षरता दर	६५	९८
९	सञ्चार सेवामा पहुँच टेलिफोन), मोबाइलसमेत (प्रतिसय घनत्वमा(	७०	१००
१०	विधुत् मा पहुँच प्राप्त जनसङ्ख्या (प्रतिशत)	९५	१००
११	ईन्टरनेट सेवामा पहुँच पुगेको जनसंख्या ३ जी) र माथिल्लो गुणस्तरको सेवा(	५०	८१
१२	सिँचाइ (कृषि योग्य जमिनको)	४६	१००
१३	वन जङ्गलले ढाकेको क्षेत्र (प्रतिशत)	३०	४०
१४	कालोपत्रे सडकको कुल लम्वाइ (.मि.कि)	१०	३०

स्रोत: हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

२.६ मध्यमकालीन बजेट खाका

आवधिक योजनाको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र प्राथमिकता, वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, दिगो विकास लक्ष्यको मार्गचित्र, क्रमागत एवम् विस्तृत अध्ययन भएका आयोजना तथा कार्यक्रम, स्थानीय प्राथमिकता, विनियोजन कुशलता, अनुमान योग्यता र वित्तीय सुशासनलाई मुख्य आधार लिई गाउँपालिकाको त्रिवर्षीय बजेट खाका तयार गरिएको छ । मध्यमकालीन खर्च संरचनामा वित्तीय सङ्घीयताको कार्यान्वयन, स्थानीय आर्थिक स्थायित्व र रोजगारी, सामाजिक तथा आर्थिक विकास र सन्तुलित विकासका लागि विकास आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिइएको छ । माथि उल्लिखित समष्टिगत नतिजा खाका तथा विषय क्षेत्रगत नतिजा प्राप्त गर्नका लागि आवश्यक हुने खर्च तथा स्रोतको अनुमान गरिएको छ ।

विभिन्न खालको विपद्, जलवायु परिवर्तनजन्य विपद् पश्चातको सामाजिक आर्थिक पुनरुत्थानलाई प्राथमिकता दिइएको छ । विपदले सिर्जना गरेका विकासका अवसरहरूको उपयोग गर्ने खालका विकास कार्यक्रमको तर्जुमालाई प्राथमिकता दिइएको छ ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara. ★

रणनीतिक आयोजना, चालू तथा विस्तृत अध्ययन भएका, तुलनात्मक लाभका आयोजना तथा कार्यक्रमका लागि आवश्यक रकम सुनिश्चित (Earmark) हुने गरी बजेट सीमा र सोको आधारमा विषयगत वजेट खाका तर्जुमा गरिएको छ । क्रमागत कार्यक्रम, आयोजना कार्यान्वयनको अवस्था र आगामी कार्यान्वयन योजनाको आधारमा खर्च गर्न सक्ने क्षमता तथा स्रोतको आवश्यकता एवम् उपलब्धतालाई मध्यनजर गरिएको छ ।

मध्यमकालीन स्रोत अनुमान गर्दा आन्तरिक आय तथा राजस्व परिचालनको विगत प्रवृत्ति, विभिन्न विपदबाट स्रोत परिचालनमा परेको चाप र आगामी वर्षहरूमा पर्न सक्ने असर तथा प्रभाव, स्रोतको आवश्यकता लगायतका पक्षहरूलाई पनि ध्यान दिइएको छ ।

पहिलो वर्षको खर्च संरचनाको राजस्व तथा खर्च अनुमान गर्दा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट राजस्व तथा विनियोजनका आधारमा गरिएको छ भने दोस्रो र तेस्रो वर्षको प्रक्षेपण गर्दा गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना २०८२ उल्लेख गरेको आवधिक लक्ष्य, घोषित कार्यक्रम र सो अनुसार सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा हासिल गर्ने नतिजालाई प्रमुख आधार मानिएको छ । प्रक्षेपणका क्रममा गाउँपालिकाको प्राथमिकताका क्षेत्र तथा रणनीतिक महत्त्वका आयोजना तथा कार्यक्रमलाई पर्याप्त स्रोत व्यवस्था गरिएको छ । आगामी आ.व.हरूका लागि स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण गर्दा विगत आ.व.हरूको स्रोत सङ्कलन, चालू आ.व.को अनुमान तथा असोज मसान्तसम्मको सङ्कलन, नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदानका सिलिङ तथा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेका रोयल्टी तथा राजस्व बाँडफाँटका दस्तावेजहरूलाई मुख्य आधारका रूपमा लिइएको छ ।

आ.व. २०८०/८१ को यथार्थ आय रू. ४५ करोड ६३ लाख १ हजार रहेको छ । गत तीन आ.व.को यथार्थ र चालू आ.व.को अनुमानित आयका आधारमा विश्लेषण गरी कम्तीमा पनि गाउँपालिकालाई प्राप्त हुने आन्तरिक आयमा २५ प्रतिशत र बाह्य स्रोतमा वार्षिक रुपमा १० प्रतिशतले आय वृद्धि हुनसक्ने आधारमा ३ वर्षको कूल अनुमानित आय प्रक्षेपण गर्दा हरिनास गाउँपालिकाको कूल अनुमानित आय करिब रु. २ अर्ब ५८ करोड २९ लाख ९१ हजार हुने देखिन्छ । गत आ.व.मा गाउँपालिकाको कुल आयमा आन्तरिक श्रोतको योगदान ७.६ प्रतिशत मात्र रहेको छ । त्यसैगरी बाह्य श्रोतबाट आएको अनुदान सहयोग तथा ऋण परिचालनबाट प्राप्त हुने रकमको कूल आयमा ९२.४ प्रतिशत भन्दा बढी योगदान रहेको छ । चालु आ.व. मा यो अनुमान केही कम गरिएको छ भने लागत सहभागिताको रकम शून्य देखिन्छ ।

यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तालिका ३ मा उल्लेख गरिएको छः

तालिका ३: मध्यमकालीन बजेट खाका

विवरण	गत आको .व. यथार्थ	चालू आको .व. संशोधित अनुमान	मध्यमकालीन बजेट अनुमान र प्रक्षेपण (हजारमा .रू)			
			२०८२८३ को / प्रक्षेपण	२०८३८४ / को प्रक्षेपण	२०८४८५ / को प्रक्षेपण	तीन वर्षको कुल
खर्च अनुमान						
चालू	३०३७७२	२८५६०१	२९९८२०	३३३२७३	३६६८५४	४०३८३०

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara. ★

खर्च						
पुँजीगत खर्च	१६३५७०	१५३७८५	१६१४४२	१७९४५५	१९७५३७	२१७४४७
वित्तीय व्यवस्था	०	०	०	०	०	०
कुल	**४२६४७१**	**४१९१७१**	**४४००३६**	**४८९३७९**	**५३८७०७**	**५९३०२६**

आय अनुमान							
बजेटका स्रोतहरू	**आ /२०७९.व. ८० को यथार्थ**	**आ /२०८०.व. ८१ को यथार्थ**	**चालू आ .व. को अनुमान**	**आय अनुमान तथा प्रक्षेपण**			
				२०८२ ८३/	**२०८३ ८४/**	**२०८४ ८५/**	**जम्मा**
आन्तरिक आय							
भूमीकर/मालपोत	९००	१०००	१०००	११५०	१३२३	१५२१	३९९३
बहाल कर	१०२	१००	१००	११५	१३२	१५२	३९९
अन्य सेवा शुल्क तथा विक्री	१००	१००	३००	३४५	३९७	४५६	११९८
न्यायिक दस्तुर	१००	१००	२००	२३०	२६५	३०४	७९९
शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	१००	१००	१००	११५	१३२	१५२	३९९
परीक्षा शुल्क	१००	१००	१००	११५	१३२	१५२	३९९
अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	१००	१५०	१५०	१७३	१९८	२२८	५९९
सिफारिस दस्तुर	७००	८००	८३३	९५८	११०२	१२६७	३३२६
व्यक्तिगत घटना दस्तुर	५००	५००	५००	५७५	६६१	७६०	१९९७
नाता प्रमाणित दस्तुर	५००	६००	६००	६९०	७९४	९१३	२३९६
अन्य दस्तुर	१००	२००	२००	२३०	२६५	३०४	७९९
व्यवसाय रजिस्ट्रेसन दस्तुर	४००	४००	३००	३४५	३९७	४५६	११९८
व्यवसाय कर	४००	४००	४००	४६०	५२९	६०८	१५९७
अन्य आय	२०००	२०००	२०००	२३००	२६४५	३०४२	७९८७
आन्तरिक आयको जम्मा	**६१०२**	**६५५०**	**६७८३**	**७८००**	**८९७१**	**१०३१६**	२७०८७
सङ्घ र प्रदेशको राजस्व बाँडफाँटको जम्मा	७२४००	७८५४१	८२४६८	९०७१५	९९७८६	१०९७६५	३००२६६
रोयल्टी लगायतको जम्मा	१६३१२	२४८६५	२६१०९	२८७२०	३१५९२	३४७५१	९५०६३
कुल राजस्व नेपाल सरकार प्रदेश सरकार	**८८७१२**	**१०३४०६**	**१०८५७७**	**११९४३५**	**१३१३७८**	**१४४५१६**	३९५३२९
वित्तीय समानीकरण अनुदान	८६३०२	८३०००	८७१५०	९५८६५	१०५४५२	११५९९७	३१७३१३
ससर्त अनुदान चालू	१६८०६१	१७७५००	१८६३७५	२०५०१३	२२५५१४	२४८०६५	६७८५९१
ससर्त अनुदान पुँजीगत	११२०७	२०००	२१००	२३१०	२५४१	२७९५	७६४६
समपूरक अनुदान	२९६०	१७५००	१८३७५	२०२१३	२२२३४	२४४५७	६६९०३
विशेष अनुदान	२२२५६	९०००	९४५०	१०३९५	११४३५	१२५७८	३४४०७

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

सङ्घीय सरकार वित्तीय हस्तान्तरण कुल जम्मा	२९०७८६	२८९०००	३०३४५०	३३३७९५	३६७१७५	४०३८९२	११०४८६१
प्रदेश सरकार वित्तीय समानीकरण अनुदान	८९१०	१०२१५	१०७२६	११७९९	१२९७८	१४२७६	३९०५३
ससर्त अनुदान	२६९६१	०	०	५०००	५५००	६०५०	१६५५०
समपूरक अनुदान	२५००	५०००	५२५०	५७७५	६३५३	६९८८	१९११५
विशेष अनुदान	२५००	५०००	५२५०	५७७५	६३५३	६९८८	१९११५
प्रदेश सरकार वित्तीय हस्तान्तरण जम्मा	**४०८७१**	**२०२१५**	**२१२२६**	**२८३४९**	**३११८३**	**३४३०२**	**९३८३४**
जम्मा आय	**४२६४७१**	**४११९७१**	**४४००३६**	**४८९३७९**	**५३८७०७**	**५९३०२६**	**१६२११११**

स्रोतः हरिनास गाउँपालिका लेखा शाखा

२.७ बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँट

आगामी तीन वर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपणको विभिन्न आधारमा गरिएको तुलनात्मक विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

क. रणनीतिक स्तम्भका आधारमा बाँडफाँट

कार्यक्रम तथा आयोजनाको रणनीतिक स्तम्भका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. ४ मा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका ४ः रणनीतिक स्तम्भको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको अनुमान तथा प्रक्षेपण

रणनीतिक संकेत	रणनीतिक स्तम्भ	आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	सामाजिक परिचालन	२९३८६.८६	५.३०	३३४४०.२२	५.३०	३८५०६.९२	५.३०
२	आवश्यकता अनुसार स्थानीय कानुन निर्माण	०	०.००	०	०.००	०	०.००
३	सहकारिता विकास	५५४२७.७	९.९९	६३०७२.९	९.९९	७२६२९.४	९.९९
४	जनसहभागिता तथा साझेदारिता	५६९२०.३३	१०.२६	६४७७१.४१	१०.२६	७४५८५.२६	१०.२६
५	सार्वजनिक निजी साझेदारी	६८४३७.६८	१२.३४	७७८७७.३६	१२.३४	८९६७६.९६	१२.३४
६	आन्तरिक व्यवस्थापन सुदृढीकरण	३३९९०.९	६.१३	३८६७९.३	६.१३	४४५३९.८	६.१३
७	कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि	३९९५०.४	७.२०	४५४६०.८	७.२०	५२३४८.८	७.२०
८	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	१४४६.८१	०.२६	१६४६.३७	०.२६	१८९५.८२	०.२६

रणनीतिक संकेत	रणनीतिक स्तम्भ	आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
९	मानव अधिकारको प्रत्याभूति, संरक्षण र प्रवर्धन	१५५१२.१	२.८०	१७६५१.७	२.८०	२०३२६.२	२.८०
१०	स्रोत परिचालनका लागि भगिनी सम्बन्ध स्थापना	१७२५९८.४३	३१.१२	१९६४०५.११	३१.१२	२२६१६३.४६	३१.१२
११	दिगो विकास	१६७०४	३.०१	१९००८	३.०१	२१८८८	३.०१
१२	राजस्व परिचालन मार्फत गाउँपालिकाको स्रोत वृद्धि	२१७७६.१	३.९३	२४७७९.७	३.९३	२८५३४.२	३.९३
१३	लघु उद्यम विकास कार्यक्रम	१८६७७.१६	३.३७	२७१२६	४.३०	३१२३६	४.३०
१४	बहुवर्षीय कार्यक्रम	२३८३८	४.३०	२१२५३.३२	३.३७	२४४७३.५२	३.३७
१५	उपभोक्ता तथा ठेक्का प्रणालीको अवलम्बन						
१६	DPR तथा लागत इस्टिमेट पश्चात् मात्र बजेट विनियोजन						
जम्मा		**५५४६६६.४७**	**१००.००**	**६३११७२.१९**	**१००.००**	**७२६८०४.३४**	**१००.००**

ख. प्राथमिकताक्रमको आधारमा बाँडफाँट

कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्राथमिकताक्रम बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. ५ मा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका ५: प्राथमिकताक्रमको आधारमा तीन आर्थिक बर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

प्राथमिकताक्रम	आयोजना सङ्ख्या	आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व.२०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
पहिलो (१)		३५७६६२.२२	६४.४८	४०६९९४.९४	६४.४८	४६८६६०.८४	६४.४८
दोस्रो (२)		१९७००४.२५	३५.५२	२२४१७७.२५	३५.५२	२५८१४३.५	३५.५२
कुल जम्मा		**५५४६६६.४७**	**१००.००**	**६३११७२.१९**	**१००.००**	**७२६८०४.३४**	**१००.००**

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara. ★

ग. दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा बाँडफाँट

दिगो विकास लक्ष्य बमोजिम आगामी तीन आर्थिक वर्षको व्यय अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. ६ मा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका ६: दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

संकेत नम्बर	दिगो विकास लक्ष्य	आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व.२०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	गरिविको अन्त्य	२३५३३.५	४.२४	२६७७९.५	४.२४	३०८३७	४.२४
२	शुन्य भोकमरी	१८२९४.३६	३.३०	२०८१७.७२	३.३०	२३९७१.९२	३.३०
३	स्वस्थ्य जीवन	३३९९०.९	६.१३	३८६७९.३	६.१३	४४५३९.८	६.१३
४	गुणस्तरीय शिक्षा	७२०७४.२८	१२.९९	८२०१५.५६	१२.९९	९४४४२.१६	१२.९९
५	लैङ्गिक समानता	२१७७६.१	३.९३	२४७७९.७	३.९३	२८५३४.२	३.९३
६	स्वच्छ पानी र सरसफाई	१५८४८७.०३	२८.५७	१८०३४७.३१	२८.५७	२०७६७२.६६	२८.५७
७	आधुनिक उर्जामा पहुँच	२७१४.४	०.४९	३०८८.८	०.४९	३५५६.८	०.४९
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि र मर्यादित काम	१३३७१.९	२.४१	१५२१६.३	२.४१	१७५२१.८	२.४१
९	उद्योग नविन खोज र पूर्वाधार	११४११४.१३	२०.५७	१२९८५४.०१	२०.५७	१४९५२८.८६	२०.५७
१०	असमानता न्यूनीकरण	३६५१३.९	६.५८	४१५५०.३	६.५८	४७८४५.८	६.५८
११	दिगो शहर र बस्ती	१३२४१.४	२.३९	१५०६७.८	२.३९	१७३५०.८	२.३९
१२	दिगो उपभोग र उत्पादन	२६९७	०.४९	३०६९	०.४९	३५३४	०.४९
१३	जलवायु परिवर्तन अनुकुलन	२२७४१.८	४.१०	२५८७८.६	४.१०	२९७९९.६	४.१०
१४	सामुद्रिक स्रोतको उपयोग	०	०.००	०	०.००	०	०.००
१५	भूसतह स्रोतको उपयोग	१०९६.२	०.२०	१२४७.४	०.२०	१४३६.४	०.२०
१६	शान्ति न्याय र सबल संस्था	२००१९.५७	३.६१	२२७८०.८९	३.६१	२६२३२.५४	३.६१
१७	दिगो विकासकालागि साझेदारी	०	०.००	०	०.००	०	०.००
कुल जम्मा		**५५४६६६.४७**	**१००.००**	**६३११७२.१९**	**१००.००**	**७२६८०४.३४**	**१००.००**

स्रोत: हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

घ. लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा बाँडफाँट

लैङ्गिक सङ्केत बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. ७ मा प्रस्तुत छः

तालिका ७ः लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

संकेत नम्बर	लैङ्गिक संकेत	आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व.२०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	प्रतक्ष्य लाभ	१६६९०१.६७	३०.०९	१८९९२२.५९	३०.०९	२१८६९८.७४	३०.०९
२	अप्रतक्ष्य लाभ	३३४४८७.७४	६०.३०	३८०६२३.९८	६०.३०	४३८२९४.२८	६०.३०
३	तटस्थ	५३२७७.०६	९.६१	६०६२५.६२	९.६१	६९८११.३२	९.६१
कुल जम्मा		**५५४६६६.४७**	**१००.००**	**६३११७२.१९**	**१००.००**	**७२६८०४.३४**	**१००.००**

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

ङ. जलवायु सङ्केतको आधारमा बाँडफाँट

जलवायु सङ्केत बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. ८ मा प्रस्तुत छ ।

तालिका ८ः जलवायु सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

संकेत नम्बर	जलवायु परिवर्तन संकेत	आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व.२०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	प्रतक्ष्य लाभ	३२८४८.५९	५.९२	३७३७९.४३	५.९२	४३०४२.९८	५.९२
२	अप्रतक्ष्य लाभ	२९३५८१.२१	५२.९३	३३४०७५.१७	५२.९३	३८४६९२.६२	५२.९३
३	तटस्थ	२२८२३६.६७	४१.१५	२५९७१७.५९	४१.१५	२९९०६८.७४	४१.१५
कुल जम्मा		**५५४६६६.४७**	**१००.००**	**६३११७२.१९**	**१००.००**	**७२६८०४.३४**	**१००.००**

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

२.८ विषय क्षेत्रगत बाँडफाँट

विषय क्षेत्रगत रूपमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. ९ मा प्रस्तुत गरिएको छ । विषय क्षेत्रगत आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट, खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतीकरण सम्वन्धी विवरण **अनुसूची १** समावेश गरिएको छः

तालिका ९ः विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

विषयगत क्षेत्र	आगामी आ.व.को विनियोजन			आ.व.२०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण			आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण		
	चालु	पुजीगत	जम्मा	चालु	पुजीगत	जम्मा	चालु	पुजीगत	जम्मा
आर्थिक विकास	८९५३	५०७३६	५९६८९	१०१८८	५७७३४	६७९२२	११७३२	६६४८१	७८२१३
सामाजिक विकास	४८४२२	२७४३९४	३२२८१६	५५१०१	३१२२४१	३६७३४२	६३४५०	३५९५५०	४२३०००
पूर्वाधार विकास	७४९७	१३४३२९	१४१८२६	८५३१	१५२८५७	१६१३८८	९८२४	१७६०१८	१८५८४१
वातावरण तथा विपद्	३१८४	२०६५४	२३८३८	११६४२	१५४८४	२७१२६	४६८५	२६५५१	३१२३६

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

व्यवस्थापन									
सेवा प्रवाह तथा संस्थागत विकास	२८०२	१५८७६	१८६७७	३१८८	१८०६५	२१२५३	३६७१	२०८०२	२४४७४
जम्मा	**७०८५९**	**४९५९८८**	**५६६८४६**	**८८६५१**	**५५६३८१**	**६४५०३२**	**९३३६२**	**६४९४०२**	**७४२७६४**

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

२.८ विषय उपक्षेत्रगत बाँडफाँट

विषय उपक्षेत्रगत रूपमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. १० मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विषयगत क्षेत्र	**आगामी आ.व.को विनियोजन**			**आ.व.२०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण**			**आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण**		
	जम्मा	**चालु**	**पुंजिगत**	**जम्मा**	**चालु**	**पुंजिगत**	**जम्मा**	**चालु**	**पुंजिगत**
आर्थिक विकास	५९६८९	८९५३	५०७३६	६७९२२	१०१८८	५७७३४	७८२१३	११७३२	६६४८१
कृषि विकास	२२३०५	३३४६	१८९५९	२५३८२	३८०७	२१५७४	२९२२७	४३८४	२४८४३
पशुपंछी विकास	७०८२	१०६२	६०२०	८०५९	१२०९	६८५०	९२८०	१३९२	७८८८
सिंचाइ तथा जलस्रोत	१४७९०	२२१९	१२५७२	१६८३०	२५२५	१४३०६	१९३८०	२९०७	१६४७३
उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपूर्ति	१५५१२	२३२७	१३१८५	१७६५२	२६४८	१५००४	२०३२६	३०४९	१७२७७
पर्यटन, संस्कृति र सम्पदा	०	०	०	०	०	०	०	०	०
श्रम, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा	०	०	०	०	०	०	०	०	०
सामाजिक विकास	३२२८१६	४८४२२	२७४३९४	३६७३४२	५५१०१	३१२२४१	४२३०००	६३४५०	३५९५५०
शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन	७२०७४	१०८११	६१२६३	८२०१६	१२३०२	६९७१३	९४४४२	१४१६६	८०२७६
स्वास्थ्य तथा पोषण	३३९९१	५०९९	२८८९२	३८६७९	५८०२	३२८७७	४४५४०	६६८१	३७८५९
खानेपानी तथा सरसफाइ	१५८४८७	२३७७३	१३४७१४	१८०३४७	२७०५२	१५३२९५	२०७६७३	३११५१	१७६५२२
महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा लक्षित वर्ग	२१७७६	३२६६	१८५१०	२४७८०	३७१७	२१०६३	२८५३४	४२८०	२४२५४
युवा तथा खेलकुद	३६४८८	५४७३	३१०१५	४१५२१	६२२८	३५२९३	४७८१२	७१७२	४०६४०
पूर्वाधार विकास	१४१८२६	७४९७	१३४३२९	१६१३८८	८५३१	१५२८५७	१८५८४१	९८२४	१७६०१८

विषयगत क्षेत्र	आगामी आ.व.को विनियोजन			आ.व.२०८३/८४ को खर्च प्रक्षेपण			आ.व. २०८४/८५ को खर्च प्रक्षेपण		
	जम्मा	चालु	पुंजिगत	जम्मा	चालु	पुंजिगत	जम्मा	चालु	पुंजिगत
सडक, पुल तथा यातायात व्यवस्था	१२४५२८	६२२६	११८३०२	१४१७०४	७०८५	१३४६१९	१६३१७५	८१५९	१५५०१६
वस्ति, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण	१३२४१	६६२	१२५७९	१५०६८	७५३	१४३१४	१७३५१	८६८	१६४८३
ऊर्जा	२६१०	३९२	२२१९	२९७०	४४६	२५२५	३४२०	५१३	२९०७
सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि	१४४७	२१७	१२३०	१६४६	२४७	१३९९	१८९६	२८४	१६११
वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	२३८३८	३१८४	२०६५४	२७१२६	११६४२	१५४८४	३१२३६	४६८५	२६५५१
वन तथा जैविक विविधता	१०९६	१६४	९३२	१२४७	१८७	१०६०	१४३६	२१५	१२२१
भू संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	०	०	०	०	०	०	०	०	०
वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन	७२३८	९९९	६२४०	८२३७	२९१९	५३१८	९४८५	१४२३	८०६२
विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	१५५०३	२०२१	१३४८२	१७६४२	८५३७	९१०५	२०३१५	३०४७	१७२६८
सेवा प्रवाह तथा संस्थागत विकास	१८६७७	२८०२	१५८७६	२१२५३	३१८८	१८०६५	२४४७४	३६७१	२०८०२

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को विनियोजन र पछिल्लो दुई वर्षको प्रक्षेपण विषय क्षेत्रगत नतिजा, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण, अपेक्षित उपलब्धि र विषय क्षेत्रगत अनुमानित बजेट परिच्छेद ३ देखि परिच्छेद ७ सम्म प्रस्तुत गरिएको छ ।

परिच्छेद तीनः आर्थिक क्षेत्र

३.१ कृषि तथा पशुपक्षी

पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई खाद्यवस्तुको अभावमा जीवन जोखिममा पर्ने अवस्थाबाट सुरक्षित हुने र कानुनबमोजिम खाद्य सम्प्रभुताको हकको अवस्था गरेको छ । यसैगरी कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रणको एकल जिम्मेवारीसमेत स्थानीय तहको हुने गरी निर्धारण गरिनुका साथै संविधान प्रदत्त जिम्मेवारीलाई स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले विस्तृतीकरणसमेत गरी स्थानीय तहको काम, कर्तव्य र अधिकारमा समावेश गरेको छ ।

गाउँपालिकाको मुख्य रोजगारी र जीविकोपार्जनको रूपमा कृषि क्षेत्र रहेको छ । कृषि क्षेत्र अन्तर्गत अन्न बाली, नगदे बाली, तरकारी खेती र पशुपन्छी पालनलाई लिइएको छ । यसैगरी कृषि कार्यहरूसँग माछापालन, माहुरी पालन र वनजन्य क्षेत्र पनि आबद्ध रहेको पाइन्छ । समग्रमा यस गाउँपालिकाको कृषि क्षेत्र बढी अनुपातमा निर्वाहमुखी रहेको छ ।

समस्या तथा चुनौती

- कृषि उत्पादनका लागि आवश्यक सिँचाइका लागि पर्याप्त पानीका स्रोतहरू नभएका
- व्यावसायिक कृषि उत्पादनमा जान नसक्नु
- चिस्यान केन्द्र नहुनु
- बैंक तथा वित्तीय संस्थाले कृषिमा गर्ने लगानी न्यून रहेको
- उत्पादित वस्तुहरूले बजारमा उपयुक्त मूल्य नपाएको
- बसाई सराईका कारण जनशक्तिको अभाव हुन सक्ने

संभावना तथा अवसर

- अधिकांश भुभाग कृषि योग्य भएको
- व्यावसायिक रुपमा कृषि तथा पशुपालन फर्महरू संचालनमा आएको
- उत्पादित बस्तुहरूलाइ स्थानीय स्तरमा केही मात्रामा बजार उपलब्ध भएको व्यावसायिक
- कृषिका लागि उपयुक्त हावापानि रहेको
- कृषि तथा पशुपालनका प्रसस्त सम्भावना रहेको
- माछापालनलाई व्यावसायिक रुपमा प्रवर्धन गरी आर्थिक अवस्था सुधार गर्न सकिने
- अधिकांस परिवारका सदस्यहरू वैदेशिक रोजगारीमा गएको हुनाले उक्त आम्दानीलाई कृषि र पशुपालनमा लगानी गर्न सकिने
- धेरै वडामा सहकारी स्थापना भएको हुनाले उक्त पुजि स्थानीय स्तरमै परिचालन गरी व्यवसाय संचालन गर्न सकिने

सोच

खाद्य सम्प्रभुता र खाद्य तथा पोषण सुरक्षाको प्रत्याभूति ।

उद्देश्य

उद्देश्य १) स्थानीय सम्भाव्यताको आधारमा कृषि, उद्योग क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व बढाई गाउँपालिकाको आर्थिक विकासमा योगदान पुर्याउनु ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT PVT. LTD. Pokhara.

रणनीति

क्र सं	रणनीति
१.	स्थानीय सम्भाव्यताका आधारमा उत्पादनयोग्य नगदेबाली तथा पशुपालनमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी कृषकहरूलाई प्राविधिक तथा व्यावसायिक क्षेत्रमा दक्ष बनाउने
२.	तरकारी, अन्नबाली दलहन, तेलहनबाली तथा पशुपालनलाई प्रमुख आयआर्जनको स्रोतका रुपमा विकास गर्ने
३.	विपन्न कृषकहरूको पहिचान गरी अनुदानको व्यवस्था गर्ने
४.	कृषि तथा पशुपालन स्वास्थ्य सेवाको थालनी गर्ने
५.	फलफुल तथा तरकारी खेतीलाई संस्थागत रुपमा विकास गर्ने
६.	कृषि प्रदर्शनीजस्ता कार्यक्रम गरी कृषिको प्रचारप्रसार एवम् उत्थान गर्ने
७.	प्रत्यक वडामा कृषि उपज संकलन केन्द्र स्थापना र व्यवस्थित हाटबजारको थालनी गर्ने
८.	समुह एवम् सहकारी मार्फत बजार व्यवस्थापन गर्न

३.१.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका १०: कृषि तथा पशुपंक्षी विकास क्षेत्रको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
	कृषि विकास							
२०८२/८३	२२३०५	३३४६	१८९५९	०	२२३१	१३३८३	५५७६	१११५
२०८३/८४	२५३८२	३८०७	२१५७४	०	२५३८	१५२२९	६३४५	१२६९
२०८४/८५	२९२२७	४३८४	२४८४३	०	२९२३	१७५३६	७३०७	१४६१
	पशुपंक्षी विकास							
२०८२/८३	७०८२	१०६२	६०२०	०	७०८	४२४९	१७७०	३५४
२०८३/८४	८०५९	१२०९	६८५०	०	८०६	४८३५	२०१५	४०३
२०८४/८५	९२८०	१३९२	७८८८	०	९२८	५५६८	२३२०	४६४

स्रोत: हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

३.१.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

*यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको **अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरणमा** उल्लेख गरिएको छ ।*

३.२ सिँचाइ

पृष्ठभूमि

अधिकांश जनसंख्या कृषि पेसामा निर्भर रहेको यस गाउँपालिकामा कृषिको उत्पादन, उत्पादकत्व वृद्धिदर बालीको विविधिकरण गर्न सिँचाइ सुविधाले ठूलो महत्व राख्दछ । सीमित क्षेत्र र बढ्दो जनसङ्ख्याक कारण कृषि उत्पादकत्व बढाउन सिँचाइको राम्रो व्यवस्था हुनु अपरिहार्य भएकोले सिँचाइ पूर्वाधारको

विकासको साथै सम्पन्न सिँचाइ प्रणालीहरूको व्यवस्थापन सुदृढ एवम् प्रभावकारी बनाउन योजनाबद ढङ्गबाट प्रयास भइरहेको छ ।

समस्या तथा चुनौती

- सिँचाइको लागि विद्युतीकरण नभएको
- सिँचाई कुलोहरू पक्की नभएको
- पानीका स्रोतको अभावका कारण खेतीयोग्य जमिनमा सिँचाइको व्यवस्था हुन नसकेको
- सिँचाइको अभावका कारण उत्पादन कमी हुन गएको

संभावना तथा अवसर

- सिँचाई योजनाले वडामा सुविधा दिईरहेको ।
- सिँचाइको पहुँच बढाउन सके कृषिमा राम्रो सम्भावना रहेको ।

सोच

सम्पूर्ण कृषियोग्य भूमिमा बाह्रै महिना सिँचाइ सुविधा ।

उद्देश्य

उद्देश्य १) कृषियोग्य भूमिमा भरपर्दो र दिगो सिँचाइ सेवामार्फत कृषि उत्पादकत्व तथा उत्पादन वृद्धिमा सहयोग गर्ने ।

रणनीतिः

क सं	रणनीति
१.	वैज्ञानिक ढंगले सिँचाइ गर्नका लागि एकीकृत सिँचाइ योजना तयार गर्ने
२.	हाल रहेका सिँचाइ कुलो एवम् अन्य पूर्वाधारको मर्मत संभार गरि नयाँ सिँचाइ पूर्वाधार निर्माण गर्ने
३.	सिँचाइ सम्भावना रहेका खेतीयोग्य जमिन पहिचान गरी कृषकहरूलाई सहज तरिकाले सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराउने
४.	स्रोत कम भएका ठाउँमा थोपा सिँचाइ तथा प्लास्टिक पोखरीको व्यवस्थापन गर्ने

३.२.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका ११: सिँचाइ विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	१४७९०	२२१९	१२५७२	०	१४७९	८८७४	३६९८	७४०
२०८३/८४	१६८३०	२५२५	१४३०६	०	१६८३	१००९८	४२०८	८४२
२०८४/८५	१९३८०	२९०७	१६४७३	०	१९३८	११६२८	४८४५	९६९

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

३.२.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

*यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको **अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरणमा** उल्लेख गरिएको छ ।*

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara. ★

३.३ उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय

*यस उपक्षेत्रको **पृष्ठभूमि, समस्या र चुनौती, सोच, उद्देश्य, रणनीति र नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य** हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९ बमोजिम हुनेछ ।*

३.३.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका १२: उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्तिको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	१५५१२	२३२७	१३१८५	०	१५५१	९३०७	३८७८	७७६
२०८३/८४	१७६५२	२६४८	१५००४	०	१७६५	१०५९१	४४१३	८८३
२०८४/८५	२०३२६	३०४९	१७२७७	०	२०३३	१२१९६	५०८२	१०१६

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

३.३.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

*यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको **अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण** विवरणमा उल्लेख गरिएको छ ।*

३.४ पर्यटन तथा संस्कृति

पृष्ठभूमि

आर्थिक विकासको एक महत्वपूर्ण पक्ष सेवा हो जसमा पर्यटन अग्रणी पर्दछ । यस गाउँपालिकाले प्राकृतिक सांस्कृतिक, धार्मिक, ऐतिहासिक र पर्या-पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्दै आयमूलक रोजगारीका अवसरहरू सृजना गर्न सक्दछ । नेपाल एक बहुसंस्कृत, बहुधार्मिक र बहुजातीको बसोवास भएको देश हो । नेपालको संविधान २०७२ ले हरेक नागरिकलाई आफ्नो भाषा, धर्म र संस्कृतिको अनुशरण गर्ने र जगेना गर्ने। संस्कृति निर्वाध रुपमा अधिकार दिएको छ । यसका साथै हरेक नागरिकलाई आफुले रोजेको धर्म र अपनाउने अधिकार पनि प्रदान गरेको छ । यस गाउँपालिका धार्मिक एवं सांस्कृतिक हिसावले निकै धनी भएको कारणले धार्मिक पर्यटनको रुपमा विकास गर्न सक्ने अवसर छ । यहाँको अषभुषा, परम्परा, बाजागाजा र नाचगानले थुप्रै आन्तरिक र बाह्य पर्यटक भित्राउने क्षमता राख्छन् । तर विकासको क्रमसँग पुराना परम्परा र संस्कृतिहरू नाश भइरहेका छन् । अहिलेको नयाँ पुस्ताको आफ्नो धर्म एवं संस्कृतिको अपनत्व लिन नसक्नु विडम्बना हो । त्यसै गरी आधुनिकीकरण सँगै पश्चिम संस्कृति हाम्रो पुरातन संस्कृतिमाथि हावि हुन थालेको छ । यसै गरी विभिन्न लोभ एवं प्रलोभनमा पारी धर्म परिवर्तन गराउने प्रवृति पनि मौलाएको छ ।

समस्या तथा चुनौती

पर्यटकीय क्षेत्रहरू विकास गर्न नसक्नु

धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रहरूको विकास संरक्षणको कमी हुनु

आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकका लगि आवश्यक खाने तथा बस्ने व्यवस्था नभएको

बसाई सराईका कारण जनशक्तिको अभाव हुन सक्ने

पर्यटन पूर्वाधार तयार गर्न ठुलो धनराशी खर्च हुने ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara.

संभावना तथा अवसर

पर्यटनको विकास गर्न सकिने • मन्दिरको प्रवर्धन गरी गाउँपालिकालाई राष्ट्रिय स्तरमा चिनाउन सकिने र धार्मिक पर्यटनको बिकासका लागि ठुलो संख्यामा मठ, मन्दिरहरू भएका

सोच

बहुल संस्कृति एवम् सम्पदाहरूको संरक्षण, संवर्द्धन र सांस्कृतिक सुसम्बन्धमा आधारित समाजको निर्माण ।

उद्देश्य

उद्देश्य १) यस गाउँपालिकामा रहेको धार्मिक सहिष्णुतालाई कायम राखी मौलिक परम्परा, संस्कृति, प्राकृतिक, कृषि, धार्मिक र सांस्कृतिक र ऐतिहासिक पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्दै आन्तरिक व्यवसाय र रोजगारी प्रवर्द्धन गर्नु ।

क्र.स.	रणनीति
१.	वैज्ञानिक ढंगले पर्यटन व्यवसाय गर्नका लागि एकीकृत पर्यटन गुरुयोजना तयार गर्ने
२.	गाउँपालिकाको धर्म, संस्कृति र परम्पराको जानकारी दिने गरी सूचना प्रणाली तयार गर्ने
३.	स्थानीय जनतालाई पर्यटनको अधिक लाभ दिलाउनका लागि होमस्टे, स्थानीय पर्यटकीय छेत्रको सौन्दर्यीकरण, सरसफाइ, अतिथि सत्कार सम्बन्धी सहभागीतामूलक कार्यक्रमहरू गर्ने
४.	पर्यटन विकासका लागि विभिन्न पूर्वाधार विकास गर्ने र धार्मिक, सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक स्थलहरूको सम्वर्द्धन गर्ने
५.	गाउँवासीहरूको संयुक्त लगानीमा मनोरन्जन पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने

३.४.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका १३: पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदा विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत						
	कुल	चालू	पुंजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
आ. व. २०८२/८३							
आ. व. २०८३/८४							
आ. व. २०८४/८५							

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

३.४.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

*यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको **अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण** विवरणमा उल्लेख गरिएको छ ।*

३.५ श्रम, रोजगारी तथा गरिबी निवारण

पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाको आर्थिक समृद्धिमा उद्योग, कलकारखाना र प्राकृतिक स्रोतहरूको समुचित प्रयोग महत्वपूर्ण हुन्छ । परम्परागत कृषि प्रणाली माथिको अध्याधिक निर्भरतालाई कम गर्न कृषि क्षेत्रको

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT PVT. LTD. Pokhara

व्यवसायिकरणका साथ साथै साना तथा मझौला उद्योगहरूको विकास हुन सकेमा नै गाउँपालिकाको आर्थिक समृद्धिमा उल्लेख्य सफलता हासिल गर्न सकिन्छ ।

समस्या तथा चुनौती

- व्यवसायिक कृषि उत्पादनमा जान नसक्नु
- बैंकहरूको पहुँच सबै क्षेत्रमा नपुगेको
- बैंक तथा वित्तिय संस्थाले कृषिमा गर्ने लगानी न्युन रहेको
- उत्पादित वस्तुहरूले बजारमा उपयुक्त मुल्य नपाएको
- धेरै रोजगारी सृजना गर्ने खालका ठुला कलकारखाना स्थापना गर्न नसकेको युवा भएको शक्ति
- पलायन भएका कारण आर्थिक गतिविधिका लागि प्रयाप्त जनशक्तिको अभाव
- लघु तथा घरेलु उधोगहरू न्युन भएको
- आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकका लगि आवस्यक खाने तथा बस्ने ब्यबस्था नभएको
- गाउँपालिका भित्र उल्लेख्य संख्यामा बजारहरू उपलब्ध नभएको
- आर्थिक पुर्वाधारको बिकास गर्न ठुलो धनराशीको खर्च गर्नुपर्ने
- आर्थिक पुर्वाधारको बिकास गर्न गाऊँपालिकाको मात्र प्रयास प्रयाप्त नहुने
- बसाई सराईका कारणजनशक्तिको अभाव हुन सक्ने

संभावना तथा अवसर

- अधिकांश भुभाग कृषि योग्य भएको
- व्यावसायिक रुपमा कृषि तथा पशुपालन फर्महरू संचालनमा आएको
- उत्पादित बस्तुहरूलाइ स्थानीय स्तरमा केही मात्रामा बजार उपलब्ध भएको
- केही वडामा सहकारी स्थापना भएको
- गाउँपालिकामा बैंक स्थापना भएको
- स्थानीय स्तरमा केहि संख्यामा लघु उद्योगहरू संचालनमा रहेका
- उत्पादित वस्तुहरू बजारसम्म पुर्याउनका लागि आवश्यक सडकमार्ग रहेको
- व्यावसायिक कृषिका लागि उपयुक्त हावापानि रहेको
- सडक संजालसंग जोडिएकाले उत्पादित सामाग्री बजार पुर्याउन सहज हुने
- छिमेकी गाऊँपालिका तथा नगरपालिकासंग समन्वय गरी रोजगारको सृजना गर्न सकिने
- माछापालनलाई व्यावसायिक रुपमा प्रवर्धन गरी आर्थिक अवस्था सुधार गर्न सकिने
- अधिकांस परिवारका सदस्यहरू बैदेशिक रोजगारीमा गएको हुनाले उक्त आम्दानीलाई कृषि र पशुपालनमा लगानि गर्न सकिने
- धेरै वडामा सहकारी स्थापना भएको हुनाले उक्त पुजि स्थानीय स्तरमै परिचालन गरी ब्यबसाय संचालन गर्न सकिने

सोच

अर्थतन्त्रमा उद्योग क्षेत्रको योगदानमा वृद्धि गरी आर्थिक रूपान्तरण र सुदृढ अर्थतन्त्रको निर्माण ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

उद्देश्य

उद्देश्य १) गाउँपालिकाको आम्दानी वृद्धि गर्नु तथा खर्चलाई मितव्ययी, प्रभावकारी, नियमित र औचित्यपूर्ण बनाउनु ।

क स	रणनीति
१.	औधोगिक एवम् वाणिज्य निती, योजना तथा गुरुयोजना तयार गर्ने
२.	उद्दम विकासका लागि स्थानीय स्तरमा नै वित्तिय व्यवस्थापन तथा क्षमता विकास गरी रोजगारी सृजना गर्ने
३.	गाउँपालिकामा स्थानीय स्रोत साधनहरूमा आधारित लघु, घरेलु तथा साना स्तरका उद्योगहरूको प्रवर्द्धन गर्ने
४.	स्थानीय उत्पादनको बजारीकरणमा सहजिकरण गर्ने एवम् आपूर्ती सहज गर्ने

३.५.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका १४: श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षाको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत						
	कुल	चालू	पुंजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
आ. व. २०८२/८३							
आ. व. २०८३/८४							
आ. व. २०८४/८५							

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

३.५.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

*यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको **अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरणमा** उल्लेख गरिएको छ ।*

परिच्छेद चारः सामाजिक क्षेत्र

४.१ स्वास्थ्य तथा पोषण

पृष्ठभूमि

संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई राज्यबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क प्राप्त गर्ने एवम् स्वास्थ्य सेवामा समान पहुँचको विषयलाई मौलिक हकको रूपमा प्रत्याभूत गरेको छ । नागरिकलाई स्वस्थ बनाउन राज्यले स्वास्थ्य क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने एवम् गुणस्तरीय, सहज, सुलभ स्वास्थ्य सेवामा समान पहुँच सुनिश्चित गर्दै सबैको स्वस्थ जीवन प्रत्याभूत गरी दिगो विकास सुनिश्चित गर्नुपर्ने दायित्व पनि संविधानबाटै निर्देशित छ । विगतमा स्वास्थ्य क्षेत्रमा देखिएको दक्ष प्राविधिक जनशक्तिको कमीलाई व्यवस्थापन गरी आधारभूत स्वास्थ्य सेवा र सुविधामा पहुँच बढाइनेछ । वडास्तरमा रहेका स्वास्थ्य चौकीहरूबाट रोग लाग्न नदिने गरी प्रवर्द्धनात्मक तथा सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनुका साथै गाउँपालिका अवस्थित अस्पतालबाट उपचारात्मक सेवा सहज उपलब्ध गराइने व्यवस्था मिलाइने छ ।

समस्या तथा चुनौती

- सबै वडामा स्वास्थ्य चौकी नभएको र भएका स्वास्थ्य चौकीमा पनि अत्यावश्यक सेवाहरू नभएको
- एम्बुलेन्सको सहज पहुँच नभएको
- आवश्यक औषधीहरूको अभाव रहेको
- आयुर्वेद औषधालय नभएको
- सबै घरधुरीमा शौचालय नभएको । केहि वडा कार्यालयमा समेत शौचालय उपलब्ध नभएको ।
- सबै स्वास्थ्य चौकीमा बर्थिङ्ग सेन्टर नभएको
- स्वास्थ्य संस्थाहरूमा दरबन्दी अनुसारको जनशक्ति नभएको
- खानेपानि को अभावका कारण सरसफाई कायम गर्न नसक्नु
- शौचालय, ढल निकास सरसफाईको ज्ञान मा कमी
- धामी झाँक्रीको विश्वास बढी गर्नु र आधुनिक चिकित्सा पद्दतिमा न्यून विश्वास तथा पहुँच हुनु
- पौष्टिक आहारा उपभोगको कमी
- विपन्न नागरिकलाई औषधि उपचारमा सहयोग पुर्याउन नसक्नु

संभावना तथा अवसर

- गाउँपालिकामा १५ शैयाको अस्पताल निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको
- ४ वटा स्वास्थ्य चौकी रहेको
- ३ वटा स्वास्थ्य चौकीमा प्रसुती सेवा रहेको
- सबै स्वास्थ्य चौकीमा खोप सेवा उपलब्ध रहेको
- शिक्षा, स्वास्थ्य संस्थाहरूको भौतिक संरचना निर्माणका लागि दातृ निकायको सहयोग भइरहेको/हुने
- स्वास्थ्य संस्थामा आवश्यक औषधिहरू केन्द्रिय सरकारले निशूल्क प्रदान गर्ने
- नेपाल सरकारले सबै जनताको स्वास्थ्य बिमा गराउने निति लिएको

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT PVT. LTD. Pokhara

सोच

गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबै गाउँपालिकावासीको पहुँचमार्फत स्वस्थ र सबल नागरिक विकास ।

उद्देश्यहरू

उद्देश्य १) आधारभूत तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा र बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमबाट सबै नागरिकको सुस्वास्थ्य अभिवृद्धि तथा जोखिम न्यूनीकरण गर्ने ।

रणनीतिहरू

क्र सं .	रणनीति
१.	आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई सहज र गुणस्तरीय बनाउने
२.	सरकारबाट अनुदानमा वितरण हुने औषधीहरूलाई व्यवस्थित तथा पारदर्शी रुपमा वितरण गर्ने
३.	स्वास्थ्य,पोषण र सरसफाई सम्बन्धी क्षमता अभिवृध्दि गर्ने
४.	विपन्न एवम् लक्षित वर्गका निम्ति विषेश स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रम ल्याउने
५.	आपतकालिन स्वास्थ्य सेवाको पहुँच बढाउने
६.	स्वास्थ्य कर्मचारीको क्षमता वृध्दि गर्ने

४.१.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका १५: स्वास्थ्य तथा पोषणको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
आर्थिक वर्ष	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	३३९९१	५०९९	२८८९२	०	३३९९	२०३९५	८४९८	१७००
२०८३/८४	३८६७९	५८०२	३२८७७	०	३८६८	२३२०८	९६७०	१९३४
२०८४/८५	४४५४०	६६८१	३७८५९	०	४४५४	२६७२४	११९३५	२२२७

स्रोत: हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

४.१.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

*यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको **अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण** विवरणमा उल्लेख गरिएको छ ।*

४.२ शिक्षा, कला, भाषा तथा साहित्य

पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले शिक्षासम्बन्धी हकलाई मौलिक हकका रूपमा प्रत्याभूत गरेको छ । राज्यका निर्देश सिद्धान्तले सबै नागरिकलाई शिक्षाको अवसर उपलब्ध गराउनु राज्यको दायित्वमा समावेश गरेको उक्त हक र सिद्धान्तलाई व्यवहारमा उतार्न गाउँपालिकाले आफ्नो शिक्षा नीति तर्जुमा गरी कार्यान्यनमा ल्याइसकेको छ । यसै सिलसिलामा दिगो विकासका लक्ष्यअनुरूप समावेशी र समन्यायमा आधारित शिक्षा प्रदान गर्न गुणस्तरीय रूपमा शिक्षा क्षेत्रको विकास गरिने लक्ष्य राखिएको छ ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

समस्या तथा चुनौती

- सबै विद्यालयहरूमा पर्याप्त कक्षाकोठाको अभाव रहेको
- प्राविधिक विद्यालय नरहेको
- उच्च शिक्षा विद्यालय नभएको
- विद्यालयहरूको भौतिक संरचनाको अवस्था नाजुक रहेको
- बिद्यालयमा बिद्यार्थी संख्या घट्दै गएको
- साक्षरता दर न्युन रहेको
- बिद्यालयमा खानेपानि, तारबार, शौचालय, पुस्तकालय, प्रयोगशाला जस्ता सुबिधाहरूक अभाव रहेको
- बिद्यालयमा विषय शिक्षकको अभाव रहेको
- गरिब, जहेन्दार विधार्थिलाई प्राबिधीक शिक्षाको लागि पर्याप्त छात्रबृतिको सुबिधा प्रदान गर्न नसक्नु
- अहिलेको प्रबृति अनुसार सकृय जनशक्ति पलायन हुदै जाने र निश्कृय जनशक्ति गाऊँपालिकामा रहिरहने

संभावना तथा अवसर

- गाउँपालिकामा ४ वटा मा वि रहेका
- विद्यालयको गुणस्तर वृद्धि गरी नजिकका नगरपालिका तथा गाऊँपालिकाका विद्यार्थी आकर्षित गर्न सकिने
- गाऊँपालिका भित्रै प्राबिधिक जनशक्ति उत्पादन गरी आवश्यक जनशक्ति केहि मात्रामा उपलब्ध हुने
- शिक्षा, स्वास्थ्य संस्थाहरूको भौतिक संरचना निर्माणका लागि दातृ निकायको सहयोग भइरहेको/हुने
- नेपाल सरकारले माध्यामिक तह सम्मको शिक्षालाई निशुल्क बनाएको
- छात्राहरूको शिक्षाका लागि प्रदेश सरकारले अनुदान प्रदान गरिरहेको, गर्ने

सोच

शिक्षामा सबैको पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि गरी प्रतिस्पर्धी, उद्यमी र नवप्रवर्तनशील मानव पुँजीको विकासबाट आर्थिक सामाजिक रूपान्तरण ।

उद्देश्यहरू

उद्देश्य १) सबै तहको शिक्षालाई गुणस्तरीय, सीपमूलक, रोजगारमुखी र समसामयिक बनाउदै शैक्षिक पद्धतिलाई समान पहुँचको सिर्जनात्मक, प्रयोगात्मक, व्यावहारिक र प्रविधिमैत्री बनाउनु

रणनीतिहरू

क सं	रणनीति
१.	गाउँपालिकामा नि शुल्क तथा अनिवार्य आधारभुत तथा नि शुल्क गुणस्तरीय माध्यमिक शिक्षामा ११ समतामुलक र सहज पहुँच सुनिश्चित गर्ने.
२.	विध्यार्थीहरूको संख्याका आधारमा प्रविधिमैत्री, अपानगमैत्री पुर्वाधार विकास गर्ने
३.	शिक्षक एवम् विद्यार्थीका क्रियाकलाप तथा उपलब्धिका आधारमा मुल्यांकन, पुरस्कार र दण्ड व्यवस्था गर्ने
४.	शिक्षक एवम् कर्मचारीको छमता विकास गर्ने

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara.

४.२.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका १६: शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तनको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	७२०७४	१०८११	६१२६३	०	७२०७	४३२४५	१८०१९	३६०४
२०८३/८४	३६७३४२	१२३०२	६९७१३	०	३६७३४	२२०४०५	९१८३६	१८३६७
२०८४/८५	९४४४२	१४१६६	८०२७६	०	९४४४	५६६६५	२३६११	४७२२

स्रोत: हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

४.२.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

*यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको **अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरणमा** उल्लेख गरिएको छ ।*

४.३ खानेपानी तथा सरसफाइ

पृष्ठभूमि

खानेपानी तथा सरसफाई सेवा आधारभूत मानव अधिकारको रूपमा स्थापित छ । खानेपानीको पहुँचलाई नेपालको संविधानमा मौलिक हकको रूपमा नै व्याख्या भएबाट यस क्षेत्रमा थप जोड दिनु आवश्यक भएको छ । खानेपानीको विस्तार र गुणस्तर वृद्धि गर्ने, सहरी र अर्धसहरी खानेपानी प्रणालीको निर्माण तथा सुदृढीकरणका साथै सतह स्रोतबाट पानीको आपूर्ति नपुग भएको अवस्थामा वर्षात्को पानी सङ्कलन पद्धति विकास गर्नु आवश्यक छ । खानेपानीको स्रोतको संरक्षण र उचित उपयोग गर्ने र गाउँपालिकाले खुला दिसापिसाबमुक्त क्षेत्रको घोषणा गरी वातावरणीय सरसफाइमा विशेष जोड दिइएको छ । यी स प्रयासबाट खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

समस्या तथा चुनौती

- वातावरणीय प्रभाव, जलवायु परिवर्तन, बढ्दो सहरीकरण र अव्यवस्थित बस्ती विकासका कार खानेपानीका स्रोतहरू सुक्दै जानु र स्रोत प्रदूषित हुनु ।
- स्वास्थ्यलाई खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाको अभिन्न अङ्गका रूपमा लैजान नसक्नु
- निर्माणाधिन आयोजनाहरू समयमै सम्पन्न गर्न नसक्नु ।
- बढ्दो बसाईसराईका कारण सहरी बस्तीमा ढल निकास व्यवस्थिता गरी नदीनाला, पोखरी आदिका संरक्षण र स्वच्छ्छता कायम गर्न कठिनाय हुनु ।
- खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा संलग्न सरोकारवालाहरूबीच प्रभावकारी समन्वय हुन नसक्नु ।

संभावना तथा अवसर

- खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको जिम्मेवारी गाउँपालिकामा रहनु ।
- पानी तथा सरसफाइ सेवा एवं संरचनाको विकास तथा विस्तारमा स्थानीय सरकार, बिकास, साझेदार, अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था गैरसरकारी संस्था तथा उपभोक्त समितिहरू र नागरिकको सहभागिता बढ्दै जानु ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara.

- स्वास्थ्य, खानेपानी र सरसफाइलाई स्थानीय तहले समन्वयात्मक रूपमा कार्यान्वयन गर्न सक्ने अवस्था, सरसफाइ कार्यक्रम सामाजिक अभियानको रूपमा सञ्चालन हुनु ।

सोच

भरपर्दो, गुणस्तरीय र सर्वसुलभ खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाबाट नागरिकको स्वास्थ्य तथा जीवनशैलीमा सुधार ।

उद्देश्य

उद्देश्य १) सबै नागरिकलाई आधारभूत स्वच्छ खानेपानी र सरसफाई सुलभ ढंगबाट उपलब्ध भएको हुनु ।

रणनीति

क्र. सं	रणनीति
१.	नागरिक सहभागिताका खानेपानी योजना निर्माण गरी सबै घरधुरीलाई खानेपानीको व्यवस्था गर्ने
२.	वर्तमान पालिकामा रहेका खानेपानीका स्रोतहरू एवं आयोजनाहरूको भौतिक स्तरोन्नती गरी व्यवस्थापनमा सुधार ल्याउने
३.	गाउँपालिकाका हरेक घरधुरीमा चर्पीका सेप्टिक ट्याङ्कको व्यवस्था गरी सार्वजनिक सरसफाईमा ध्यान दिने
४.	विद्यालयका छात्रालाई विषेश सरसफाईबारे कार्यक्रम गर्ने

४.३.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका १७: खानेपानी तथा सरसफाइ को खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	१५८४८७	२३७७३	१३४७१४	०	१५८४९	९५०९२	३९६२२	७९२४
२०८३/८४	१८०३४७	२७०५२	१५३२९५	०	१८०३५	१०८२०८	४५०८७	९०१७
२०८४/८५	२०७६७३	३११५१	१७६५२२	०	२०७६७	१२४६०४	५१९१८	१०३८४

स्रोत: हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

४.३.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

*यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको **अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरण**मा उल्लेख गरिएको छ ।*

४.४ महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरण

पृष्ठभूमि

महिला बालबालिका तथा समाजमा पछाडि परेको वर्ग तथा समुदायको आर्थिक, सामाजिक विकास : सशक्तीकरणका लागि संविधानमा महिला, बालबालिका, दलित पिछडिएको र विपन्न बर्गको हक प्रत्याभूत गरिएको छ । लैंगिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरणको मूल मर्म भनेको समान अधिकार, अवसर नै हो र समाजमा पछाडि परेका वर्ग तथा समुदाय र क्षेत्रलाई विकासको मूल प्रवाहमा प्रवाहीकरण गर्नु

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara.

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका लागि विभिन्न ऐन, नियम, रणनीति र कार्ययोजना कार्यान्वयनमा समेत आएका छन् । संविधानबाट नै उपरोक्त व्यवस्था कार्यान्वयनका लागि विभिन्न संवैधानिक आयोगहरूको व्यवस्था गरिएको छ । संविधानले ती आयोगहरूमा लक्षित वर्ग, लिंगको प्रतिनिधित्व रहनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । बहुसङ्ख्यक दलित, महिला, आदिवासी जनजाति, मधेसी, मुस्लिम लगायतका समूह/समुदाय विगतमा राज्यको संरचानाद्वारा नै पछाडि पारिएको हुँदा नेपालमा सकारात्मक उपाय र समावेशीकरण नीति र यसको मूलप्रवाहीकरणको सान्दर्भिकता रहेको छ । महिलालाई लैङ्गिक भेदभावबिना समान वंशीय, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्यको हक हुने, राज्यका सबै निकायमा महिला तथा लक्षित समूहले शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मक विभेदका आधारमा विशेष अवसर प्राप्त गर्ने, सम्पत्ति तथा पारिवारिक मामिलामा दम्पतीको समान हक हुने, संसद् लगायतका तीन वटै तहका निकायमा महिला तथा लक्षित समूह र वर्गको समुचित र समानुपातिक प्रतिनिधित्वको व्यवस्था संविधान र कानुनबाट नै सुनिश्चित गरिएको छ ।

गाउँपालिका र नगरपालिकाको अध्यक्ष वा प्रमुख र उपाध्यक्ष वा उपप्रमुखमध्ये एक जना महिला हुनुपर्ने गाउँ कार्यपालिकामा चारजना तथा नगर कार्यपालिकामा पाँचजना महिला सदस्य रहने, त्यस्तै कार्यपालिकामा अल्पसंख्यक वा दलित गाउँपालिकामा दुई र नगरपालिकामा तीन जना महिलाको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गरिएको छ । जिल्ला समन्वय समितिमा कम्तीमा तीनजना महिला रहने, गाउँपालिका र नगरपालिकाको प्रत्येक वडाबाट कम्तीमा दुईजना महिलाको प्रतिनिधित्व हुने गरी गाउँसभा र नगरसभाको गठन हुने, त्यस्तै स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले स्थानीय योजना बनाउँदा बाल मैत्री, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तर्सम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

राष्ट्रले नै ज्येष्ठ नागरिक एवं अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई विभिन्न अवसरहरू प्रदान गर्दै आएको छ । यही प्रणाली यस गाउँपालिकामा पनि अनुसरण गर्दै थप कार्यक्रमहरू ल्याई ज्येष्ठ नागरिक एवं अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको जिवनोत्थान गरी क्रान्ति ल्याउनु पर्ने देखिन्छ । गाउँपालिकाका अधिकांश भवनहरू अशक्त एवं अपाङ्गमैत्री नभएको हुँदा सो समस्याको समाधानका लागि विभिन्न नीति अपनाउनु पर्ने देखिन्छ ।

समस्या तथा चुनौती

- दाइजोप्रथाको विकृति कायम रहेको
- सबै स्वास्थ्य चौकीमा बर्थिङ्ग सेन्टर नभएको
- लैंगिक विभेद कायम हुनु
- धामी झाँक्रीको विश्वास बढी गर्नु र आधुनिक चिकित्सा पद्दतिमा न्यून विश्वास तथा पहुँच हुनु
- कुसंस्कारहरू छोड्न नसक्न
- बाल, अपाङ्ग तथा वृद्ध नागरिक मैत्री क्रियाकलाप गर्न नसक्नु
- पौष्टिक आहारा उपभोगको कमी
- बहुविवाहको प्रचालन अझै केहि अस्तित्वमा रहनु
- श्रम शोषण र ज्यालामा विभेद कायमै रहनु
- यौन शोषण यदाकदा रहनु
- मदिरा सेवनवाट समाजमा विकृति तथा गरिबी छाएका

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

- गरिब, जहेन्दार विधार्थिलाई प्राविधिक शिक्षाको लागि पर्याप्त छात्रवृतिको सुविधा प्रदान गर्न नसक्नु
- विपन्न नागरिकलाई औषधि उपचारमा सहयोग पुर्याउन नसक्नु
- गरिविको रेखामुनिको जनसंख्यालाई माथि उठाउन लक्षित कार्य सञ्चालन गर्न नसक्नु

संभावना तथा अवसर

- बहुभाषा तथा वहुजातीको बसोबास रहेको
- छुवाछुतको न्यूनीकरण हुदैं गएको
- महिला समुहको गठन र परिचालन भएको
- समूह स्तरमा सचेतीकरणका माध्यमबाट हिंसा न्यूनीकरण हुदैं गएको
- बिकास निर्माण प्रकृयामा महिला सहभागिता बढ्दै गएको
- छात्राहरूको शिक्षाका लागि प्रदेश सरकारले अनुदान प्रदान गरिरहेको, गर्ने
- बढ्दो आधुनिकरण र ईन्टरनेटको पहुँचको कारण जनतामा आफै जनचेतना बृद्धि हुने

सोच

आधारभूत सामाजिक संरक्षणका सेवा सुविधाहरूमा सबै नागरिकहरूको पहुँचबाट समतामूलक समाज निर्माण

उद्देश्य

उद्देश्य १) महिला, दलित, ज्येष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति, सीमान्तकृत समुदाय तथा अति विपन्ध र जोखिममा रहेको वर्गलाई आर्थिक, सामाजिक तथा राजनीतिक सशक्तीकरणका माध्यमद्वारा विकासको मूल प्रवाहमा ल्याई लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई सुनिश्चित गर्दै समाजमा समानत तथा सामाजिक न्याय र सुरक्षा कायम गर्नु ।

क्रसं .	रणनीति
१.	महिला शसक्तिकरण गरी गाउँपालिकाको विकासमा मुल प्रवाहिकरण गर्ने
२.	गाउँपालिकालाई कुरिती र अन्धविश्वास मुक्त पालिकाको रुपमा विकास गर्ने
३.	गाउँपालिकामा बाल अधिकार एवं बाल संरक्षणको सच्तना फैलाउँदै बालमैत्री पालिकाको विकास गर्ने
४.	ज्येष्ठ नागरिक मैत्री पुर्वाधार विकास गर्ने
५.	पालिकाका सार्वजिक भौतिक संरचनाहरूलाई अपाङ्गमैत्री बनाउने

४.४.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका १८: महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा लक्षित वर्गको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	२१७७६	३२६६	१८५१०	०	२१७८	१३०६६	५४४४	१०८९
२०८३/८४	२४७८०	३७१७	२१०६३	०	२४७८	१४८६८	६१९५	१२३९
२०८४/८५	२८५३४	४२८०	२४२५४	०	२८५३	१७१२१	७१३४	१४२७

स्रोत: हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara

४.४.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको ***अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरणमा*** *उल्लेख गरिएको छ ।*

४.५ युवा तथा खेलकुद

पृष्ठभूमि

नेपालमा १६ देखि ४० वर्षसम्मको उमेर समूहका युवाहरूको संख्या कुल जनसंख्याको एक तिहाई भन्दा बढी रहेको छ । यस गाउँपालिकामा युवाहरूको जनसंख्या राष्ट्रिय औसतअनुसार नै रहेको छ । गाउँपालिकामा फुटबल, भलिबल, ब्याडमिन्टन, एथ्लेटिक्स लगायतका खेलकुदहरू सञ्चालन भइरहेका छन् । गाउँपालिकामा विद्यमान युवा जनसंख्याको बाहुल्यतालाई उत्पादनशील एवं सृजनशील कार्यमा लगाउन सके गाउँपालिकाको सम्पूर्ण विकासमा सहयोग पुग्न सक्दछ । गाउँपालिकाले युवा बाहुल्यताको वर्तमान जनसांख्यिक लाभलाई गाउँपालिका क्षेत्र विकासमा क्रियाशील गराउन नीति प्रतिपादन गरी तदअनुसार विभिन्न क्रियाकलापहरूमा संलग्न गराउन सक्ने अवसर सृजना भएको छ । यसबाट कृषि, गैरकृषि तथा सेवा क्षेत्रको उत्पादनशील कार्यमा युवाको संलग्नता वृद्धि गराउन सकिन्छ ।

यस गाउँपालिकाका युवाहरूको ठूलो संख्या वैदेशिक रोजगारी, आन्तरिक आप्रवासन, कृषि कर्ममा व्यस्त वा बेरोजगार छन् । अदक्ष युवाहरू सीपयुक्त शिक्षा प्राप्तिको अवसरको अभावमा न्यून ज्यालादर तथा सम्मानजनक रोजगारीको अवसरबाट वञ्चितीमा परी विदेशिनुपर्ने अवस्था सिर्जना भएको छ । उद्यमशीलता र सीपको कमीले युवाहरूको उत्पादकत्व अपेक्षाकृत न्यून रहेको छ । युवा जनसांख्यिक लाभको पर्याप्त सदुपयोग हुन सके युवालाई स्वदेशमा नै रोजगारी उपलब्ध गराउन सकेमा गाउँपालिकाको समग्र आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा योगदान पुग्न गई जीवनस्तरमा पर्याप्त सुधार आउन सक्ने देखिन्छ ।

सोच

विकासमा युवा सहभागिताबाट समृद्ध गाउँपालिका निर्माण र खेलकुदका माध्यमबाट गाउँपालिका एकताको सुदृढीकरण एवम् राष्ट्रिय क्षेत्रमा गाउँपालिका सम्मान अभिवृद्धि ।

उद्देश्य

उद्देश्य १) युवा उद्यमशीलता, युवा स्वरोजगार, युवा सृजनशीलतालाई प्रवर्द्धन गरी आर्थिक समृद्धि, प्रविधि आविष्कार गरी गाउँपालिकाको पहिचान विस्तार गर्नु ।

रणनितिहरू

क सं	रणनीति
१.	युवाका सिप विकास गरी रोजगारका लागि दछ्र बनाउने
२.	गाउँपालिकाका युवाको खेलकुद विकास गर्ने
३.	युवा एवं खेलकुद सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माण गर्ने

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara.

४.५.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका १९: युवा तथा खेलकुद विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	३६४८८	५४७३	३१०१५	०	३६४९	२१८९३	९१२२	१८२४
२०८३/८४	४१५२१	६२२८	३५२९३	०	४१५२	२४९१२	१०३८०	२०७६
२०८४/८५	४७८१२	७१७२	४०६४०	०	४७८१	२८६८७	११९५३	२३९१

स्रोत: हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

४.५.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

*यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको **अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण** विवरणमा उल्लेख गरिएको छ ।*

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara

परिच्छेद पाँचः पूर्वाधार क्षेत्र

५.१ भवन, आवास तथा बस्ती विकास

पृष्ठभूमि

स्थानीय सरकारको रूपमा रहेको गाउँपालिकालाई शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता आवश्यक सेवा प्रवाहका साथै सामुदायिक कार्यका निमित्तसमेत आधारभूत भवन तथा पूर्वाधार आवश्यक हुन्छ । यसैगरी गाउँपालिका क्षेत्रको आधारभूत पूर्वाधारका अन्य क्षेत्रमा पार्क तथा मनोरञ्जन स्थल, पर्यटन पूर्वाधार, खेलकुद मैदान, सामुदायिक भवनलगायतका अन्य पूर्वाधारहरूसमेत आवश्यक पर्दछन् ।

गाउँपालिकाको भौतिक विकास त्यस गाउँपालिकामा विद्यमान तथा भविष्यमा विस्तार हुने पूर्वाधारको सुविधाले निर्धारण गर्ने गर्दछ । गाउँपालिका विकास आवधिक योजनाले परिकल्पना गरेको पूर्वाधार विकासको स्वरूपलाई मूर्तरूप दिन गाउँपालिकाका बस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माणको विस्तार एवम् स्तारोन्नती, मर्मत सम्भार र सुधार गर्दै जानु नितान्त आवश्यक हुन्छ । यसले आर्थिक क्रियाकलापलाई वृद्धि गर्नका साथै कृषि, उद्योग, पर्यटन, व्यापार, व्यवसाय, जलविद्युत्, शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता आधारभूत सेवा सुविधामा नागरिकको पहुँच बढाउनका साथै सेवा प्रवाह गर्नसमेत सहयोग पुर्‍याउँदछ ।

सोच

वैज्ञानिक बस्ती बिकासका मार्फत आर्थिक सामाजिक एकीकरण र आर्थिक समृद्धि ।

उद्देश्य

उद्देश्य १) गाउँपालिकामा वैज्ञानिक बस्ती बिकास गरि अव्यवस्तथित बजारिकरण नियन्त्रण गर्ने ।

क सं	रणनीति
१.	भवन मापदण्ड ऐन र भवन संहिता लागु गर्ने
२.	सार्वजनिक भवन पुर्वाधार विकास गर्ने
३.	प्रविधिको प्रोग गरी वस्ती विकासमा सहजिकरण गर्ने
४.	जग्गा एकिकरण तथा विकास र एकिकृत वस्ती विकास कार्यक्रम ल्याइने

५.१.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २०: बस्ती, भवन, आवास तथा सार्वजनिक निर्माणको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
आर्थिक वर्ष	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	१३२४१	६६२	१२५७९	०	१३२४	७९४५	३३१०	६६२
२०८३/८४	१५०६८	७५३	१४३१४	०	१५०७	९०४१	३७६७	७५३
२०८४/८५	१७३५१	८६८	१६४८३	०	१७३५	१०४१०	४३३८	८६८

स्रोत: हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara.

५.१.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

*यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको **अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण** विवरणमा उल्लेख गरिएको छ ।*

५.२ सडक, पुल तथा यातायात

पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाको भौतिक विकास धेरै हदसम्म त्यस गाउँपालिकामा विद्यमान तथा भविष्यमा विस्तार हुने यातायात पूर्वाधारको सुविधाले निर्धारण गर्ने गर्दछ । गाउँपालिका विकास आवधिक योजनाले परिकल्पना गरेको पूर्वाधार विकासको स्वरूपलाई मूर्तरूप दिन गाउँपालिका सडकहरूको निर्माण, विस्तार एवम स्तारोन्नती, मर्मत सम्भार र सुधार गर्दै जानु नितान्त आवश्यक हुन्छ । यसले आर्थिक क्रियाकलापलाई वृद्धि गर्नका साथै कृषि, उद्योग, पर्यटन, व्यापार, व्यवसाय, जलविद्युत्, शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता आधारभूत सेवा सुविधामा नागरिकको पहुँच बढाउनका साथै सेवा प्रवाह गर्नसमेत सहयोग पुयाउँदछ ।

समस्या तथा चुनौती

- अधिकांश सडकहरू धुले अवस्थामा रहेका
- सडकहरूमा ढल तथा नालीको उचित प्रवन्ध नभएको
- सार्वजनिक यातायात भरपर्दो र सर्वसुलभ नभएको
- पूर्वाधार बिकासका निमित्त ठूलो धनराशी खर्च गर्न पर्ने
- सडक पुर्वाधार बिकासका लागि सहज भौगोलिक बनोट नरहेको
- खोला तथा नदीहरू रहेकाले धेरै संख्यामा पुल पुलेसा निर्माण गर्नुपर्ने
- पहिरोका कारण भौतिक पुर्वाधारमा ठुलो क्षति पुग्ने
- युवा जनशक्ति पलायन हुँदा पुर्वाधार बिकासमा ठुलो असर पर्ने
- बस्तिहरू छरीएर रहेकाले सबै बस्तिहरूमा समान रुपमा पुर्वाधार बिकास गर्न कठिन हुने

संभावना तथा अवसर

- पुल पुलेसाहरू निर्माण भएका
- केही मात्रामा सडकहरू ग्राभेल भएका
- सार्वजनिक यातायात संचालनमा रहेको
- सडक संजालसंग जोडिएको हुँदा धेरै अवसरहरू सृजना गर्ने
- जिल्ला सदरमुकामसंग नजिक रहेको
- ठुला कलकारखाना स्थापना गर्न सकिने
- निर्माण सामाग्रीहरू सुपथ मुल्यमा उपलब्ध हुने

सोच

सडक यातायातको विकासमार्फत आर्थिक सामाजिक एकीकरण, र आर्थिक समृद्धि ।

उद्देश्य

उद्देश्य १) हरेक टोल वस्तीबाट वढीमा ३० मिनेट को दरीमा सडक सुविधा पुर्‍याउने । गाउँपालिकाका सडकको स्तरउन्नती गरी आन्तरीक आवागमन सहज बनाउने ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara. ★

रणनीति

क्र सं	रणनीति
१.	गाउँपालिकाको आर्थिक र सामाजिक गतिविधिलाई सन्तुलित, समावेशी एवं गतिशील बनाउनका लागि सुदृढ सडक सन्जाल निर्माण गर्ने
२.	गाउँपालिका भित्र बनेका सडकको नियमित मर्मत संभार गर्दै सुरछित यातायात प्रत्याभुत गर्ने
३.	गाउँपालिका भित्रका पुल पुलेसालाई मर्मत संभार गरी आवस्यक नयाँ पुल कल्भर्ट निर्माण गर्ने
४.	गाउँपालिका भित्र चल्ने सबैखाले यातायातका साधनको व्यवस्थापन गर्ने

५.२.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २१: सडक, पुल तथा यातायात पूर्वाधारको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	१२४५२८	६२२६	११८३०२	०	१२४५३	७४७१७	३११३२	६२२६
२०८३/८४	१४१७०४	७०८५	१३४६१९	०	१४१७०	८५०२३	३५४२६	७०८५
२०८४/८५	१६३१७५	८१५९	१५५०१६	०	१६३१७	९७९०५	४०७९४	८१५९

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

५.२.३ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

*यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको **अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरणमा** उल्लेख गरिएको छ ।*

५.३ जलस्रोत, विद्युत तथा स्वच्छ ऊर्जा

पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाको आधुनिकीकरण तथा पूर्वाधार विकास तथा उद्यम व्यवसायको विस्तारमा ऊर्जाको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । यसमा ऊर्जाका सम्भाव्य विभिन्न स्रोतहरू जस्तै- बायोग्यास, सौर्य ऊर्जा, लघु जलविद्युत् तथा राष्ट्रिय ग्रिड प्रणाली रहेका छन् । गाउँपालिकामा विद्युत्/ऊर्जाको आपूर्तिद्वारा उद्योग व्यापार, व्यवसाय प्रवर्द्धनका साथै दैनिक जनजीवनलाई सहज बनाउन सहयोग पुग्दछ । ऊर्जाको सहज उपलब्धता र प्रयोगले दाउरा र ग्यासको बचत हुन गई वातावरणीय योगदान पुर्‍याउनका साथै आयात प्रतिस्थापन गर्नसमेत मद्दत पुग्ने हुन्छ ।

समस्या तथा चुनौती

- हाल गाउँपालिकामा जडान गरिएको बिद्धुत प्रसारण लाइन भरपर्दो नभएको

संभावना तथा अवसर

- सम्पुर्ण वडाहरूमा बिद्धुत सेवा पुगेको
- ऊर्जाको सहज उपलब्धता र प्रयोगले दाउरा र ग्यासको बचत हुन गई वातावरणीय योगदान पुग्ने

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

सोच

उर्जा क्षेत्रकोको तीव्र विकासमार्फत गाउँपालिकाको दिगो विकास र समृद्धि ।

उद्देश्य

उद्देश्य १) ऊर्जा सुरक्षासहितको विकासबाट विद्युतमा आत्मनिर्भरता हासिल गरी आर्थिक तथा सामाजिक समुन्नतिमा योगदान पुर्‍याउने ।

रणनीति

क्रसं .	रणनीति
१.	हरेक वस्तीमा राष्ट्रिय प्रशारण लाइनको व्यवस्था गर्दै बिद्युत सेवा भरपर्दो बनाउने
२.	निकरनिय एवं वैकल्पिक उर्जा प्रविधिको विस्तार र प्रवर्धन गरी पहुँच र उपयोग वृध्दि गर्ने

५.३.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २२: ऊर्जा विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	२६१०	३९२	२२१९	०	२६१	१५६६	६५३	१३१
२०८३/८४	२९७०	४४६	२५२५	०	२९७	१७८२	७४३	१४९
२०८४/८५	३४२०	५१३	२९०७	०	३४२	२०५२	८५५	१७१

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

५.३.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरणमा उल्लेख गरिएको छ ।

५.४ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि

पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाको आधुनिकीकरण तथा पूर्वाधार विकास तथा उद्यम व्यवसायको विस्तारमा सूचना, सञ्चार तथा प्रविधिको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । गाउँपालिकामा सूचना, सञ्चार तथा प्रविधिद्वारा उद्योग व्यापार, व्यवसाय प्रवर्द्धनका साथै दैनिक जनजीवनलाई सहज बनाउन सहयोग पुग्दछ । एक्काईशौं शताब्दीमा प्रविधिको प्रयोगले शुस्त र मुस्कील कार्य पनि सहजै सम्पन्न गर्नसक्ने मार्गप्रशस्त गर्दछ ।

सोच

सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि क्षेत्रकोको तीव्र विकासमार्फत गाउँपालिकाको दिगो विकास र समृद्धि ।

उद्देश्य

उद्देश्य १) नविन सुचना तथा प्रविधिको प्रयोगले आर्थिक तथा सामाजिक समुन्नतिमा योगदान पुर्‍याउने ।

रणनीति

क्र सं	रणनीति
१.	सबै सरकारी निकायमा इन्टर्नेट सेवा पुर्याउने

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara

२.	वाईफाई, फाईवर नेट र स्याटेलाइट ईन्टर्नेटको पहुँच बढाउने
३.	सुचना प्रविधिको प्रयोगले व्यापार व्यावसायमा सुधार ल्याउने

५.४.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २३: सञ्चार, सूचना तथा प्रविधिको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	१४४७	२१७	१२३०	०	१४५	८६८	३६२	७२
२०८३/८४	१६४६	२४७	१३९९	०	१६५	९८८	४१२	८२
२०८४/८५	१८९६	२८४	१६११	०	१९०	११३७	४७४	९५

स्रोत: हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

५.४.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै ***प्रतिवेदनको अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरणमा*** *उल्लेख गरिएको छ ।*

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara. ★

परिच्छेद छः वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

६.१ वन तथा जैविक विविधता

पृष्ठभूमि

दिगो विकासमा वन तथा जैविक विविधता क्षेत्रको महत्वपूर्ण योगदान रहन्छ । यस क्षेत्रको रोजगारीको सिर्जना, आय वृद्धि, स्थानीय समुदायको आधारभूत आवश्यकता जस्तै- काठ, दाउरा, घाँसपात, गैरकाष्ठ वन पैदावारहरूको आपूर्तिका साथै कृषि, पशुपालन, पर्यटन र सिंचाइमा समेत वन क्षेत्रको उल्लेखनीय भूमिका रहेको छ । जनसहभागितामूलक वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट स्थानीय आर्थिक-सामाजिक विकास तथा स्थानीय नेतृत्व विकासमा पनि वन क्षेत्रको प्रत्यक्ष योगदान रहेको छ ।

समस्या तथा चुनौती

- आगलागि नियन्त्रणका लागि दमकलको व्यवस्था नभएको
- सर्पदंश र शितलहरका करण वर्षेनी धेरैको ज्यान जाने गरेको
- खडेरीका कारण कृषि उत्पादन न्युन रहेको
- गाउँपालिका आफैले पूर्ण रुपमा पहिरो नियन्त्रण गर्न नसक्ने
- व्यवस्थित ढंगमा वन बिकास गर्नका लागि जग्गा जमिन छुट्याउनु पर्ने
- हावाहुरि र असिनापानीमा कारण बाली तथा भौतिक पुर्वाधार विनाश हुने हुँदा उपयुक्त मौसम पुर्वानुमानको व्यवस्था हुनुपर्ने

संभावना तथा अवसर

- वातावरण प्रदुषित नरहेको
- प्रसस्त वनहरू भएको
- गाउँपालिकामा प्रसस्त मात्रामा चरन क्षेत्रहरू रहेका
- खुला क्षेत्रमा वृक्षरोपण गरी हरीत गाऊँपालिका निर्माण गर्न सकिने

सोच

स्वच्छ एवम् स्वस्थ वातावरणमार्फत दिगो विकास ।

उद्देश्य

उद्देश्य १) वन तथा जैविक विविधता र प्राकृतिक स्रोत (खानी तथा खनिज पदार्थसमेत) को वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्दै वातावरणमैत्री व्यवस्थापन, संरक्षण तथा उपयोग गर्नु ।

रणनीति

क्र. सं	रणनीति
१.	सामुदायिक वन उपभोक्ताहरूको क्षमता अभिवृध्दि गरी वनको संरक्षण तथा दिगो व्यवस्थापन गर्ने
२.	सामुदायिक वन उपभोक्ताहरूसँग सहकार्य गरेर नर्सरी स्थापना गर्ने
३.	वन व्यवस्थापन तालिमहरूको व्यवस्था मिलाउने
४.	लाभ लिन सकिने वनको विकास गर्ने

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

६.१.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २४: वन तथा जैविक विविधताको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	१०९६	१६४	९३२	०	११०	६५८	२७४	५५
२०८३/८४	१२४७	१८७	१०६०	०	१२५	७४८	३१२	६२
२०८४/८५	१४३६	२१५	१२२१	०	१४४	८६२	३५९	७२

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

६.१.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरणमा उल्लेख गरिएको छ ।

६.२ भूसंरक्षण तथा जलाधार

*यस उपक्षेत्रको **पृष्ठभूमि, समस्या र चुनौती, सोच, उद्देश्य, रणनीति र नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य** हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९ बमोजिम हुनेछ ।*

६.२.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २५: भूसंरक्षण तथा जलाधारको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

बजेट अनुमान (रु. हजारमा)	बजेटको स्रोत						
	कुल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय अवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
आ. व. २०८२/८३							
आ. व. २०८३/८४							
आ. व. २०८४/८५							

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

६.१.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरणमा उल्लेख गरिएको छ ।

६.३ वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन

पृष्ठभूमि

दिगो विकासमा भूसंरक्षण तथा वातावरण व्यवस्थापन क्षेत्रको महत्वपूर्ण जनसहभागितामूलक भूसंरक्षण, जलाधार व्यवस्थापन, वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनका माध्यमबाट स्थानीय आर्थिक-सामाजिक विकास तथा स्थानीय नेतृत्व विकासमा पनि वन क्षेत्रको प्रत्यक्ष योगदान रहेको छ ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

समस्या तथा चुनौती

- पहिरो तथा आगोलागीले केही क्षति हुने गरेको
- आगलागि नियन्त्रणका लागि दमकलको व्यवस्था नभएको
- खडेरीका कारण कृषि उत्पादन न्युन रहेको
- सरसफाईको कमिका कारण मुख्य वस्तीमा वातावरण प्रदुशित भएको
- सडक छेउमा अनियन्त्रित बजारको बिस्तार हुने
- गाउँपालिका आफैले पुर्ण रुपमा पहिरो नियन्त्रण गर्न नसक्ने
- व्यवस्थित ढंगमा वन बिकास गर्नका लागि जग्गा जमिन छुट्याउनु पर्ने

संभावना तथा अवसर

- खुला क्षेत्रहरू प्रसस्त रहेको
- वातावरण प्रदुषित नरहेको
- प्रसस्त वनहरू भएको
- गाउँपालिकामा प्रसस्त मात्रामा चरन क्षेत्रहरू रहेका
- बजारिकरण नभइसकेको क्षेत्रमा योजनाबद्ध ढंगबाट बस्ति बिकास गर्न सकिने
- खुला क्षेत्रमा वृक्षरोपण गरी हरीत गाउँपालिका निर्माण गर्न सकिने

सोच

स्वच्छ एवम् स्वस्थ वातावरणमार्फत दिगो विकास ।

उद्देश्य

उद्देश्य १) भूसंरक्षण, जलाधार, वातावरण तथा फोहोरमैलाको वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्दै वातावरणमैत्री व्यवस्थापन, संरक्षण तथा उपयोग गर्नु ।

रणनीति

क्र सं	**रणनीति, कार्यनीति**
१.	वातावरण व्यवस्थापन सम्बन्धि नीति निर्माण गर्ने
२.	प्राङ्गगारिक मल उत्पादन प्रोत्शाहन गर्ने
३.	सरसफाईमा ध्यान दिने
४.	प्राकृतिक खनिज खानीको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने
५.	नदी किनारको संरक्षण गर्ने

६.३.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २६: वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापनको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	७२३८	९९९	६२४०	०	७२४	४३४३	१८१०	३६२
२०८३/८४	८२३७	२९१९	५३१८	०	८२४	४९४२	२०५९	४१२
२०८४/८५	९४८५	१४२३	८०६२	०	९४८	५६९१	२३७१	४७४

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

६.३.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरणमा उल्लेख गरिएको छ ।

६.४ विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन

पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने मौलिक हकको व्यवस्था गरेको छ । नेपालको संविधानले विपद् व्यवस्थापनलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी तीनवटै तहका सरकारका लागि विपद व्यवस्थापनको कार्य जिम्मेवारी तोकेको छ । यसका साथै स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले पनि विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी स्थानीयस्तरमा योजना एवं कार्यक्रमहरू तर्जुमा कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारलाई तोकेको छ ।

विपद् व्यवस्थापनलाई योजनाबद्ध रूपमा आ-आफ्नो क्षेत्रमा आवश्यकताअनुसार परिचालन गर्न पूर्वतयारी आवश्यक हुन्छ । यसरी पूर्वतयारी गर्रिंदा पूर्व अनुमानसमेत गरी आवश्यक जनशक्ति, सामग्री, उपकरण कोषको व्यवस्था र जोखिमयुक्त स्थानको पहिचानका साथै जोखिम न्यूनीकरणका मापदण्डको गम्भीरपूर्वक परिपालना गर्नुपर्छ । विपद् व्यवस्थापन कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि नियमित स्रोत व्यवस्थापन गर्न एक विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गर्न सकिन्छ । उक्त कोषमा नियमित एवं अन्य स्रोतबाट समेत रकम जम्मा गर्ने र स्वीकृत कार्यविधिका आधारमा सो कोषको परिचालनमार्फत विपद् व्यवस्थापन कार्य सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिनु उपयुक्त हुन्छ । साथै विपद्पश्चात् बसोबास गराउन सकिने स्थानको पहिचानसमेत गराई राख्नुपर्ने हुन्छ । यस्तो विपद्को बेला विभिन्न संस्थाहरूबीच समन्वयका लागि सबै तहमा उचित संस्थागत व्यवस्थासमेत गरिनुपर्ने जरुरी हुन आउँछ । स्थानीय सरकारहरूले अन्तरस्थानीय तहबीच समेत समन्वय गरी आ-आफ्नो क्षेत्रमा कार्यक्रम र बजेटको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्नुपर्ने हुन्छ।

समस्या तथा चुनौती

- वडामा विपद् व्यचस्थापन समिति गठन नभएको
- वडा कार्यालयहरूमा उद्दार सामाग्रीहरू नभएको
- पहिरो तथा आगोलागीले केही धनको क्षति हुने गरेको
- आगलागि नियन्त्रणका लागि दमकलको व्यवस्था नभएको
- सर्पदंश र शितलहरका करण वर्षेनी धेरैको ज्यान जाने गरेको
- खडेरीका कारण कृषि उत्पादन न्युन रहेको
- न्युन स्तरका सडकका कारण उद्धार तथा राहत बितरणमा कठिनाइ उत्पन्न हुने
- उद्दार तथा राहत बितरणका लागि आवश्यक जनशक्तिको अभाव
- दमकलको व्यवस्थाका लागि ठुलो धनराशी खर्च हुने
- गाऊँपालिका आफैले पुर्ण रुपमा पहिरो नियन्त्रण गर्न नसक्ने
- व्यवस्थित ढंगमा वन बिकास गर्नका लागि जग्गा जमिन छुट्याउनु पर्ने
- हावाहुरि र असिनापानीमा कारण बाली तथा भौतिक पुर्वाधार विनाश हुने हुँदा उपयुक्त मौसम पुर्वानुमानको व्यवस्था हुनुपर्ने

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT PVT. LTD. ★ Pokhara ★

संभावना तथा अवसर

- खुला क्षेत्रहरू प्रसस्त रहेको
- वातावरण प्रदुषित नरहेको
- राहत तथा उद्दारका लागि सडक संजाल पुगिसकेको
- नेपाल प्रहरी, शसस्त्र प्रहरी तथा नेपाली सेनाको उपस्थितीले विपद व्यवस्थापन सहज हुन गएको
- बिभिन्न गैर सरकारी संस्थाहरूले बिपत ब्यबस्थापनमा सहयोग गरिरहेको
- खुला क्षेत्रमा वृक्षरोपण गरी हरीत गाऊँपालिका निर्माण गर्न सकिने
- संचारको सहज उपलब्धताको कारण राहत तथा उद्दारको कार्य सहज हुने

सोच

सबै प्रकारका विपदहरूको प्रभावकारी व्यवस्थापनबाट विपद् उत्थानशील स्थानीय सरकारको रूपमा गाउँपालिकालाई विकास गर्ने ।

उद्देश्य

उद्देश्य १) गाउँपालिका भित्र प्राकृतिक प्रकोपको जोखिम न्युनिकरण गर्नु र विपद् व्यवस्थापन गर्नु ।

रणनीति

क्र सं	रणनीति, कार्यनीति
१.	विपद उत्थानमैत्री शासन पध्दतिको लागि आवश्यक नीति निर्माण गर्ने
२.	दैबी प्रकोप उद्दार तालिम दिने
३.	विपद व्यवस्थापनका लागि इन्जिनियरिङ अध्ययन गर्ने
४.	विपद व्यवस्थापनका लागि सार्वजनिक भवनमा पुर्व तयारी गर्ने

६.४.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २७: विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलताको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	१५५०३	२०२१	१३४८२	०	१५५०	९३०२	३८७६	७७५
२०८३/८४	१७६४२	८५३७	९१०५	०	१७६४	१०५८५	४४१०	८८२
२०८४/८५	२०३१५	३०४७	१७२६८	०	२०३१	१२१८९	५०७९	१०१६

स्रोतः हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

६.४.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरणमा उल्लेख गरिएको छ ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT PVT. LTD.
Pokhara

परिच्छेद सातः संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र

७.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र

पृष्ठभूमि

जारी भएको स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले स्थानीय सरकारको रूपमा गाउँपालिकालाई समग्र नेपालको संविधान (२०७२) बमोजिम मुलुक संघीय संरचनामा प्रवेश गरी राज्यको पुनःसरचनापश्चात् • विकासको नेतृत्व गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । गाउँपालिकाले विकास आयोजनाको तर्जुमा कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन गर्नुका साथै नागरिक मैत्री सेवा प्रवाह, सेवा प्रवाहमा प्रविधिको उपयोग, संगठन संरचनाको विकास, प्रभावकारी संस्थागत संयन्त्रको स्थापना र विकास, पधाधिकारी एवं कर्मचारीको क्षमता विकासमार्फत अधिकारमा आधारित सेवा प्रवाहको प्रत्याभूति गर्नु वर्तमान स्थानीय सरकारको अवसर हो भने नवस्थापित संरचनका लागि यो कार्यभार पूरा गर्न कम चुनौतीपूर्ण छैन । यी कार्यहरू पूरा गर्न नातिजामूलक कार्य योजनाको तर्जुमाका साथै त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनका माध्यमबाट मात्र पूरा गर्न सकिन्छ ।

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको हुने तथा राज्य शक्तिको प्रयोग तीनै तहले संविधान र कानुनबमोजिम गर्ने व्यवस्था गरेको छ । संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको आर्थिक अधिकारसम्बन्धी विषयमा कानुन बनाउने, वार्षिक बजेट बनाउने, निर्णय गर्ने, नीति तथा योजना तयार गर्ने र त्यसको कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्थासमेत गरेको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयमा स्थानीयस्तरको विकासको लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिक र विषय क्षेत्रगत मध्यमकालीन तथा दीर्घकालीन योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले संघीय सरकारको स्वीकृतिमा विकास साझेदार तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाको गाउँपालिकाको विकासका लागि स्रोत जुटाउन सक्ने व्यवस्था गर्नुका साथै गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कार्यरत सबै संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहमा कार्यरत सबै सरकारी कार्यालय, गैरसरकारी, सहकारी संस्था एवं निजी क्षेत्रसँग सहकार्य र अन्तरसम्बन्ध स्थापित गरी समन्वयात्मक रूपमा कार्य सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारीसमेत दिएको छ । अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले सार्वजनिक खर्चको अनुमानित विवरण तयार गर्ने, मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्ने, आवश्यकताको प्रक्षेपण गर्ने, राजस्वको प्रक्षेपण तयार गर्ने र वित्तीय अनुशासन कायम गर्नुपर्ने व्यवस्थासमेत गरेको छ ।

संघीय सरकारले चालु योजनाले कानुनी शासनको मूल्य तथा मान्यता अनुरूप नागरिक संलग्नता, जवाफदेहिता, पारदर्शिता र भ्रष्टाचारमुक्त अवस्थाको सिर्जना र सञ्चालित विकास कार्य तथा प्रवाहित सेवाको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गरी विकास कार्यलाई नतिजामुखी बनाउन जोड दिएको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले सम्पादन गर्ने सम्पूर्ण गतिविधि तथा सेवालाई सरल, सुव्यस्थित, सेवाग्राहीमैत्री र जवाफदेही बनाई स्थानीय निकायलाई नागरिकप्रति उत्तरदायी बनाउनुपर्ने अपेक्षा गरेको छ । यस विषय क्षेत्रअन्तर्गत मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, राजस्व परिचालन, वित्तीय व्यवस्थापन, वित्तीय जोखिम न्यूनीकरण, सुशासन कायममा सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण, आन्तरिक र अन्तिम लेखापरीक्षण, बेरुजु फछ्र्योट, सेवा प्रवाहका मापदण्ड निर्धारण, सेवा प्रवाहमा विद्युतीय

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara.

सूचना प्रविधिको प्रयोग, नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण र अन्तरनिकाय समन्वय जस्ता क्षेत्र समावेश भएको हुनेछ ।

समस्या तथा चुनौती

- वडा कार्यालयहरूको भवन अस्थाई र ब्यवस्थित नभएको
- ठूला कार्यक्रम संचालनका लागि बहुउदेश्यीय हल नभएको
- गाउँपालिकाको आन्तरिक आम्दानी न्युन रहेको
- गाउँपालिकालाई प्राप्त हुने पुजिगत बजेट आबश्यकता भन्दा धेरै थोरै रहेको
- कर्मचारीको अभाव रहेको
- कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिलाई आवश्यक तालिमको अभाव रहेको
- योजना छनौट गर्ने निश्चित आधारहरू नहुनु
- कर्मचारी समायोजनबाट यस गाउँपालिकामा आवश्यकता भन्दा कम संख्यामा खटाइएको ३
- तहका सरकार बिचको आधिकार र कर्तव्यको बारेमा अन्यौल कायम रहेको
- बडा कार्यालय र गाउँपालिका कार्यालयहरू ब्यवस्थित नभएको
- बिषयगत समितिहरूको गठन र परिचालन

संभावना तथा अवसर

- गाउँपालिकाको आफ्नै भवन भएको
- वडा कार्यालयहरूको लागि अस्थाई भवनको व्यबस्था भएको गाउँपालिकालाई आत्मनिर्णयको
- आधिकार प्राप्त भएको गाउँपालिकाको बजेट बिनियोजन सर्वसम्मत भएको
- आयोजनाहरूको अनुगमान गर्ने प्रचलन रहेको
- कम्पुटर सेवाको उपलब्धता भएको
- आधारभूत कृषि सेवाको उपलब्धता भएको
- आधारभूत ऐन, नियम र कानुन बनिसकेको
- गाउँपालिका र वडा कार्यालयहरूको स्थान निस्चित भइसकेको
- गाउँपालिका र वडा कार्यालयले दिने सेवाको बारेमा जनचेतना बिकशित भएको ।

सोच

नागरिकको स्वतन्त्रता, दुरुस्त सुरक्षा प्रवन्ध, सामाजिक न्याय र मानव अधिकारको सुरक्षालाइ सुनिश्चित गरि शान्त तथा सुरक्षित समाज निर्माण ।

उद्देश्य

सार्वजनिक, निजी, सहकारी, गैसस तथा सामुदायिक साझेदारीलाई प्रवर्द्धन गर्दै सार्वजनिक सेवामा पहुँच र उद्देश्य १) विधि र प्रक्रियाको निर्माण, चुस्त तथा प्रभावकारी संगठन संरचना र क्षमता विकास, गुणस्तर वृद्धि गर्नु ।

रणनीति

क्र. सं	रणनीति
१.	संस्थागत छमता विकास गर्दै लैजाने असल कर्मचारी क्रियाकलाप प्रोत्शाहन गर्ने
२.	कर्मचारी व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाउने
३.	पदाधिकारी एवं कर्मचारी आचारसंहिता लागू गर्ने
४.	सहज सेवा प्रवाहमा ध्यान दिने

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. Pokhara.

५.	अपराध नियन्त्रण गर्ने
६.	राजश्व एवं कर संकलनमा सहजता बढाउने

७.१.१ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

तालिका २८: संस्थागत विकास तथा सुशासनको विकासको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
	कूल	चालू	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
२०८२/८३	१८६७७	२८०२	१५८७६	०	१८६८	११२०६	४६६९	९३४
२०८३/८४	२१२५३	३१८८	१८०६५	०	२१२५	१२७५२	५३१३	१०६३
२०८४/८५	२४४७४	३६७१	२०८०२	०	२४४७	१४६८४	६११८	१२२४

स्रोत: हरिनास गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना, २०७९

७.१.२ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

यस उपक्षेत्र अन्तर्गतको कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण यसै प्रतिवेदनको अनुसूची १- तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण विवरणमा उल्लेख गरिएको छ ।

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt.Ltd. ★ Pokhara. ★

बजेट सीमा

आगामी आ.व. २०८२/८३ समेत ३ आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाको लागि आयोजना तथा कार्यक्रम र विषयगत उप-क्षेत्रगत रुपमा बजेट सीमा निर्धारण गरिएको छ। बजेट सीमा आयोजना तथा कार्यक्रम एवम् उप-क्षेत्रको कुल खर्च, चालु खर्च, पुँजीगत खर्च र वित्तिय व्यवस्था तथा सोको स्रोत समेत

समावेश गरिएको गरिएको छ, जुन देहायअनुसार रहेको छ :

तालिका २९: त्रिवर्षीय बजेट सीमा अनुमान

क्र.सं.	विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र	आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
			कूल	चालू	पूँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
क	**आर्थिक विकास**	२०८२/८३	**५९६८९**	**८९५३**	**५०७३६**	**०**	**५९६९**	**३५८१३**	**१४९२२**	**२९८४**
		२०८३/८४	**६७९२२**	**१०१८८**	**५७७३४**	**०**	**६७९२**	**४०७५३**	**१६९८०**	**३३९६**
		२०८४/८५	**७८२१३**	**११७३२**	**६६४८१**	**०**	**७८२१**	**४६९२८**	**१९५५३**	**३९११**
१	कृषि विकास	२०८२/८३	२२३०५	३३४६	१८९५९	०	२२३१	१३३८३	५५७६	१११५
		२०८३/८४	२५३८२	३८०७	२१५७४	०	२५३८	१५२२९	६३४५	१२६९
		२०८४/८५	२९२२७	४३८४	२४८४३	०	२९२३	१७५३६	७३०७	१४६१
२	पशुपंछी विकास	२०८२/८३	७०८२	१०६२	६०२०	०	७०८	४२४९	१७७०	३५४
		२०८३/८४	८०५९	१२०९	६८५०	०	८०६	४८३५	२०१५	४०३
		२०८४/८५	९२८०	१३९२	७८८८	०	९२८	५५६८	२३२०	४६४
३	सिंचाइ तथा जलस्रोत	२०८२/८३	१४७९०	२२१९	१२५७२	०	१४७९	८८७४	३६९८	७४०
		२०८३/८४	१६८३०	२५२५	१४३०६	०	१६८३	१००९८	४२०८	८४२
		२०८४/८५	१९३८०	२९०७	१६४७३	०	१९३८	११६२८	४८४५	९६९
४	उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपूर्ति	२०८२/८३	१५५१२	२३२७	१३१८५	०	१५५१	९३०७	३८७८	७७६
		२०८३/८४	१७६५२	२६४८	१५००४	०	१७६५	१०५९१	४४१३	८८३
		२०८४/८५	२०३२६	३०४९	१७२७७	०	२०३३	१२१९६	५०८२	१०१६
५	पर्यटन, संस्कृति र सम्पदा	२०८२/८३	०	०	०	०	०	०	०	०
		२०८३/८४	०	०	०	०	०	०	०	०
		२०८४/८५	०	०	०	०	०	०	०	०
६	श्रम, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा	२०८२/८३	०	०	०	०	०	०	०	०
		२०८३/८४	०	०	०	०	०	०	०	०
		२०८४/८५	०	०	०	०	०	०	०	०
ख	**सामाजिक विकास**	२०८२/८३	३२२८१६	४८४२२	२७४३९४	०	३२२८२	१९३६९०	८०७०४	१६१४१
		२०८३/८४	३६७३४२	५५१०१	३१२२४१	०	३६७३४	२२०४०५	९१८३६	१८३६७
		२०८४/८५	४२३०००	६३४५०	३५९५५०	०	४२३००	२५३८००	१०५७५०	२११५०
१	शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन	२०८२/८३	७२०७४	१०८११	६१२६३	०	७२०७	४३२४५	१८०१९	३६०४
		२०८३/८४	३६७३४२	१२३०२	६९७१३	०	३६७३४	२२०४०५	९१८३६	१८३६७
		२०८४/८५	९४४४२	१४१६६	८०२७६	०	९४४४	५६६६५	२३६११	४७२२
२	स्वास्थ्य तथा पोषण	२०८२/८३	३३९९१	५०९९	२८८९२	०	३३९९	२०३९५	८४९८	१७००

Sustainable Research Development and Management Consult Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

क्र.सं.	विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र	आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
			कूल	चालू	पूँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
		२०८३/८४	३८६७९	५८०२	३२८७७	०	३८६८	२३२०८	९६७०	१९३४
		२०८४/८५	४४५४०	६६८१	३७८५९	०	४४५४	२६७२४	१११३५	२२२७
३	खानेपानी तथा सरसफाइ	२०८२/८३	१५८४८७	२३७७३	१३४७१४	०	१५८४९	९५०९२	३९६२२	७९२४
		२०८३/८४	१८०३४७	२७०५२	१५३२९५	०	१८०३५	१०८२०८	४५०८७	९०१७
		२०८४/८५	२०७६७३	३११५१	१७६५२२	०	२०७६७	१२४६०४	५१९१८	१०३८४
४	महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा लक्षित वर्ग	२०८२/८३	२१७७६	३२६६	१८५१०	०	२१७८	१३०६६	५४४४	१०८९
		२०८३/८४	२४७८०	३७१७	२१०६३	०	२४७८	१४८६८	६१९५	१२३९
		२०८४/८५	२८५३४	४२८०	२४२५४	०	२८५३	१७१२१	७१३४	१४२७
५	युवा तथा खेलकुद	२०८२/८३	३६४८८	५४७३	३१०१५	०	३६४९	२१८९३	९१२२	१८२४
		२०८३/८४	४१५२१	६२२८	३५२९३	०	४१५२	२४९१२	१०३८०	२०७६
		२०८४/८५	४७८१२	७१७२	४०६४०	०	४७८१	२८६८७	११९५३	२३९१
ग	पूर्वाधार विकास	२०८२/८३	१४१८२६	७४९७	१३४३२९	०	१४१८३	८५०९६	३५४५७	७०९१
		२०८३/८४	१६१३८८	८५३१	१५२८५७	०	१६१३९	९६८३३	४०३४७	८०६९
		२०८४/८५	१८५८४१	९८२४	१७६०१८	०	१८५८४	१११५०५	४६४६०	९२९२
१	सडक, पुल तथा यातायात व्यवस्था	२०८२/८३	१२४५२८	६२२६	११८३०२	०	१२४५३	७४७१७	३११३२	६२२६
		२०८३/८४	१४१७०४	७०८५	१३४६१९	०	१४१७०	८५०२३	३५४२६	७०८५
		२०८४/८५	१६३१७५	८१५९	१५५०१६	०	१६३१७	९७९०५	४०७९४	८१५९
२	वस्ति, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण	२०८२/८३	१३२४१	६६२	१२५७९	०	१३२४	७९४५	३३१०	६६२
		२०८३/८४	१५०६८	७५३	१४३१४	०	१५०७	९०४१	३७६७	७५३
		२०८४/८५	१७३५१	८६८	१६४८३	०	१७३५	१०४१०	४३३८	८६८
३	ऊर्जा	२०८२/८३	२६१०	३९२	२२१९	०	२६१	१५६६	६५३	१३१
		२०८३/८४	२९७०	४४६	२५२५	०	२९७	१७८२	७४३	१४९
		२०८४/८५	३४२०	५१३	२९०७	०	३४२	२०५२	८५५	१७१
४	सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि	२०८२/८३	१४४७	२१७	१२३०	०	१४५	८६८	३६२	७२
		२०८३/८४	१६४६	२४७	१३९९	०	१६५	९८८	४१२	८२
		२०८४/८५	१८९६	२८४	१६११	०	१९०	११३७	४७४	९५
घ	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	२०८२/८३	२३८३८	३१८४	२०६५४	०	२३८४	१४३०३	५९६०	११९२
		२०८३/८४	२७१२६	११६४२	१५४८४	०	२७१३	१६२७६	६७८२	१३५६
		२०८४/८५	३१२३६	४६८५	२६५५१	०	३१२४	१८७४२	७८०९	१५६२
१	वन तथा जैविक विविधता	२०८२/८३	१०९६	१६४	९३२	०	११०	६५८	२७४	५५
		२०८३/८४	१२४७	१८७	१०६०	०	१२५	७४८	३१२	६२
		२०८४/८५	१४३६	२१५	१२२१	०	१४४	८६२	३५९	७२
२	भू संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	२०८२/८३	०	०	०	०	०	०	०	०
		२०८३/८४	०	०	०	०	०	०	०	०
		२०८४/८५	०	०	०	०	०	०	०	०
३	वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन	२०८२/८३	७२३८	९९९	६२४०	०	७२४	४३४३	१८१०	३६२
		२०८३/८४	८२३७	२९१९	५३१८	०	८२४	४९४२	२०५९	४१२
		२०८४/८५	९४८५	१४२३	८०६२	०	९४८	५६९१	२३७१	४७४
४	विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	२०८२/८३	१५५०३	२०२१	१३४८२	०	१५५०	९३०२	३८७६	७७५
		२०८३/८४	१७६४२	८५३७	९१०५	०	१७६४	१०५८५	४४१०	८८२

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT PVT. LTD. Pokhara

क.सं.	विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र	आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा रु. हजारमा				बजेटको स्रोत रु. हजारमा			
			कूल	चालू	पूँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक	सङ्घ	प्रदेश	अन्य
		२०८४/८५	२०३१५	३०४७	१७२६८	०	२०३१	१२१८९	५०७९	१०१६
ङ	सेवा प्रवाह तथा संस्थागत विकास	२०८२/८३	१८६७७	२८०२	१५८७६	०	१८६८	११२०६	४६६९	९३४
		२०८३/८४	२१२५३	३१८८	१८०६५	०	२१२५	१२७५२	५३१३	१०६३
		२०८४/८५	२४४७४	३६७१	२०८०२	०	२४४७	१४६८४	६११८	१२२४

अनुसूचीहरू

अनुसूची –१ तीन आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
आर्थिक विकास	८९५३	५०७३६	५९६८९	१०१८८	५७७३४	६७९२२	११७३२	६६४८१	७८२१३	**३०८७४**	**१७४९५०**	**२०५८२४**					
कृषि तथा पशुपंछी विकास	४४०८	२४९७९	२९३८७	५०१६	२८४२४	३३४४०	५७७६	३२७३१	३८५०७	**१५२००**	**८६१३४**	**१०१३३४**					
कृषि विकास	३३४६	१८९५९	२२३०५	३८०७	२१५७४	२५३८२	४३८४	२४८४३	२९२२७	**११५३७**	**६५३७७**	**७६९१४**					
व्यावसायिक कृषि तालिम	९१	५१८	६०९	१०४	५८९	६९३	१२०	६७८	७९८	**३१५**	**१७८५**	**२१००**	१२	२	२	१	२
उच्च भूभागमा कृषि प्रयोजनको लागि प्लास्टिक पाइपको वितरण	७८	४४४	५२२	८९	५०५	५९४	१०३	५८१	६८४	**२७०**	**१५३०**	**१८००**	१२	२	३	१	१
मल र किटनासक औषधिको वितरण	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	**४५०**	**२५५०**	**३०००**	१२	२	३	१	२
सुलभ कृषि उपकरणको वितरण	२७४	१५५३	१८२७	३१२	१७६७	२०७९	३५९	२०३५	२३९४	**९४५**	**५३५५**	**६३००**	८	२	३	१	२
बाँदर दुम्सी र मृग जस्ता जनावर धपाउने संयन्त्र एंव तालिमको व्यवस्था	२०	१११	१३१	२२	१२६	१४९	२६	१४५	१७१	**६८**	**३८३**	**४५०**	८	२	३	१	१
नस्ल सुधार	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	**९०**	**५१०**	**६००**	२	२	३	१	१
विउ विजन र विरुवाको वितरण	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	**२२५**	**१२७५**	**१५००**	२	२	२	१	१
कृषि तथा पशुसेवा केन्द्रको स्थापना एवम व्यवस्थित गर्ने	५४८	३१०६	३६५४	६२४	३५३४	४१५८	७१८	४०७०	४७८८	**१८९०**	**१०७१०**	**१२६००**	८	२	३	१	१
माटो परीक्षणको व्यवस्था (हरेक वडामा कृषि तथा पशु	१३२	७४५	८७७	१५०	८४८	९९८	१७२	९७७	११४९	**४५४**	**२५७०**	**३०२४**	२	२	३	१	२

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
सेवा केन्द्रको भवनमा)																	
एक वडा एक कृषि प्राविधिक	२१९	१२४२	१४६२	२४९	१४१४	१६६३	२८७	१६२८	१९१५	७५६	४२८४	५०४०	१	२	३	१	२
सुन्तला पकेट क्षेत्रको विकास	७८	४४४	५२२	८९	५०५	५९४	१०३	५८१	६८४	२७०	१५३०	१८००	१२	२	३	१	२
तरकारी पकेट क्षेत्रको विकास	१०४४	५९१६	६९६०	११८८	६७३२	७९२०	१३६८	७७५२	९१२०	३६००	२०४००	२४०००	१	२	३	१	१
कृषिमा निर्भर ग्रामिण औद्योगिक क्षेत्रको स्थापना	४५७	२५८८	३०४५	५२०	२९४५	३४६५	५९९	३३९२	३९९०	१५७५	८९२५	१०५००	२	२	३	१	२
हाट बजारको स्थापना	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	११४	४५	२५५	३००	१	२	२	१	२
कृषि उत्पादन संकलन केन्द्र (हरेक वडामा कृषि तथा पशु सेवा केन्द्रको भवन)	९१	५१८	६०९	१०४	५८९	६९३	१२०	६७८	७९८	३१५	१७८५	२१००	१	२	३	१	१
नविनतम कृषिका लागि सहयोग	७८	४४४	५२२	८९	५०५	५९४	१०३	५८१	६८४	२७०	१५३०	१८००	२	२	२	१	२
पशुपंछी विकास	१०६२	६०२०	७०८२	१२०९	६८५०	८०५९	१३९२	७८८८	९२८०	३६६३	२०७५७	२४४२०					
उन्नत जातको बाख्राको पाठो वितरण	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	१२	२	३	१	१
उन्नत जातको सुँगुरको पाठो वितरण	३९	२२२	२६१	४५	२५२	२९७	५१	२९१	३४२	१३५	७६५	९००	२	२	३	१	१
मौरी पालनको लागि घार वितरण	३९	२२२	२६१	४५	२५२	२९७	५१	२९१	३४२	१३५	७६५	९००	२	२	३	१	१
माछा पालन व्यवसाय सहजिकरण तथा बजारिकरण	५	३०	३५	६	३४	४०	७	३९	४६	१८	१०२	१२०	२	२	३	१	१
कुखुरा,हाँस,बट्टाई जन्य व्यवसाय सहजिकरण तथा	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	२	२	३	१	१

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
बजारिकरण																	
दुध संकलन केन्द्रको स्थापना (हरेक वडा केन्द्रमा)	५४८	३१०६	३६५४	६२४	३५३४	४१५८	७१८	४०७०	४७८८	१८९०	१०७१०	१२६००	२	२	३	१	१
चिस्यान केन्द्रको स्थापना	२७४	१५५३	१८२७	३१२	१७६७	२०७९	३५९	२०३५	२३९४	९४५	५३५५	६३००	२	२	३	१	१
सिंचाइ तथा जलस्रोत	२२१९	१२५७२	१४७९०	२५२५	१४३०६	१६८३०	२९०७	१६४७३	१९३८०	७६५०	४३३५०	५१०००					
नयाँ एकिकृत सिँचाइ योजनाको सम्भाव्यता अध्ययन र निर्माण	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	८	२	१	१०	२
विद्यमान सिँचाइ कुलोहरूकको स्तरउन्ति तथा मर्मत सम्भार	३९२	२२१९	२६१०	४४६	२५२५	२९७०	५१३	२९०७	३४२०	१३५०	७६५०	९०००	१	२	१	१०	१
सिँचाइ अभाप भएको खेतियोग्य जमिनमा सिँचाइ विस्तार गर्ने	७८३	४४३७	५२२०	८९१	५०४९	५९४०	१०२६	५८१४	६८४०	२७००	१५३००	१८०००	१	२	२	१०	१
सिँचाइको लागि आकासे पानी संकलन गर्न प्लास्टिक पोखरी निर्माण	२६१	१४७९	१७४०	२९७	१६८३	१९८०	३४२	१९३८	२२८०	९००	५१००	६०००	१	२	२	१०	१
सुख्खा क्षेत्रमा थोपा सिँचाइ सञ्चालन गर्न अनुदान	६५३	३६९८	४३५०	७४३	४२०८	४९५०	८५५	४८४५	५७००	२२५०	१२७५०	१५०००	१	२	२	१०	१
उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपूर्ति	२३२७	१३१८५	१५५१२	२६४८	१५००४	१७६५२	३०४९	१७२७७	२०३२६	८०२४	४५४६७	५३४९०					
गाउँपालिकाको औद्योगिक नीति निर्माण	५२	२९६	३४८	५९	३३७	३९६	६८	३८८	४५६	१८०	१०२०	१२००	१	२	३	९	२
होमस्टे विकास नीति निर्माण	३	१५	१७	३	१७	२०	३	१९	२३	९	५१	६०	१	२	३	९	२
होटल तथा रेस्टुरेन्ट नीति निर्माण	३	१५	१७	३	१७	२०	३	१९	२३	९	५१	६०	८	२	३	९	१

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
वार्षिक सीपमूलक तालीम	६५३	३६९८	४३५०	७४३	४२०८	४९५०	८५५	४८४५	५७००	२२५०	१२७५०	१५०००	८	२	३	९	१
बजारीकरण सम्बन्धी तालीम तथा सहजीकरण नभएको	२०	१११	१३१	२२	१२६	१४९	२६	१४५	१७१	६८	३८३	४५०	१	२	३	९	१
सहकारी दर्ता/नवीकरण र नियमन	४	२२	२६	४	२५	३०	५	२९	३४	१४	७७	९०	१०	२	३	९	२
सहकारी सम्वद्ध तालिम तथा अभिमुखीकरण	४	२२	२६	४	२५	३०	५	२९	३४	१४	७७	९०	९	२	३	९	१
सहकारी सम्वद्ध तालिम तथा अभिमुखीकरण	२६१	१४७९	१७४०	२९७	१६८३	१९८०	३४२	१९३८	२२८०	९००	५१००	६०००	९	२	२	९	१
महिला उद्यमशीलता प्रवर्द्धन तथा वित्तीय पहुँच अभिवृद्धि	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	८	२	३	९	१
कृषिजन्य उत्पादन प्रशोधन उद्योगलाई सहुलियत	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	८	२	२	९	२
स्थानीय संस्कृति झल्काउने परम्परागत पोशाक उत्पादनका लागि अनुदान	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	८	२	३	९	१
सहुलियत ऋण र लगानीमा पहुँच अभिवृद्धि	१९६	११०९	१३०५	२२३	१२६२	१४८५	२५७	१४५४	१७१०	६७५	३८२५	४५००	८	२	२	९	२
पूर्वाधार विकासमा सहकारी तथा गाँउपालिका साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	२	२	३	९	१
युवा उद्यमशीलता विकास सम्वन्धी संघीय सरकारको कार्यक्रममा सहभागी अभिवृद्धि गर्न युवा स्वरोजगार सहायता डेस्क स्थापना	३	१५	१७	३	१७	२०	३	१९	२३	९	५१	६०	२	२	३	९	१

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुंजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुंजीगत	जम्मा	चालू	पुंजीगत	जम्मा	चालू	पुंजीगत	जम्मा								
लगानी सम्मेलन	३	१५	१७	३	१७	२०	३	१९	२३	९	५१	६०	२	२	३	९	१
घरेलु तथा साना उद्योग प्रशिक्षण केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	२	२	३	९	१
आयात तथा निर्यात अनुगमन गर्न डेस्क संचालन	५	३०	३५	६	३४	४०	७	३९	४६	१८	१०२	१२०	२	२	३	९	१
व्यवसायिक भवन (commercial complex) को निर्माण गर्ने	७८३	४४३७	५२२०	८९१	५०४९	५९४०	१०२६	५८१४	६८४०	२७००	१५३००	१८०००	२	२	३	९	१
पर्यटन, संस्कृति र सम्पदा	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०					
श्रम, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०					
सामाजिक विकास	४८४२२	२७४३९४	३२२८१६	५५१०१	३१२२४१	३६७३४२	६३४५०	३५९५५०	४२३०००	१६६९७४	९४६१८५	११९३१५९					
शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन	१०८११	६१२६३	७२०७४	१२३०२	६९७१३	८२०१६	१४१६६	८०२७६	९४४४२	३७२८०	२११२५२	२४८५३२					
आर्थिक रुपले कमजोर विद्यार्थीहरुको लागि सहयोग	१९६	११०९	१३०५	२२३	१२६२	१४८५	२५७	१४५४	१७१०	६७५	३८२५	४५००	४	२	२	५	२
प्रौढ शिक्षा	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	४	२	२	५	१
विद्यालयहरुमा न्यूनतम पठनपाठन सामग्री वितरण	१०३	५८६	६८९	११८	६६६	७८४	१३५	७६७	९०३	३५६	२०२०	२३७६	४	१	२	५	१
वडाको मुख्य बिद्धालयलाइ आवसिय बिद्धालयको रुपमा रुपान्तरण गर्ने	१०९६	६२१२	७३०८	१२४७	७०६९	८३१६	१४३६	८१४०	९५७६	३७८०	२१४२०	२५२००	४	२	३	५	१
गाउँपालिका स्तरीय पाठ्यक्रम निर्माण गर्ने	७८	४४४	५२२	८९	५०५	५९४	१०३	५८१	६८४	२७०	१५३०	१८००	४	२	३	५	२
पुर्व प्राथमिक विधार्थीका लागि	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	४	२	३	११	१

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara. ★

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
खेलौना तथा खाजा																	
विद्यालयहरुमा अपुग कक्षाकोठा थप	४३०७	२४४०४	२८७१०	४९०१	२७७७०	३२६७०	५६४३	३१९७७	३७६२०	१४८५०	८४१५०	९९०००	४	२	३	५	१
शौचालय सहितका पक्की भवन निर्माण	१४३६	८१३५	९५७०	१६३४	९२५७	१०८९०	१८८१	१०६५९	१२५४०	४९५०	२८०५०	३३०००	४	२	३	५	१
विद्यालयको कम्याउण्ड, Gate, वालमैत्री घेरावार	२५८	१४६४	१७२३	२९४	१६६६	१९६०	३३९	१९१९	२२५७	८९१	५०४९	५९४०	४	२	३	५	२
सफा खानेपानीको प्रबन्ध	४३१	२४४०	२८७१	४९०	२७७७	३२६७	५६४	३१९८	३७६२	१४८५	८४१५	९९००	४	२	३	७	१
Internet सहितको ICT शिक्षा, web-portal, website, e-library	८४	४७३	५५७	९५	५३९	६३४	१०९	६२०	७३०	२८८	१६३२	१९२०	४	२	३	७	२
अर्घेली ढवामा विद्यालय निर्माण	५२	२९६	३४८	५९	३३७	३९६	६८	३८८	४५६	१८०	१०२०	१२००	४	२	३	५	१
भोज प्रकाश मावि मा सभाहल निर्माण	३९	२२२	२६१	४५	२५२	२९७	५१	२९१	३४२	१३५	७६५	९००	४	२	२	५	२
विद्यालयमा बिजुली wiring को व्यवस्था	१७	९८	११५	२०	१११	१३१	२३	१२८	१५०	५९	३३७	३९६	४	२	३	५	१
हिले खेतमा प्राविधिक विद्यालयको निर्माण	१३०५	७३९५	८७००	१४८५	८४१५	९९००	१७१०	९६९०	११४००	४५००	२५५००	३००००	४	२	३	५	२
स्नातक तहको बहुमुखी क्याम्पस निर्माण	५२२	२९५८	३४८०	५९४	३३६६	३९६०	६८४	३८७६	४५६०	१८००	१०२००	१२०००	४	२	३	५	२
माध्यामिक विद्यालयमा विज्ञान प्रयोगशाला स्थापना	१०४	५९२	६९६	११९	६७३	७९२	१३७	७७५	९१२	३६०	२०४०	२४००	४	२	३	५	१
सम्पूर्ण विद्यालयमा पुस्तकालय व्यवस्थापन	१७२	९७६	११४८	१९६	११११	१३०७	२२६	१२७९	१५०५	५९४	३३६६	३९६०	४	२	३	५	१
खेलमैदान व्यवस्थापन तथा	१७२	९७६	११४८	१९६	११११	१३०७	२२६	१२७९	१५०५	५९४	३३६६	३९६०	४	२	३	५	२

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
विकास																	
थानापती आवि मा Access Road को निर्माण	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	११४	४५	२५५	३००	४	१	३	५	२
प्राथमिक र माध्यामिक स्थरमा सर्वउत्कृष्ट विद्यार्थीलाई सम्मान तथा पुरस्कार वितरण	५	३०	३५	६	३४	४०	७	३९	४६	१८	१०२	१२०	४	२	३	७	१
विद्यालय प्रशासन अनुमगन एवं मूल्यांकन	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	११४	४५	२५५	३००	४	२	३	५	२
शिक्षक शिक्षिकालाई तालीम	३१	१७७	२०९	३६	२०२	२३८	४१	२३३	२७४	१०८	६१२	७२०	४	२	३	५	२
मोडल विद्यालय छनौट तथा पुरस्कार उत्कृष्ट शिक्षक/शिक्षिका छनौट तथा पुरस्कार	२०	१११	१३१	२२	१२६	१४९	२६	१४५	१७१	६८	३८३	४५०	४	२	३	५	१
औषधी उपचारको लागि शिक्षक कर्मचारीको कल्याण कोष	२६१	१४७९	१७४०	२९७	१६८३	१९८०	३४२	१९३८	२२८०	९००	५१००	६०००	४	२	३	५	२
सबै विद्यालयमा विधुतीय हाजिरीको व्यवस्था	४३	२४४	२८७	४९	२७८	३२७	५६	३२०	३७६	१४९	८४२	९९०	४	२	३	५	१
स्वास्थ्य तथा पोषण	५०९९	२८८९२	३३९९१	५८०२	३२८७७	३८६७९	६६८१	३७८५९	४४५४०	१७५८२	९९६२९	११७२१०					
स्वास्थ्य जांच कार्यक्रम	२९२	१६५६	१९४९	३३३	१८८५	२२१८	३८३	२१७१	२५५४	१००८	५७१२	६७२०	३	२	२	६	१
नियमित खोप कार्यक्रम	३३	१८५	२१८	३७	२१०	२४८	४३	२४२	२८५	११३	६३८	७५०	३	२	२	६	१
स्वास्थ्य चौकी नभएका वडामा स्वास्थ्य चौकी निर्माण	११७५	६६५६	७८३०	१३३७	७५७४	८९१०	१५३९	८७२१	१०२६०	४०५०	२२९५०	२७०००	३	२	३	६	१
स्वास्थ्य संस्थाहरूको संस्थागत क्षमता, पूर्वाधार र	३९२	२२१९	२६१०	४४६	२५२५	२९७०	५१३	२९०७	३४२०	१३५०	७६५०	९०००	३	२	३	६	१

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुंजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुंजीगत	जम्मा	चालू	पुंजीगत	जम्मा	चालू	पुंजीगत	जम्मा								
उपकरण विस्तार																	
स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सुद्ध खानेपानी र प्लम्बिङको व्यवस्था	२६१	१४७९	१७४०	२९७	१६८३	१९८०	३४२	१९३८	२२८०	९००	५१००	६०००	३	१	२	६	१
आधारभूत प्रजनन् स्वास्थ्य सेवा विस्तार	६२६	३५५०	४१७६	७१३	४०३९	४७५२	८२१	४६५१	५४७२	२१६०	१२२४०	१४४००	३	२	२	६	२
स्वास्थ्य संस्थाहरुमा स्वास्थ्यकर्मीको दरवन्दी	४३८	२४८५	२९२३	४९९	२८२७	३३२६	५७५	३२५६	३८३०	१५१२	८५६८	१००८०	३	२	३	६	२
अत्यावश्यक औसधिको वितरण (दिर्घरोगि, वालबालिका, जेस्ठ नागरिक तथा गरिबीको रेखामुनि भएका नागरिकको लागि)	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	३	२	३	६	१
गाउँपालिका स्तरीय सरसफाई कार्यक्रम	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	३	२	३	६	१
नवजात शिशु र आमाको लागि पोषण युक्त आहारको व्यवस्था	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	३	१	३	६	२
सुधारिएको चुलो कार्यक्रम	५२	२९६	३४८	५९	३३७	३९६	६८	३८८	४५६	१८०	१०२०	१२००	३	२	२	६	२
सरुवा रोगको बारेमा जनचेतना कार्यक्रम	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	११४	४५	२५५	३००	३	२	२	६	२
बिपन्न नागरिक उपचार कार्यक्रम	६५३	३६९८	४३५०	७४३	४२०८	४९५०	८५५	४८४५	५७००	२२५०	१२७५०	१५०००	३	२	२	६	२
कम आय भएका गर्भवती महिलाको लागि १४ पोषण युक्त आहारको व्यवस्था	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५		२२५	१२७५	१५००	३	२	३	६	२

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara. ★

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
एमबुलेन्सको ब्यबस्था	६८	३८५	४५२	७७	४३८	५१५	८९	५०४	५९३	२३४	१३२६	१५६०	३	२	२	६	२
प्रत्येक स्वास्थ्य चौकीमा स्वास्थ्य कर्मीलाई आवासको व्यवस्था	९१४	५१७७	६०९०	१०४०	५८९१	६९३०	११९७	६७८३	७९८०	३१५०	१७८५०	२१०००	३	२	२	६	१
खानेपानी तथा सरसफाइ	२३७७३	१३४७१४	१५८४८७	२७०५२	१५३२९५	१८०३४७	३११५१	१७६५२२	२०७६७३	८१९७६	४६४५३१	५४६५०७					
खानेपानी आयोजना निर्माण क) चिसापानी स्कुलटोल खानेपानी आयोजना (वडा न २), ख) बराही मन्दिर कुवा खानेपानी आयोजना (वडा न २), झङझङखोला लिफ्टिङ खानेपानी ङ) धरमपानी खानेपानी आयोजना (वडा न ४) आयोजना (वडा न ४) घ)ढुङ्गेठाँटी लिफ्टिङ खानेपानी आयोजना (वडा न ४) च) कटहरे खानेपानी आयोजना (वडा न ६) छ) बेसीटोल फेदीखोला टोल खानेपानी आयोजना (वडा न ७) ज) मनहरे कमौसा खानेपानी आयोजना (वडा न ७)	६२६	३५५०	४१७६	७१३	४०३९	४७५२	८२१	४६५१	५४७२	२१६०	१२२४०	१४४००	६	१	३	१०	१
हाल भएका खानेपानी योजनाहरुको स्तर उन्नती (पाईपलाइन मर्मत, सार्वजनिक	२४८०	१४०५१	१६५३०	२८२२	१५९८९	१८८१०	३२४९	१८४११	२१६६०	८५५०	४८४५०	५७०००	६	२	३	११	१

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
धारा निर्माण, एक घर एक धारा)																	
खानेपानीको मिटर जडान	८०	४५३	५३२	९१	५१५	६०६	१०५	५९३	६९८	२७५	१५६१	१८३६	६	१	२	१०	१
सार्वजनिक भवनहरुमा आकासे पानि संकलनको व्यवस्था	३१३	१७७५	२०८८	३५६	२०२०	२३७६	४१०	२३२६	२७३६	१०८०	६१२०	७२००	६	१	२	१०	१
हरेक घरमा सेप्टी ट्यांक सहितको चर्पीको ब्यवस्था	१९५७५	११०९२५	१३०५००	२२२७५	१२६२२५	१४८५००	२५६५०	१४५३५०	१७१०००	६७५००	३८२५००	४५००००	६	१	२	१०	१
मुख्य स्थानहरुमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण	६५३	३६९८	४३५०	७४३	४२०८	४९५०	८५५	४८४५	५७००	२२५०	१२७५०	१५०००	६	१	१	१०	१
स्कुले किशोरीहरुलाई स्यानिटरी प्याड वितरण कार्यक्रम	१५	८३	९७	१७	९४	१११	१९	१०९	१२८	५०	२८६	३३६	६	१	१	१०	१
किशोरी तथा महिलाहरुलाई स्यानिटरी प्याड बनाउने तालिम	३२	१८१	२१३	३६	२०६	२४३	४२	२३७	२७९	११०	६२५	७३५	६	१	१	१०	१
महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा लक्षित वर्ग	३२६६	१८५१०	२१७७६	३७१७	२१०६३	२४७८०	४२८०	२४२५४	२८५३४	११२६४	६३८२७	७५०९०					
महिला स्वरोजगार कार्यक्रम	१३०५	७३९५	८७००	१४८५	८४१५	९९००	१७१०	९६९०	११४००	४५००	२५५००	३००००	५	१	३	१२	१
किशोरीहरुलाई आत्मसुरक्षा तालिम	५२	२९६	३४८	५९	३३७	३९६	६८	३८८	४५६	१८०	१०२०	१२००	५	१	२	१२	१
लैंगिक समानता कार्यक्रम (तालिम, गोस्टी, सेमिनार र जनचेतनामुलक कार्यक्रम गरि लैंगिक असमानता हटाउने)	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	११४	४५	२५५	३००	५	१	३	१२	२

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
महिला सिप बिकास केन्द्रको स्थापना	१८३	१०३५	१२१८	२०८	११७८	१३८६	२३९	१३५७	१५९६	६३०	३५७०	४२००	५	१	३	१२	२
दाइजो प्रथा निरुत्साहन कार्यक्रम (अनुगमन तथा दण्ड जरीवाना)	४	२२	२६	४	२५	३०	५	२९	३४	१४	७७	९०	५	१	३	१२	२
५ वर्ष भन्दा मुनिका बालबालिकालाई निशुल्क औषधिको व्यवस्था	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	५	१	३	१२	२
बाल सुरक्षा एवं बाल बिवाह रोकथाम	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	५	१	३	१२	२
बाल संजाल गठन र बाल विकास कार्यक्रम	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	११४	४५	२५५	३००	५	१	३	१२	२
बृद्ध वृद्धा एवं अपाङ्गता भएका नागरिक संरक्षण नीति निर्माण	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	११४	४५	२५५	३००	५	१	३	१२	२
बृद्ध बृद्धाको लागि मनोरञ्जन स्थलको निर्माण	५४८	३१०६	३६५४	६२४	३५३४	४१५८	७१८	४०७०	४७८८	१८९०	१०७१०	१२६००	५	१	३	१२	२
बृद्धा सम्मको निर्माण	२६१	१४७९	१७४०	२९७	१६८३	१९८०	३४२	१९३८	२२८०	९००	५१००	६०००	५	१	३	१२	१
सार्वजनिक भवनहरु अपाङ्गमैत्री वनाउने	७८३	४४३७	५२२०	८९१	५०४९	५९४०	१०२६	५८१४	६८४०	२७००	१५३००	१८०००	५	१	३	१२	२
युवा तथा खेलकुद	५४७३	३१०१५	३६४८८	६२२८	३५२९३	४१५२१	७१७२	४०६४०	४७८१२	१८८७३	१०६९४७	१२५८२०					
युवा स्वरोजगार कार्यक्रम	१९५८	११०९३	१३०५०	२२२८	१२६२३	१४८५०	२५६५	१४५३५	१७१००	६७५०	३८२५०	४५०००	१०	२	३	७	२
वैदेशिक रोजगारिमा जानेहरुको लागि सिप विकास तथा मनोवैज्ञानिक तालिम र प्रशिक्षण	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	११४	४५	२५५	३००	१०	२	३	७	२
गाउँपालिकालाई प्रतिनिधित्व	२६१	१४७९	१७४०	२९७	१६८३	१९८०	३४२	१९३८	२२८०	९००	५१००	६०००	१०	२	३	७	२

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
गरि विविध खेलकुदमा सहभागी हुनको लागि अनुदान																	
खेल महोत्सवको आयोजना	७८	४४४	५२२	८९	५०५	५९४	१०३	५८१	६८४	२७०	१५३०	१८००	१०	२	३	७	२
खेलकुद बिकासको लागि प्रशिक्षकको ब्यबस्था	३१	१७७	२०९	३६	२०२	२३८	४१	२३३	२७४	१०८	६१२	७२०	१०	२	३	७	२
खेलमैदानको निर्माण	१८२७	१०३५३	१२१८०	२०७९	११७८१	१३८६०	२३९४	१३५६६	१५९६०	६३००	३५७००	४२०००	१०	२	३	७	२
जिल्लास्तरको रंगशाला निर्माण	१३०५	७३९५	८७००	१४८५	८४१५	९९००	१७१०	९६९०	११४००	४५००	२५५००	३००००	१०	२	३	७	२
पूर्वाधार विकास	७४९७	१३४३२९	१४१८२६	८५३१	१५२८५७	१६१३८८	९८२४	१७६०१८	१८५८४१	२५८५२	४६३२०४	४८९०५६					
सडक, पुल तथा यातायात व्यवस्था	६२२६	११८३०२	१२४५२८	७०८५	१३४६१९	१४१७०४	८१५९	१५५०१६	१६३१७५	२१४७०	४०७९३७	४२९४०७					
गाउँपालिका कार्यालय र वडा कार्यालय जोड्ने सम्पुर्ण सडकहरु कालोपत्रे गर्ने ग्राभेल	१५७	२९७५	३१३२	१७८	३३८६	३५६४	२०५	३८९९	४१०४	५४०	१०२६०	१०८००	९	२	२	४	१
मुख्य बस्ती जोड्ने सडक स्तरोन्नती	१९६	३७१९	३९१५	२२३	४२३२	४४५५	२५७	४८७४	५१३०	६७५	१२८२५	१३५००	९	२	२	३	१
वस्ती जोड्ने नयाँ ट्राक निर्माण	१३९२	२६४४८	२७८४०	१५८४	३००९६	३१६८०	१८२४	३४६५६	३६४८०	४८००	९१२००	९६०००	९	२	२	३	२
बस्ती जोड्ने सडकहरुको स्तरोन्नती	९५७	१८१८३	१९१४०	१०८९	२०६९१	२१७८०	१२५४	२३८२६	२५०८०	३३००	६२७००	६६०००	९	२	२	४	१
छिमेकी नगरपालिका र गाउँपालिका जोड्ने सडक	७१३	१३५५५	१४२६८	८१२	१५४२४	१६२३६	९३५	१७७६१	१८६९६	२४६०	४६७४०	४९२००	९	२	२	३	२
थामकी देवीमा पैदलमार्गको निर्माण	०	८	९	०	९	१०	१	११	११	२	२९	३०	९	२	२	३	२

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
वायो इन्जिनियरिङ प्रविधीले सडक किनारको संरछण	२१८	४१३३	४३५०	२४८	४७०३	४९५०	२८५	५४१५	५७००	७५०	१४२५०	१५०००	९	२	२	३	१
मोटरेवल पुल निर्माण	१४५०	२७५४४	२८९९३	१६५०	३१३४३	३२९९२	१९००	३६०९२	३७९९१	४९९९	९४९७८	९९९७७	९	२	२	४	२
साबिकका मोटरेवल पुल मर्मत	१३	२४८	२६१	१५	२८२	२९७	१७	३२५	३४२	४५	८५५	९००	९	२	२	३	२
साबिकका कल्भर्ट मर्मत	६५	१२४०	१३०५	७४	१४११	१४८५	८६	१६२५	१७१०	२२५	४२७५	४५००	९	२	२	३	२
नयाँ कल्भर्ट निर्माण	५२	९९२	१०४४	५९	११२९	११८८	६८	१३००	१३६८	१८०	३४२०	३६००	९	२	२	३	१
नया झोलुङ्गे पुल निर्माण	२८३	५३७२	५६५५	३२२	६११३	६४३५	३७१	७०४०	७४१०	९७५	१८५२५	१९५००	९	२	२	४	१
साबिकका झोलुङ्गे पुल मर्मत	१३	२४८	२६१	१५	२८२	२९७	१७	३२५	३४२	४५	८५५	९००	९	२	२	३	१
गाउँपालिका केन्द्रमा बसपार्क निर्माण	८७	१६५३	१७४०	९९	१८८१	१९८०	११४	२१६६	२२८०	३००	५७००	६०००	९	२	२	३	१
वस स्टप निर्माण (सेढ सहित)	६०९	११५७१	१२१८०	६९३	१३१६७	१३८६०	७९८	१५१६२	१५९६०	२१००	३९९००	४२०००					
गा पा स्तरिय हेलिप्याड निर्माण	२२	४१३	४३५	२५	४७०	४९५	२९	५४२	५७०	७५	१४२५	१५००	९	२	२	३	१
वस्ति, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण	६६२	१२५७९	१३२४१	७५३	१४३१४	१५०६८	८६८	१६४८३	१७३५१	२२८३	४३३७७	४५६६०					
जोखिम संवेदनशील भूउपयोग क्षेत्रको नक्शाङ्कन तथा २ भूउपयोग गुरुयोजना निर्माण	१७	३३१	३४८	२०	३७६	३९६	२३	४३३	४५६	६०	११४०	१२००	११	३	३	१०	२
वडा कार्यालय भवनहरुको निर्माण वडा ४, ५, ६, ७	१७४	३३०६	३४८०	१९८	३७६२	३९६०	२२८	४३३२	४५६०	६००	११४००	१२०००	११	२	३	१०	२
४ वडा कार्यालय भवनहरुको स्तर उन्नति	१	१७	१७	१	१९	२०	१	२२	२३	३	५७	६०	११	३	३	१०	१
गाउपलिकाभित्र कार्यरत	५२	९९२	१०४४	५९	११२९	११८८	६८	१३००	१३६८	१८०	३४२०	३६००	११	३	३	१०	२

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
कर्मचारी तथा शिक्षकहरुको लागि आवासको निर्माण																	
सामुदायिक भवनको निर्माण	३०५	५७८६	६०९०	३४७	६५८४	६९३०	३९९	७५८१	७९८०	१०५०	१९९५०	२१०००	११	३	२	१०	१
गाउपलिका स्तरिय बहुउदेश्यीय हलको निर्माण	८७	१६५३	१७४०	९९	१८८१	१९८०	११४	२१६६	२२८०	३००	५७००	६०००	११	३	२	१०	१
जियोस्पासियल मेट्रिक प्रणालीमा आधारित घर नम्बर	९	१६५	१७४	१०	१८८	१९८	११	२१७	२२८	३०	५७०	६००	११	३	२	१०	१
जग्गा एकीकरण तथा वस्ती विकास गुरुयोजना निर्माण	१७	३३१	३४८	२०	३७६	३९६	२३	४३३	४५६	६०	११४०	१२००	११	३	३	१०	२
ऊर्जा	३९२	२२१९	२६१०	४४६	२५२५	२९७०	५१३	२९०७	३४२०	१३५०	७६५०	९०००					
पुतपुते Micro hydro को स्तरोन्नति	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	७	२	२	१०	१
घरायसी प्रयोजनका लागि सोलार प्यानल राख्न चाहनेको लागि अनुदान कार्यक्रम	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	७	२	१	१०	१
बायो ग्यास उत्पादनका लागि अनुदान	१३१	७४०	८७०	१४९	८४२	९९०	१७१	९६९	११४०	४५०	२५५०	३०००	७	२	२	१०	१
काठका विधुतीय पोल विस्थापित गरि फलामको पोलको प्रबन्ध	१०४	५९२	६९६	११९	६७३	७९२	१३७	७७५	९१२	३६०	२०४०	२४००	७	३	२	१०	२
सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि	२१७	१२३०	१४४७	२४७	१३९९	१६४६	२८४	१६११	१८९६	७४८	४२४१	४९८९					
सार्वजनिक भवनहरुमा इन्टरनेट सेवाको प्रवन्ध	३६	२०२	२३८	४१	२३०	२७०	४७	२६५	३११	१२३	६९६	८१९	१६	२	३	८	१
हरेक वडा केन्द्रमा फ्री वाई. फाई. जोनको व्यबस्था	९	५२	६१	१०	५९	६९	१२	६८	८०	३२	१७९	२१०	१६	२	३	८	२

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
स्थानिय पत्रिका संचालनमा सहयोग	५२	२९६	३४८	५९	३३७	३९६	६८	३८८	४५६	१८०	१०२०	१२००	१६	३	३	८	२
स्थानिय टेलिभिजन संचालनमा सहयोग	५२	२९६	३४८	५९	३३७	३९६	६८	३८८	४५६	१८०	१०२०	१२००	१६	३	३	८	२
स्थानिय एफ.एम संचालनमा सहयोग	५२	२९६	३४८	५९	३३७	३९६	६८	३८८	४५६	१८०	१०२०	१२००	१६	३	३	८	२
सार्वनजिक कार्यालयको सेवा प्रवाहमा प्रविधिको प्रयोग गर्न सम्पुर्ण कर्मचारीलाई सुचना प्रविधि मैत्री तालिम सञ्चालन	१६	८९	१०४	१८	१०१	११९	२१	११६	१३७	५४	३०६	३६०	७	३	३	८	२
वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	३१८४	२०६५४	२३८३८	११६४२	१५४८४	२७१२६	४६८५	२६५५१	३१२३६	१९५१२	६२६८८	८२२००					
वन तथा जैविक विविधता	१६४	९३२	१०९६	१८७	१०६०	१२४७	२१५	१२२१	१४३६	५६७	३२१३	३७८०					
वृक्षारोपण कार्यक्रम	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	१५	३	१	१३	२
जडिबुटी बिरुवा उत्पादन तथा वितरण	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	१५	३	१	१३	२
रुख बिरुवाको बेर्ना उत्पादन तथा वितरण	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	१५	३	१	१३	२
घाँस बिरुवा उत्पादन तथा वितरण	३९	२२२	२६१	४५	२५२	२९७	५१	२९१	३४२	१३५	७६५	९००	१५	३	१	१३	२
वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन तालीम	३	१५	१७	३	१७	२०	३	१९	२३	९	५१	६०	१५	३	१	१३	२
फलफूल वनको विकास	१८	१०४	१२२	२१	११८	१३९	२४	१३६	१६०	६३	३५७	४२०	१५	३	१	१३	२
खाली रहेका बाझों जमीनमा निजी वनको विकास तथा वन सम्बन्धी तालिम (वृक्षारोपण	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	१५	२	१	१३	२

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd. ★ Pokhara ★

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
अनुदान)																	
भू संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०					
वातावरण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन	९९९	६२४०	७२३८	२९१९	५३१८	८२३७	१४२३	८०६२	९४८५	५३४०	१९६२०	२४९६०					
प्राकृतिक श्रोत साधनको प्रयोग तथा उत्खनन नीति निर्माण	३	१५	१७	३	१७	२०	३	१९	२३	९	५१	६०	१३	२	१	१३	१
ढुङ्ग गिटि बालुवा उत्खखन तथा बिक्रि वितरण नियमन	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	११४	४५	२५५	३००	१३	३	१	१३	१
प्राङ्गारिक मल उत्पादन तालिम	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	१३	३	१	१३	२
डस्टबिनको व्यवस्था	७	३७	४४	७	४२	५०	९	४८	५७	२३	१२८	१५०	१३	३	१	१३	२
गाउँपालिका केन्द्र तथा अन्य बजार केन्द्रमा	२६१	१४७९	१७४०	२९७	१६८३	१९८०	३४२	१९३८	२२८०	९००	५१००	६०००	१३	३	१	१३	२
फलाम खानीको सम्भाव्यता अध्ययन	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	१३	३	१	१३	२
तामा खानीको सम्भाव्यता अध्ययन	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	१३	३	१	१३	१
सिसा खानीको सम्भाव्यता अध्ययन	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	१३	३	१	१३	२
ढुंगा खानीको बिकास	२०	१११	१३१	२२	१२६	१४९	२६	१४५	१७१	६८	३८३	४५०	१३	१	१	१३	१
नदीमा तारजाली तथा बायो इन्जिनियङ्ग प्रयोग १० गरी बाढी नियन्त्रण	३९२	२२१९	२६१०	४४६	२५२५	२९७०	५१३	२९०७	३४२०	१३५०	७६५०	९०००	१३	३	१	१३	२

SUSTAINABLE RESEARCH DEVELOPMENT AND MANAGEMENT CONSULT Pvt. Ltd.

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
खोला नाला, नदी, ताल तलाउमा सरसफाई कार्यक्रम	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	१३	३	१	१३	२
नाली तथा ढलको व्यवस्थापन	१७४	१५६६	१७४०	१९८०	०	१९८०	३४२	१९३८	२२८०	२४९६	३५०४	६०००	१३	३	१	१३	१
विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता	२०२१	१३४८२	१५५०३	८५३७	९१०५	१७६४२	३०४७	१७२६८	२०३१५	१३६०५	३९८५५	५३४६०					
प्राकृतिक प्रकोप न्यूनीकरण, तथा उद्दार कोषमा रकम	२६१	१४७९	१७४०	२९७	१६८३	१९८०	३४२	१९३८	२२८०	९००	५१००	६०००	१३	३	१	१३	१
युवाहरुलाई दैबी प्रकोप उद्दार तालिम	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	११४	४५	२५५	३००	१३	३	१	१३	१
गाउँपालिका भित्र काम गर्ने निर्माण ब्यबसायीलाइ	३९	२२२	२६१	४५	२५२	२९७	५१	२९१	३४२	१३५	७६५	९००	१३	३	१	१३	१
प्रकोप जनचेतना कार्यक्रम	४६	२५९	३०५	५२	२९५	३४७	६०	३३९	३९९	१५८	८९३	१०५०	१३	३	१	१३	१
पहिरो नियन्त्रणका लागि जनसक्ति तालिम	४	२२	२६	४	२५	३०	५	२९	३४	१४	७७	९०	१३	३	१	१३	१
पहिरो नियन्त्रणका लागि विभिन्न इन्जिनियरिङ	७८	४४४	५२२	८९	५०५	५९४	१०३	५८१	६८४	२७०	१५३०	१८००	१३	३	१	१३	२
वडा १ को वडा भवन परिसरमा पहिरो नियन्त्रणका लागि slope protection र Retaining wall बनाई जमिन सम्याउने	५	३०	३५	६	३४	४०	७	३९	४६	१८	१०२	१२०	१३	३	१	१३	२
प्राकृतिक प्रकोप न्यूनीकरण र राहत सामग्रीको प्रवन्ध (हरेक वडामा)	१८३	१०३५	१२१८	२०८	११७८	१३८६	२३९	१३५७	१५९६	६३०	३५७०	४२००	१३	३	१	१३	२
सार्वजनिक भवनहरुमा	७८३	४४३७	५२२०	८९१	५०४९	५९४०	१०२६	५८१४	६८४०	२७००	१५३००	१८०००	१३	३	१	१३	१

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुंजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुंजीगत	जम्मा	चालू	पुंजीगत	जम्मा	चालू	पुंजीगत	जम्मा								
आगलागी नियन्त्रणको उपकरण																	
हरेक वडामा धर्मशालाको व्यबस्था	६०९	५४८१	६०९०	६९३०	०	६९३०	११९७	६७८३	७९८०	८७३६	१२२६४	२१०००	१३	३	१	१३	१
सेवा प्रवाह तथा संस्थागत विकास	२८०२	१५८७६	१८६७७	३१८८	१८०६५	२१२५३	३६७१	२०८०२	२४४७४	९६६१	५४७४३	६४४०४					
स्थानीय बिकासमा जनसहभागिता	१९६	११०९	१३०५	२२३	१२६२	१४८५	२५७	१४५४	१७१०	६७५	३८२५	४५००	१६	३	३	१४	२
सरकारी कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिको वृद्धिबिकासका लागि तालिम, गोष्ठी एवं केही सेमिनारको ब्यबस्था	३३	१८५	२१८	३७	२१०	२४८	४३	२४२	२८५	११३	६३८	७५०	१६	३	३	१४	२
सरकारी कर्मचारी तथा शिक्षकका लागि अवलोकन भ्रमण	७८	४४४	५२२	८९	५०५	५९४	१०३	५८१	६८४	२७०	१५३०	१८००	१६	३	३	१४	१
पुरस्कार तथा अनुदान कार्यविधि निर्माण तथा कार्यान्वयन (दण्ड तथा पुरस्कारको नीति)	३	१५	१७	३	१७	२०	३	१९	२३	९	५१	६०	१६	३	३	१४	१
कर्मचारी हकहितका लागि अक्षयकोषको व्यवस्था	७८	४४४	५२२	८९	५०५	५९४	१०३	५८१	६८४	२७०	१५३०	१८००	१६	३	३	१४	२
कर्मचारी स्वास्थ्य तथा जवीन वीमा सहायता	२०	१११	१३१	२२	१२६	१४९	२६	१४५	१७१	६८	३८३	४५०	१६	३	३	१४	१
तालीम केन्द्रको निर्माण तथा सञ्चालन	६५३	३६९८	४३५०	७४३	४२०८	४९५०	८५५	४८४५	५७००	२२५०	१२७५०	१५०००	१६	३	३	१४	२
कार्यालय व्यवस्थापन तथा	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	[illegible]	४५	२५५	३००	१६	३	३	१४	१

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
लेखा प्रशासन सम्बन्धी तालीम																	
उद्यमशीलता विकास कोष स्थापना र सञ्चालनमा सहकार्य	१३०५	७३९५	८७००	१४८५	८४१५	९९००	१७१०	९६९०	११४००	४५००	२५५००	३००००	१६	३	३	१४	२
लागानीकर्ता प्रोत्साहन गर्न गाँउपालिकाको नीति निर्माण	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	११४	४५	२५५	३००	१६	३	३	१४	२
आन्तरिक तथा बाह्य क्षेत्रबाट कर्मचारीको मुल्याङ्कन गर्न मुल्याङ्कन फारम तथा पेटिकाको व्यवस्था	७	३७	४४	७	४२	५०	९	४८	५७	२३	१२८	१५०	१६	३	३	१४	२
संस्थागत विकास तथा ब्यबस्थापन योजना निर्माण	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	११४	४५	२५५	३००	१६	१	३	१४	२
गुनासो सुनुवाई कक्षको व्यवस्था / उजुरी पेटिकाको व्यवस्था	३	१५	१७	३	१७	२०	३	१९	२३	९	५१	६०	१६	३	३	१४	२
MIS प्रणालीमा नक्शा पास तथा घर निर्माण स्वीकृति दरको पुनरावलोकन	६५	३७०	४३५	७४	४२१	४९५	८६	४८५	५७०	२२५	१२७५	१५००	१६	२	३	१४	२
सबै वडामा सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्रको स्थापना	४	२१	२४	४	२४	२८	५	२७	३२	१३	७१	८४	१६	३	३	१४	२
जनचेतना अभिबृद्धि कार्यक्रम	२६	१४८	१७४	३०	१६८	१९८	३४	१९४	२२८	९०	५१०	६००	१६	३	३	१४	२
मेलमिलापकर्ता तथा जनप्रतिनिधिलाई न्यायिक तालिम	२०	१११	१३१	२२	१२६	१४९	२६	१४५	१७१	६८	३८३	४५०	१६	३	३	१४	२
अर्धवार्षिक सामुदायिक	१३	७४	८७	१५	८४	९९	१७	९७	[illegible]	४५	२५५	३००	१६	३	३	१४	२

कार्यक्रमहरू	मध्यमकालीन खर्च बजेट (रू. हजारमा)									कूल चालू बजेट	कूल पुँजीगत बजेट	कुल बजेट	दिविल सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकता क्रम
	पहिलो आ.व.			दोस्रो आ.व.			तेस्रो आ.व.										
	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा								
अनुगमन कार्यक्रम																	
गाउँ (नगर) प्रहरीको ब्यबस्था	२६१	१४७९	१७४०	२९७	१६८३	१९८०	३४२	१९३८	२२८०	९००	५१००	६०००	१६	३	३	१४	१
गाउँपालिकाको चालू खर्च	३५७५०३	६३०८९	४२०५९२	३८५८१७	६८०८५	४५३९०२	४२९२३५	७५७४७	५०४९८३	११७२५५५	२०६९२१	१३७९४७६					
कुल बजेट	४२८३६२	५५९०७७	९८७४३८	४७४४६८	६२४४६६	१०९८९३४	५२२५९७	७२५१५०	१२४७७४७	१४२५४२७	१९०८६९३	३३३४११९					
	७०८५९	४९५९८८	५६६८४६	८८६५१	५५६३८१	६४५०३२	९३३६२	६४९४०२	७४२७६४	२५२८७२	१७०१७७१	१९५४६४३					